

Matica

broj
no.

9

rujan
september

2026.

Hrvati u BiH Ostati i graditi budućnost

75

GODINA HRVATSKE MATICE ISELJENIKA

31. FORUM HRVATSKE NACIONALNE MANJINE

MLADI I DJECA – BUDUĆNOST HRVATSKIH MANJINSKIH ZAJEDNICA

27. studenoga 2026.

Hrvatska matica iseljenika
Zagreb, Trg Stjepana Radića 3

FOTO: PIXSELL / SANDRA ŠIMUNOVIĆ

Dragi čitatelji, rujan je mjesec u kojem donosimo reportaže s tradicionalnih Matićinih ljetnih programa, mjesta susreta ne samo djece i mladih hrvatskoga podrijetla, već i odraslih iz različitih krajeva svijeta, ljudi koji žive i tisućama kilometara udaljeni jedni od drugih, ali dijele isti jezik, baštinu i osjećaj pripadnosti.

Tjedni ispunjeni učenjem, pjesmom, plesom, stvaralaštvom i druženjem započeli su u Novom Vinodolskom, gdje se ove godine okupilo 71 dijete iz 16 zemalja u Maloj školi hrvatskoga jezika i kulture, nastavilo se u Zadru gdje je 113 polaznika Ljetne škole hrvatskoga folklora deset dana učilo plesove, pjesme i tradicijska glazbala, a znanje stečeno ondje sada će putovati u hrvatske zajednice diljem svijeta. U Gospiću je više od 20 polaznika iz cijeloga svijeta volontiralo u našem eko-programu, u Prelogu je održan prvi sportski kamp za djecu koja će u zemlje u kojima žive ponijeti uspješno stečene rukometne vještine, a od Istre do Dubrovnika okupljali su se iseljenici koji u ljetnim mjesecima

posjećuju svoju domovinu. Aktivni smo bili u kazališnim i filmskim programima, održanim i u Bosni i Hercegovini, a pred nama je i jesen bogata događajima.

U splitskome Hrvatskome narodnom kazalištu 28. rujna 2026. održat će se 4. Susret klapa izvan Republike Hrvatske, slijedi nam krajem studenoga 31. Forum hrvatske nacionalne manjine u čijem tematskom fokusu će biti novi naraštaji, a tu su i brojne promocije, izložbe, radionice i drugi događaji. Svaki od tih programa nova je prilika za susret, razgovor, predstavljanje stvaralaštva i povezivanje Hrvatske s Hrvatima diljem svijeta, a sve one koji nam se ne mogu pridružiti uživo na događajima detaljno ćemo izvijestiti na stranicama časopisa.

Srdačan pozdrav iz redakcije Matice,

Jelena
Jelena

Dear readers,

September is the month in which we bring reports from the traditional Matica summer programs, meeting places not only for children and young people of Croatian descent, but also for adults from different parts of the world, people who live thousands of kilometers from each other, but share the same language, heritage and sense of belonging.

The weeks filled with learning, song, dance, creativity and socializing began in Novi Vinodolski, where, this year, 71 children from 16 countries gathered at the Little School of Croatian Language and Culture, and continued in Zadar, where 113 participants of the Summer School of Croatian Folklore learned dances, songs and traditional instruments over ten days. The knowledge gained there will now travel to Croatian communities around the world. In Gospić, more than 20 participants from all over the world volunteered at our eco-program. Our first sports camp for children was held in Prelog; participants will take the handball skills they learned back to their home countries, and emigrants visiting the homeland gathered from Istria to Dubrovnik over the summer months. We have been active through theater and film programs in Bosnia and Herzegovina, and an eventful autumn lies ahead.

On September 28, 2026, the Croatian National Theater in Split will host the 4th Festival of Klapa Groups Outside the Republic of Croatia, which will be followed by the 31st Croatian National Minority Forum at the end of November, whose thematic focus will be on new generations, and there are also numerous promotions, exhibitions, workshops and other events. Each of these programs is a new opportunity to meet, talk, present creative achievements, and connect Croatia with Croats around the world; those who cannot join us live at the events will be informed about them in detail on the pages of Matica magazine.

Best regards from the Matica Editorial Board,

Jelena

Jelena

- 5** Novo savjetodavno tijelo Vlade RH namijenjeno mladim Hrvatima izvan domovine
- 12** Desetljeće snažne potpore Hrvatima u Bosni i Hercegovini
- 18** Filmska radionica Hrvatske matice iseljenika u Orašju
- 22** Intervju Mile Baričević, predsjednik Savjeta Vlade RH za Hrvate izvan domovine
- 26** O povijesti Matice: velike promjene 90-ih i početak tradicionalnih programa
- 34** Završena još jedna Mala škola hrvatskoga jezika i kulture
- 40** Rukometna znanja iz sportskog kampa u Prelogu
- 44** Ljetna škola folklora okupila 113 sudionika u Zadru
- 48** Eco Heritage Task Force u srcu Like
- 56** Osam desetljeća Hrvatske katoličke misije u Gornjoj Austriji

52 Kiritoľ moravskih Hrvata u Jevišovki

Kolumne

- 11** Globalna Hrvatska
VESNA KUKAVICA
- 65** (S)kretanja
ŠIMUN ŠITO ĆORIĆ

MJESEČNA REVIIJA HRVATSKE MATICE ISELJENIKA/Monthly magazine of the Croatian Heritage Foundation | **Godište/** Volume **LXXVI** | **Broj/No.** 9/2026. | **Nakladnik/Publisher:**

Hrvatska matica iseljenika/Croatian Heritage Foundation | **Za nakladnika/For Publisher** Ravatelj/Director **mr. sc. ZDESLAV MILAS** | **Uredništvo/Editorial Board:** Rukovoditeljica Odjela za nakladništvo/Head of Publishing Department **VESNA KUKAVICA** | Glavna Urednica/Editor in Chief **JELENA BADOVINAC DIMITRIJEVIĆ** | **Urednički kolegij/Editorial Council:** **SNJEŽANA RADOŠ, LADA KANAJET ŠIMIĆ, LUCIJA STARČEVIĆ, IVANA RORA, IVANA DVORNEKOVIĆ, ŽELJKA SABLJIĆ ODRLIJN** | **Lektorica/Lector** **SANDRA ĆUDINA** | **Dizajn i priprema/Layout & Design** **GRAFEMA LAB** | **Tisak/Print** **STEGA TISAK d.o.o.**

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matis.hr

Institucionalni prostor za novu generaciju

Mladi Hrvati svijeta za istim stolom

Savjet mladih Hrvata izvan Republike Hrvatske okupio je 65 mladih iz više od trideset zemalja – predstavnike Hrvata iz Bosne i Hercegovine, hrvatske nacionalne manjine te europskog i prekomorskog iseljeničtva.

Prvi saziv Savjeta Vlade mladih Hrvata izvan Republike Hrvatske

Tekst: **CROATIANA GREGURIĆ**

Foto: **PETAR RAŠKOVIĆ**

Novo savjetodavno tijelo Vlade Republike Hrvatske namijenjeno je mladima od 18 do 30 godina, a osnovano je kako bi njihov glas izravnije bio uključen u oblikovanje politika koje se na njih odnose.

Hrvatske zajednice izvan Hrvatske u Savjetu mladih predstavljaju 13 predstavnika Hrvata iz Bosne i Hercegovine, 17 predstavnika hrvatske nacionalne manjine i 35 predstavnika hrvatskog iseljeničtva. Članove je imenovala Vlada Republike Hrvatske na prijedlog hrvatskih zajednica u inozemstvu.

Važno je, međutim, da za istim stolom nisu samo mladi predstavnici zajednica. U radu Savjeta mladih sudjeluju i predstavnici relevantnih tijela koja kreiraju i provode javne politike za mlade Hrvate izvan Republike Hrvatske. Time se uspostavlja dvosmjerna komunikacija između onih kojima su programi i mjere namijenjeni i onih koji ih osmišljavaju i provode.

Upravo je to jedna od ključnih vrijednosti ovoga modela: politike se ne oblikuju samo za mlade, nego i s mladima.

Upravo je to naglasio državni tajnik Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Zvonko Milišić na konstituirajućoj sjednici naglasivši da mladi nisu samo budućnost nego

i sadašnjost hrvatskoga naroda, a kao posebnu vrijednost Savjeta mladih izdvojio je raznolikost iskustava njegovih članova.

Ta je raznolikost velika. U istome su tijelu mladi iz Bosne i Hercegovine, pripadnici stoljetnih hrvatskih manjinskih zajednica u europskim državama

Za prvog predsjednika izabran je Leonardo Artuković iz Bosne i Hercegovine, a potpredsjednici su Robert Tokić, Anna Maria Arapović iz Kanade, Eva Zacharis Prskalo iz Belgije i Marko Vidaček iz Sjeverne Makedonije

Posebna vrijednost Savjeta mladih je raznolikost iskustava njegovih članova, istaknuo je državni tajnik Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Zvonko Milas

i potomci hrvatskih iseljenika s nekoliko kontinenata. Njihove okolnosti nisu jednake, pa nisu ni teme koje donose u Savjet mladih: od obrazovanja, jezika i očuvanja manjinskih institucija do profesionalnog povezivanja, povratka i jačanja veza novih iseljeničkih generacija s Hrvatskom.

Premijer Andrej Plenković naglasio je važnost upoznavanja novih naraštaja s Hrvatskom kakva je danas

Državni tajnik Zvonko Milas i članovi predsjedništva Savjeta mladih na Mirogoju

Slične modele povezivanja s mladim naraštajima svojih iseljeničkih zajednica razvijaju i druge države, no hrvatski Savjet mladih važan je iskorak jer mladima daje zaseban institucionalni prostor za dijalog s državom i međusobno povezivanje.

PRVI SAZIV I LJUDI KOJI GA ČINE

Konstituirajuća sjednica prvoga saziva održana je 22. srpnja 2026. u Zagrebu. Usvojen je Poslovnik o radu i izabrano predsjedništvo.

Za prvog predsjednika izabran je Leonardo Artuković, magistar poslovne ekonomije iz Bosne i Hercegovine

s iskustvom djelovanja u organizacijama mladih. Za potpredsjednike su izabrani Robert Tokić, ekonomist iz Jajca aktivan u politikama prema mladima, Marko Vidaček, pravnik i doktorand iz hrvatske zajednice u Sjevernoj Makedoniji, Anna Maria Arapović, odvjetnica iz Kanade uključena u hrvatsko-kanadsko gospodarsko povezivanje, te Eva Zacharis Prskalo, pravica s iskustvom rada na europskim politikama kulture i obrazovanja. Već sastav predsjedništva odražava širinu Savjeta mladih, a isto vrijedi i za cijeli saziv.

Radni dio programa u kojem su članovi Savjeta mladih iznosili potrebe svojih zajednica

Među članovima su studenti i doktorandi, liječnici, pravnici, ekonomisti, inženjeri, znanstvenici i stručnjaci iz niza drugih područja. U njihovim se biografijama nalaze Sorbonna, Oxford i Cambridge, znanstveni rad na sjeveru Norveške, iskustvo europskih institucija, međunarodnih kompanija, sveučilišta, bolnica i javne uprave.

Istodobno, velik broj njih aktivan je u hrvatskim zajednicama: vode udruge i kulturna društva, uređuju hrvatske medije, sudjeluju u folklornim ansamblima, župama, studentskim i profesionalnim mrežama te rade na projektima očuvanja hrvatskoga jezika i baštine.

U Gradišću su mladi uključeni u hrvatske medije, akademske klubove, kazalište i folklor. U Mađarskoj rade u

hrvatskim radijskim i televizijskim programima i organiziraju kulturne događaje. U moliškohrvatskoj zajednici u Italiji nova generacija prenosi jezik uz glazbu, kazalište, radijske, internetske i jezične programe. Među predstavnicima iz Bosne i Hercegovine nalaze se doktorandi, studenti medicine, ekonomisti i inženjeri s izraženim angažmanom u lokalnim zajednicama.

Takav spoj stručnog znanja i iskustva rada u zajednici daje Savjetu mladih vrlo konkretnu osnovu za budući rad.

OD IDEJE DO PROJEKTA

Konstituiranje nije bilo jedini cilj prvog okupljanja. Program od 21. do 24. srpnja imao je radnu i edukativnu dimenziju, a posebno mjesto zauzela je radionica "Od ideje do projekta – razvoj projektnih prijedloga za Hrvate izvan Republike Hrvatske".

Članovi su dobili praktična znanja o tome kako razviti projektnu ideju, oblikovati prijedlog te se prijaviti na javne pozive i javne natječaje Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

To je posebno važno jer mnogi već vode udruge, kulturne projekte i inicijati-

Zdeslav Milas, Zvonko Milas i Jasna Vojnić s članovima Savjeta mladih iz Srbije – Darkom Pekom i Lucijom Horvacki

ve za mlade. Znanje o projektnom planiranju može im pomoći da ideje pretvore u programe hrvatskoga jezika, kulturne manifestacije, projekte digitalizacije baštine, stručna okupljanja ili nove oblike suradnje hrvatskih zajednica.

Radni dio programa tako je slijedio jasnu logiku: Savjet mladima daje prostor da iznesu potrebe svojih zajednica, ali ih istodobno osnažuje da predlažu i provode rješenja.

Na ovu temu prof. dr. sc. Mislav Ante Omazić održao je predavanje "Povezani kroz vodstvo – nova generacija mladih Hrvata izvan Republike Hrvatske". Tema vodstva prirodno se nametnula s obzirom na to da brojni članovi već vode udruge, koordiniraju projekte, organiziraju događaje ili rade s mladima.

U manjim hrvatskim zajednicama takav angažman često znači istodobno okupljati ljude, razvijati programe, komunicirati s institucijama, tražiti izvore financiranja i motivirati nove članove. Zato ulaganje u znanja o vodstvu nije odvojeno od razvoja zajednice – ono je njegov sastavni dio.

HRVATSKA KAKVA JE DANAS

Predsjednik Vlade Andrej Plenković opisao je Savjet mladih na konstituirajućoj sjednici kao inovaciju u sustavnom radu Vlade s mladima i svojevrsnu globalnu refleksiju postojećega Savjeta za mlade Vlade Republike Hrvatske.

Naglasio je i važnost upoznavanja mladih s Hrvatskom kakva je danas. Za nove generacije iseljeništa Hrvatska nije samo zemlja obiteljskog podrijetla, nego može biti mjesto studiranja, stručnog usavršavanja, znanstvene i poslovne suradnje, učenja jezika, pokretanja projekta ili povratka.

Savjet mladih se pritom uklapa u širu politiku Republike Hrvatske prema Hrvatima izvan njezinih granica. Na sjednici je istaknuto da su sredstva koja se izdvajaju međuresornom suradnjom za programe i aktivnosti Hrvata izvan Republike Hrvatske porasla sa 16,7 milijuna eura 2016. na približno 200 milijuna eura danas.

Novost koju ovaj Savjet unosi u taj sustav jest izravan kanal prema mladima. Institucije mogu predstaviti posto-

Na svečanoj večeri u Hrvatskoj matici iseljenika

U obilasku Zagreba

jeće mogućnosti, a članovi iz prve ruke prenijeti kako ih vide njihove zajednice, gdje postoje prepreke i gdje ima prostora za nove inicijative.

MREŽA ZA BUDUĆU SURADNJU

Savjet mladih Hrvata izvan Republike Hrvatske tako spaja tri važne stvari: glas mladih, institucije koje oblikuju politike i konkretna znanja potrebna za djelovanje u zajednici.

Istodobno nastaje mreža 65 mladih ljudi iz više od trideset zemalja. Veze uspostavljene u Zagrebu otvaraju prostor za zajedničke projekte, razmjenu iskustava i suradnju među zajednicama koje su zemljopisno udaljene, ali se često susreću sa sličnim pitanjima.

Prvi predsjednik Savjeta mladih Leonardo Artuković poručio je da domovina nije samo mjesto, nego osjećaj koji

nosimo u sebi. Savjet tom osjećaju daje i vrlo praktičan okvir: mogućnost da se povezanost s Hrvatskom pretvori u suradnju, projekte i sudjelovanje u javnim politikama.

Za prethodne generacije često je najvažnije bilo sačuvati hrvatski jezik, ime i zajedništvo daleko od domovine. Današnja generacija na tim temeljima može graditi nove veze – uz obrazovanje, profesionalnu suradnju, projekte i neposredan dijalog s hrvatskim institucijama.

Savjet mladih Hrvata izvan Republike Hrvatske upravo za to otvara prostor: da mladi budu povezani s Hrvatskom s ciljem da u globalnome hrvatskom zajedništvu stvaramo nove vrijednosti koje će oblikovati budućnost našeg naroda. ▣

Konferencija veleposlanika i konzula, fokus na sigurnosnim izazovima

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova i ove je godine okupilo veleposlanike, generalne konzule, konzule i vojne izaslanike Republike Hrvatske na dvodnevnoj konferenciji, koja je održana 27. i 28. kolovoza

Važan naglasak stavljen na njegovanje odnosa s Hrvatima izvan domovine

Na konferenciji u Zagrebu uz hrvatske diplomate okupili su se i predstavnici diplomatskog zbora u Hrvatskoj, a nazočio je i predsjednik Vlade Republike Hrvatske Andrej Plenković koji je tom prilikom rekao kako se u 10 godina mandata Vlada Republike Hrvatske trudila osnažiti globalni položaj, afirmirati vanjskopolitičke prioritete te poduprijeti rad hrvatskih diplomatskih misija u promicanju i zaštiti nacionalnih interesa.

“Članica smo NATO-a i EU-a, od 2023. i Schengena i europodručja, a na ulaznim smo vratima OECD-a. Pred nama su novi izazovi – osnaživanje energetske sigurnosti i pozicije Hrvatske na energetskej mapi Europe, daljnje jačanje obrambenih sposobnosti i suočavanje s novim sigurnosnim okolnostima, nastavak potpore Ukrajini, klimatski izazovi, očuvanje transatlantskih odnosa i nastavak proširenja EU-a, pri čemu nam je osobito važan europski put BiH, u kojoj sva tri konstitutivna naroda trebaju biti jednakopravna”, naglasio je premijer.

“Europa mora jačati sigurnost i europski stup NATO-a jer se međunarodni poredak mijenja. Hrvatska će i dalje zagovarati multilateralizam, međunarodno pravo i međunarodni poredak, ali mora biti svjesna promjena i imati odgovore na njih”, poručio je predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković.

Ministar vanjskih i europskih poslova Gordan Grlić Radman uvodnim obraćanjem o aktualnim vanjskopolitičkim temama i prioritetima hrvatske vanjske politike istaknuo je važnost međunarodnog djelovanja Hrvatske u kontekstu globalnih izazova. Sudionicima se obratio i državni tajnik Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Zvonko Milas koji je održao izlaganje o aktualnom stanju hrvatskih zajednica izvan RH i o važnosti suradnje institucija i diplomatsko-konzularnih predstavništava RH te ih pozvao na još snažnije povezivanje na dobrobit Hrvatske i Hrvata izvan njezinih granica.

S konferencije je poručeno da se u radu diplomacije, osim zaštite hrvatskih

interesa i promicanja Hrvatske u svijetu, naglasak stavlja i na njegovanje odnosa s Hrvatima izvan RH, očuvanje jezika i identiteta mlađih naraštaja, povezivanje znanstvenika i poduzetnika s domovinom te pomaganje povratnicima. Jednako je vrijedna dugogodišnja neposredna suradnja HMI-ja s veleposlanicima i generalnim konzulima, čelnicima hrvatskih diplomatsko-konzularnih predstavništava diljem svijeta. Kontinuirana razmjena informacija, iskustava i kontakata važna je poveznica s hrvatskim zajednicama i, prije svega, konkretna potpora Hrvatima koji žive izvan Republike Hrvatske.

Na konferenciji je sudjelovao i ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Zdeslav Milas koji je u svom izlaganju predstavio programe i aktivnosti HMI-ja te istaknuo važnost daljnjeg snažnog povezivanja MVEP-a, diplomatsko-konzularne mreže i Hrvatske matice iseljenika u zajedničkom djelovanju prema Hrvatima diljem svijeta. (Izvor i foto: MVEP i fb Vlada RH)

Natječaj je provela Fondacija "Cro-Fond" u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem u Republici Srbiji i institucijama Republike Hrvatske. Od 257 korisnika potpore, najveći broj je iz Bačke, Podunavlja i Srijema, odnosno područja u kojima tradicionalno živi najveći dio hrvatske zajednice u Srbiji. Uz domaćine, upravitelja "Cro-Fonda" Lazara Cvijina i Jasnu Vojnić, predsjednicu Hrvatskoga nacionalnog vijeća u Republici Srbiji i zastupnicu u Hrvatskom saboru, događaju su nazočili potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar poljoprivrede, šumarstva i ribarstva David Vlačić te državni tajnik Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Zvonko Milas.

U svome obraćanju državni tajnik Milas istaknuo je kako je iznimno zadovoljan odličnom suradnjom s HNV-om i njegovom predsjednicom Jasnom Vojnić, kao i brojnim hrvatskim udrugama u Srbiji te je rekao:

"Hrvati su, gdje god živjeli, uz jezik i kulturu, svoj identitet uvijek gradili i još uvijek ga grade uz vjeru te uz kulturu rada, tako da me jako raduje i ponosan sam što smo ovdje na salašu u Đurđinu pružili potporu onim našim sunarodnjacima koji su nastavili raditi na zemlji, koji žive na salašima, svoji na svome, kao vlasnici i čuvari zemlje te je iznimno važno da tamo i ostanu."

O važnosti programa i njegovim ciljevima govorio je i ministar poljoprivrede,

Potpore za 257 hrvatskih poljoprivrednika u Srbiji

U Đurđinu su uručeni ugovori poljoprivrednicima hrvatske zajednice u Republici Srbiji u sklopu Programa razvoja hrvatskih poljoprivrednika u Srbiji, a za program su osigurana dva milijuna eura

Svečano uručenje u Vojvodini - državni tajnik Zvonko Milas, predsjednica HNV-a Jasna Vojnić i ministar poljoprivrede, šumarstva i ribarstva RH David Vlačić

šumarstva i ribarstva Republike Hrvatske David Vlačić, koji je istaknuo kako je jedan od ključnih ciljeva omogućiti Hrvatima u Srbiji da ostanu na svojim ognjištima i nastave se baviti poljoprivredom, te najavio nastavak potpore i sljedeće godine.

"Mislim da je jako važno da se u naša gospodarstva počne ulagati jer je velik dio pripadnika naše zajednice vezan za zemlju i poljoprivredu. To su im osnovni

uvjeti za preživljavanje. Hvala Republici Hrvatskoj što je prepoznala da treba početi s poticajima", istaknula je Jasna Vojnić. Ministar Vlačić i državni tajnik Milas posjetili su Hrvatski dom - Maticu, gdje su razgovarali o hrvatskoj zajednici u Srbiji i poljoprivredi. (Izvor i foto: fb SDUHIRH i NIU Hrvatska riječ)

Natječaj je provela Fondacija "Cro-Fond" u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem u Republici Srbiji i institucijama Republike Hrvatske

Tri stoljeća vjere i hrvatskog identiteta u Karaševu

Đakovačko-osječki nadbiskup Đuro Hranić predvodio je misno slavlje u povodu 300. obljetnice crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije, koja je tijekom stoljeća bila središte vjerskog, jezičnog i kulturnog života karaševskih Hrvata

Veliki jubilej okupio je brojne Hrvate u Rumunjskoj

Misno slavlje koncelebrirao je temišvarski biskup József-Csaba Pál i tamošnji župnik Petar Rebedžila, tajnik Nadbiskupskog ordinarijata Đakovo Nikola Klemen te još nekoliko svećenika, a veliki jubilej bio je prigoda za okupljanje karaševskih Hrvata i njihovih gostiju, ali i za podsjećanje na povijest zajednice koja je tijekom triju stoljeća, unatoč životu izvan matične domovine, uspjela sačuvati svo-

ju vjeru, jezik, kulturu i hrvatski identitet. Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije pritom nije bila samo mjesto molitve i liturgijskog života, nego i jedno od ključnih mjesta okupljanja zajednice te čuvanja njezine baštine i pripadnosti.

Nadbiskup Hranić tumačio je u homiliji navještenja liturgijska čitanja 20. nedjelje kroz godinu te istaknuo vjeru žene Kanaanke, hrabrost i odvažnost jedne strankinje. Isus hvali njezinu vje-

ru i istodobno Židovima ističe poniznost i vjeru te žene poganke i tako pokazuje kako treba moliti kad nešto tražimo od Boga te kako čovjek iznutra ozdravlja snagom vjere. Nadbiskup se s ganućem obratio vjernicima i svećenicima Karaševa koji već tri stoljeća žive na tom prostoru otkako su morali pobjeći iz svoje domovine. Govorio je o važnosti Crkve i župne crkve kao mjesta okupljanja u 300 godina i za očuvanje vjerskoga katoličkog, hrvatskoga nacionalnog, jezičnog i kulturnog identiteta karaševskih Hrvata, ali i o važnosti obitelji kao osnovne stanice života Crkve; kolijevke i Crkve i društva i mjesta najčišće ljubavi, zajedništva i solidarnosti.

Svečanosti su nazočili veleposlanica Republike Hrvatske u Rumunjskoj Marija Kapitanović, Ghera-Slobodan Giureci, zastupnik hrvatske nacionalne manjine u Parlamentu Rumunjske i predsjednik Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj, predstavnici Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, hrvatske zajednice i mjesnih vlasti te brojni vjernici i gosti. Domaćin obilježavanja bio je karaševski župnik vlč. Petar Rebegila.

Karaševski Hrvati u brojnim su naraštajima uspjeli sačuvati svoju posebnu kulturnu i jezičnu baštinu te hrvatski identitet, istodobno dajući vrijedan doprinos kulturnoj raznolikosti Rumunjske. Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije pritom već tri stoljeća predstavlja jedno od središnjih mjesta njihova vjerskog i zajedničkog života. (Izvor i foto: SDUHIRH, IKA)

Đakovačko-osječki nadbiskup Đuro Hranić predvodio je misno slavlje

Slavlju su nazočili i brojni predstavnici hrvatskih institucija te hrvatske zajednice u Rumunjskoj

FOTO: MATEA SMOLČIĆ SENČAR

Diplomatsko umijeće glazbenika

Hrvatska operna akademija, koju je u domovini utemeljio Varaždinac božanskoga glasa s berlinskom adresom David Oštrek, ostvaruje izvrsne rezultate u promidžbi kulture življenja vlastite mu rodne sredine, koja se glazbom prepoznaje diljem svijeta

Piše: **VESNA KUKAVICA**

Jubilarna peta Hrvatska operna akademija (HOA) ovoga je ljeta u Novi Marof i Varaždin, na sjever Lijepe Naše, privukla rekordan broj mladih ljubitelja operne umjetnosti iz 20 zemalja svijeta, afirmirajući umjetnike varaždinskoga kraja kao strastvene glazbene pedagoge i poznavatelje operne umjetnosti. Grad Varaždin spontano je dao snažan poticaj ovoj umjetničkoj privatnoj inicijativi svoga nekadašnjeg učenika Glazbene škole iz Donjeg Makojišća koji je postigao europsku slavu, što naravno veseli i slijedom činjenice da je Varaždin nositelj titule UNESCO-va kreativnoga grada iz područja glazbe. Mreža kreativnih gradova, osnovana početkom 21. stoljeća pri UNESCO-u, sustavno ojačava suradnju s gradovima koji su prepoznali kreativnost kao strateški čimbenik održivog razvoja s gospodarskih, socijalnih, kulturnih i okolišnih motrišta. Mreža se proširila na više od sto zemalja iz kojih je umreženo čak 350 gradova, koji su prepoznatljivi po kreativnim područjima kao što su: obrti i tradicijske umjetnosti, dizajn, film, gastronomija, književnost, mediji i glazba.

Hrvatska operna akademija, koju vodi njezin osnivač i naš vrsni bas-bariton s njemačkom adresom David Oštrek, inovativnim je edukacijskim programom privukla u Varaždinsku županiju na ljetnu edukaciju više od 80 mladih polaznika sa svih kontinenta, među kojima je bilo i šest Hrvata, a koje je stipendirao sam Akademijin utemeljitelj Oštrek s nadom kako će ih ova umjetnička radionica motivirati na studij glazbe poput niza glazbenika međunarodne slave iz Varaždina.

Podsjetimo, David Oštrek, virtuozni bas-bariton iz Donjeg Makojišća, već godinama gradi uspješnu karijeru

u jednoj od najuglednijih opernih kuća na svijetu, *Berlinskoj državnoj operi*. Na pozornici nastupa s vrhunskim glazbenicima, a njegov se glas sluša diljem planeta. Unatoč svjetskoj karijeri, emotivno je vezan uz svoj zavičaj te djeluje kao autentični neformalni diplomat Lijepe Naše i njezinih kulturnih posebnosti, osobito u glazbi. Upravo zato pokrenuo je HOA, u kojoj okuplja mlade pjevače i prvoklasne glazbene pedagoge te publici donosi visoku razinu operne umjetnosti. David je, prešavši put od svirača tambure i kontrabasa u Osnovnoj školi Novi Marof i srednjoj Glazbenoj školi u obližnjem Varaždinu, zahvalan svojim pedagogima koji su ga upisali slučajno na solo pjevanje da popuni slobodno vrijeme. Maštao je kao sva djeca o rock pjevanju, ali je zavolio operno vokalno umijeće, shvativši zarana da je to ono čime se želi baviti. Nakon mature u Varaždinu, odlazi na studij u Beč. Pobijedivši na natjecanju *Neue Stimmen / Novi glasovi*, Davidu stiže poziv za audiciju iz Berlina. Sponzor tog natjecanja bio je, igrom slučaja, i mecena mladih pjevača u Berlinskoj operi Daniel Barenboim, najpoznatiji živući izraelski pijanist i dirigent te umjetnički ravnatelj te najstarije berlinske opere. Na audiciji kod Barenboima David je prošao 2015., ostvarivši si marljivim radom vlastiti put pa je danas istaknuti član solističkog ansambla u toj višemi-ljunskoj njemačkoj metropoli - iz koje se rado vraća u svoje idilično selo Donje Makojišće. David pjeva po cijelome svijetu, ali mu je kod kuće ipak najljepše - što ga je motiviralo da pokrene vlastiti inovativni umjetnički projekt Hrvatske operne akademije, postavši istodobno pravi poklisar *Grada glazbe* - Varaždina, koji ga je nadahnio ljubavlju za pjevanjem. Prema Oštrekovu mišljenju, RH ima golem potencijal, uključujući odličnu kulturnu infrastrukturu u Novome

Marofu i Varaždinu. Oštrek obožava izazove pa je ovim projektom Akademije želio iskazati svoje organizacijsko i promidžbeno umijeće i što je još važnije - praktično dokazati ljudima iz *svoga kraja* kako se *sve to što se zanimljivo radi vani* u međunarodnim kulturnim središtima može s malo truda izvesti i *kod kuće*! U ovih pet godina Oštrekov tim podigao je HOA na zavidnu razinu. O Akademiji se brine tim vrlo sposobnih ljudi, koji znaju osmisliti atraktivan edukativni program. *Varaždinska škola* trenutačno ima niz vrhunskih pjevača i pedagoga koji pjevaju u prestižnim opernim kućama diljem svijeta. Među njima su umjetnice Tamara Ivaniš i Ena Pongrac, Jelena Štefanić i Margareta Matišić koje su se kao globalne operne dive iiskusne mentorice priključile Oštrekovoj ljetnoj Akademiji. Proslavljena vokalna umjetnica, Varaždinka Lana Kos, uz Oštreka je svojevrсна suosnivačica Akademije. S mladim polaznicima radi i talijanski redatelj Giancarlo del Monaco, te afirmirani bariton s Münchenskom adresom Matija Meić, te naša mezzosopranistica Martina Menegoni. Zaključno, HOA može se u jubilarnoj petoj godini pohvaliti vrhunskim umjetničkim imenima i njihovim dosezima. Sudionici Akademije na završnoj su svečanosti izveli dragulje operne literature, uvježbane od 20. 7. do 21. 8. 2026., kao što su Mozartova "Čarobna frula" i Humperdinckova "Ivica i Marica", pred brojnom publikom u Novome Marofu i varaždinskome Hrvatskome narodnom kazalištu. ▀

ENG The synergy of Croatian artists with international careers, such as Maestro Ivan Repušić and our diplomats, has enriched the top cultural offer of Croatian festivals, including the Dubrovnik Summer Festival, which attract some of the most demanding audiences from various corners of the globe.

Desetljeće snažne potpore Hrvatima u Bosni i Hercegovini

Od obrazovanja, zdravstva i kulture do gospodarstva i strateških projekata – potpora Hrvatima u BiH danas je snažnija, sustavnija i sveobuhvatnija nego ikada prije

Banja Luka - polaganje kamena temeljca za Studentsko-kulturno pastoralni centar na Petričevcu, prosinac 2025.

Tekst: **ŽANA ĆORIĆ** | Foto: **ZDUHIRH**

Bosna i Hercegovina domovina je hrvatskoga naroda, a briga za njegovu opstojnost, ravnopravnost i prosperitet jedno je od trajnih i najvažnijih strateških pitanja Republike Hrvatske. Upravo zato posljednje desetljeće obilježava snažno povećanje institucionalne, političke i financijske potpore Hrvatima u Bosni i Hercegovini.

U mandatima vlada predsjednika Andreja Plenkovića, od 2016. do 2026. godine, za potporu Hrvatima u Bosni i Hercegovini izdvojeno je skoro 600 milijuna eura. To je istodobno i ulaganje u Bosnu i Hercegovinu. Svaka obnovljena škola, bolnica ili cesta koristi široj zajed-

nici. Svako novo radno mjesto pridonosi cijeloj Bosni i Hercegovini. Svaka snažna obrazovna, zdravstvena ili kulturna institucija čini ovu zemlju kvalitetnijom. A snažan i ravnopravan hrvatski narod doprinosi je snažnoj, stabilnoj i uspješnoj Bosni i Hercegovini.

NOVA RAZINA POTPORE HRVATIMA U BIH

Prolazeći danas Bosnom i Hercegovinom, od Posavine preko središnje Bosne do Hercegovine, od Banje Luke, preko Jajca, Drvara do Ravnog, u svakom dijelu ove zemlje gdje žive Hrvati postoji vidljiv trag potpore koju hrvatska Vlada pruža.

Uz programe Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvat-

ske, u potporu Hrvatima u Bosni i Hercegovini uključena su gotovo sva ministarstva u Vladi Republike Hrvatske. Time je uspostavljen model suradnje koji omogućuje da se istodobno odgovara na potrebe zdravstva, obrazovanja, kulture, gospodarstva, poljoprivrede, infrastrukture, socijalne skrbi, sporta i drugih područja. Cilj je pritom jasan: stvarati uvjete u kojima će ljudi imati razlog i mogućnost za ostanak na svojoj zemlji, a oni koji su otišli dobiti priliku za povratak. U nastavku donosimo detaljan pregled i analizu te potpore iz djelokruga Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske (Ured).

OBRAZOVANJE – TEMELJ I ULAGANJE U BUDUĆNOST

Obrazovanje, kao temelj prosperitetne budućnosti jednog naroda, jedno je od najvažnijih područja koje se kontinuirano i sustavno podupire. U posljednjih deset godina u području obrazovanja i znanosti financiran je 241 projekt. Izgrađene su i obnovljene škole u Posušju, Grudama, Žepču, Orašju, Livnu, Mostaru, Busovači, Uskoplju i Širokom Brijegu. Obnavljane su i građene glazbene škole u Tomislavgradu, Širokom Brijegu i Livnu, školske sportske dvorane u Kreševu, Orašju, Tomislavgradu, Novom Travniku i Stocu, kao i dječji vrtići u Ravnog, Tomislavgradu, Kupresu, Novom Travniku, Ljutom Dolcu u Širokom Brijegu. Potpora obuhvaća i igrališta, studentske i učeničke domove, katoličke školske centre, informatičku i didaktičku opremu škola diljem Bosne i Her-

cegovine, te digitalizaciju obrazovanja. Među posebno vrijednim projektima, koji predstavljaju značajan iskorak, nalaze se centri izvrsnosti u Hercegbosanskoj i Zapadnohercegovačkoj županiji.

Uz ulaganja u obrazovnu infrastrukturu, ulagalo se i u mlade ljude, kao najvažniji zalog dugoročne opstojnosti hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini. Potpora je pružena mladima koji postižu iznimne rezultate u sportu, matematici, informatici, robotici i drugim područjima. Poruka je jasna: talent, znanje i izvrsnost moraju imati priliku razvijati se i u Bosni i Hercegovini. Također je kontinuirano povećavan i broj te iznos studentskih stipendija. Danas stipendije prima više od 1.800 studenata godišnje, a ukupno je tijekom posljednjih deset godina dodijeljeno 9.999 stipendija.

SKRB ZA NAJBRANJIVIJIE SKUPINE DRUŠTVA

Dostupna i primjerena zdravstvena i socijalna skrb jedan je od temeljnih uvjeta za održiv ostanak Hrvata u BiH. Od 2016. do 2026. godine financirano je 127 projekata. Pružena je potpora domovima zdravlja u Mostaru, Tomislavgradu, Novom Travniku, Orašju, Žepču, Stocu, Neumu, Grudama, Rami, Čitluku, Livnu, Odžaku, Širokom Brijegu, Čapljini, Vite-

Izgradnja Dječjeg vrtića u Kupresu

zu i mnogim drugim mjestima. Riječ je o ulaganjima u medicinsku opremu, vozila hitne pomoći, energetske obnovu i modernizaciju dijagnostičkih kapaciteta. Uspješan primjer partnerske suradnje Vlade Republike Hrvatske i lokalnih zajednica u BiH jest i Dom zdravlja Kiseljak. *(staviti fotografiju s otvorenja – ministrica zdravstva i državni tajnik)* Novi objekt, jedan od najvećih u državi, izgrađen je uz potporu Vlade RH i drugih partnera te će pružati zdravstvene usluge za više od 44.000 stanovnika Kiseljaka i okolnih općina. Ovaj projekt ne znači samo novi prostor, nego i novu razinu zdravstvene zaštite i sigurnosti za cijelu zajedni-

cu. Na isti način izgrađeni su i domovi zdravlja u Orašju i Žepču.

Završen je i otvoren 6. blok Hrvatske bolnice "Dr. fra Mato Nikolić" u Novoj Biloj, ratne bolnice koja je bila i ostala simbol opstanka i stradanja Hrvata Lašvanke doline i središnje Bosne. Izgradnja i razvoj bolnice nastavljaju se i dalje. Obnavljana je i Županijska bolnica "Dr. fra Mihovil Sučić" u Livnu te je ulagano i u županijske bolnice u Orašju i Jajcu.

Posebna pažnja posvećena je najranjivijim skupinama. U Ljubuškom, Kiseljaku, Širokom Brijegu, Odžaku, Tomislavgradu, Domaljevac-Šamcu, Čitluku i Grudama izgrađeni su i opremljeni edu-

Kamen temeljac za školsku sportsku dvoranu Osnovne škole Vladimira Nazora u Odžaku

Edukacijsko-rehabilitacijski centar "Ivan Pavao II." za djecu i mlade s teškoćama u razvoju, Grude

kacijsko-rehabilitacijski centri za djecu i mlade s teškoćama u razvoju. Nije za boravljena ni skrb za starije i nemoćne. Pružena je potpora obnovi i izgradnji domova u Ravnom, Kiseljaku, Čapljini, Mostaru.

KULTURA – BITNA ODREDNICA NACIONALNOG IDENTITETA

Kulturu kao značajnu odrednicu nacionalnog identiteta može se očuvati samo neprekidnom i odgovarajućom skrbi za kulturna dobra od nacionalnog interesa, njegovanjem tradicionalnih kulturnih manifestacija i vrijednosti koje ta kultura baštini te prihvaćanjem svih povijesnih, vjerskih i civilizacijskih činjenica koje se odnose na kulturu onoga dijela hrvatskoga naroda koji živi na području BiH. Od 2016. do 2026. godine financirano je 350 projekata iz područja kulture. Zahvaljujući ovoj potpori izgrađeni su, obnovljeni i opremljeni brojni kulturni centri, muzeji, galerije, knjižnice – od franjevačkih muzeja u Tolisi, Kreševu, Gučoj Gori, Humcu (Ljubuški), Tomislavgradu i Livnu, do reprezentativnih prostora novih kulturnih centara i centara za mlade u Bosanskom Grahovu, Čitluku, Stolcu, Orašju. Potporama su obuhvaćeni i projekti iz područja medija, izdavaštva i književnosti, među kojima posebno izdvajamo projekt "Hrvatska

Izgradnja Hrvatskoga narodnog kazališta u Mostaru

književnost u 100 knjiga". Sredstva su izdvojena i za projekte obnove, sanacije, rekonstrukcije i uređenja vjerskih objekata diljem Bosne i Hercegovine među kojima se posebno izdvaja potpora obnovi i sanaciji franjevačkog samostana u Kraljevoj Sutjesci, jednog od čuvara kulturno-povijesne baštine te svetišta u Olovu, Hrasnom i Podmilanju kraj Jajca. Istodobno se čuva sjećanje na Domovinski rat, na žrtve i hrvatske branitelje. Obnavljaju se i grade spomen-obilježja, podupire Hrvatski dokumentacijski centar Domovinskog rata u BiH te brojni drugi projekti braniteljskih udruga.

Važno je naglasiti kako su brojne tradicionalne kulturne manifestacije Hrvata u Bosni i Hercegovini svojom kvalitetom i raznolikošću programa postale prepoznatljive i izvan granica BiH te su primjer kako se kulturom i umjetnošću najbolje čuva i njeguje vlastiti nacionalni identitet. Dio njih, uz ostale, kao što su Mostarsko proljeće, Dani hrvatskog filma "Ivo Gregurević" Orašje, Mediteran film festival Široki Brijeg, Revija tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvaticice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske u Tomislavgradu, realiziran je uz potporu hrvatske Vlade.

STVARANJE UVJETA ZA ODRŽIVI OSTANAK

Ostati na svome moguće je samo ondje gdje postoji perspektiva za život i rad. Stoga je 2022. godine pokrenut program potpore poljoprivrednim obiteljskim gospodarstvima. Riječ je o projektima usmjerenima na modernizaciju i razvoj poljoprivredne proizvodnje, nabavu poljoprivredne mehanizacije, strojeva i opreme, razvoj stočarstva, voćarstva, vinogradarstva, maslinarstva i pčelarstva, kao i jačanje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i održivosti ruralnih područja diljem Bosne i Hercegovine. Time se podupiru mali proizvođači i obiteljska gospodarstva te stvaraju kvalitetniji uvjeti za gospodarski razvoj i ostanak stanovništva u ruralnim sre-

Kamen temeljac za dogradnju bolnice "Dr. fra Mato Nikolić" u Novoj Biljoj

Višemilijunski projekt izgradnje Doma zdravlja u Kiseljaku – državni tajnik Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i ministrica zdravstva Republike Hrvatske doc. dr. sc. Irena Hršić

dinamika. Ovim programom pružena je potpora za 534 projekta u Bosni i Hercegovini. Iza svake takve potpore nalazi se jedna obitelj, jedno gospodarstvo i konkretna mogućnost da se ostane živjeti od vlastitoga rada na vlastitoj zemlji.

Istodobno se ulaže u infrastrukturu bez koje nema ostanka, povratka ni gospodarskog razvoja. Građeni su vodovodi i kanalizacijski sustavi, obnavljane prometnice u brojnim lokalnim zajednicama i povratničkim naseljima. Ulagano je i u poduzetničke inkubatore (Kreševo i Ljubuški), poljoprivredne centre, vatrogasne domove. Tijekom posljednjih deset godina financirano je 297 projekata.

Nacionalni stup hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini – Sveučilište u Mostaru

FOTO: SVEUČILIŠTE U MOSTARU

BRIGA O HRVATIMA IZVAN HRVATSKE, POSEBICE O HRVATIMA U BIH, STRATEŠKI JE CILJ I ZADAĆA HRVATSKE VLADE

Dana 1. rujna 2026. godine, u Potocima kraj Mostara, potpisani su ugovori za 600 projekata Hrvata u BiH ukupne vrijednosti 25,75 milijuna eura. Putem Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske obuhvaćeno je 229 projekata vrijednih 10 milijuna eura, uz još šest projekata od strateškog značaja vrijednih 5,75 milijuna eura. Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine podupire 275 projekata s pet milijuna eura, Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike 74 projekta s tri milijuna eura, dok je u sklopu

Ministarstva turizma i sporta obuhvaćeno 16 projekata vrijednih dva milijuna eura. Tom prigodom predsjednik Vlade Republike Hrvatske Andrej Plenković istaknuo je kako ugovori i projekti koji se realiziraju čine dio šire i kontinuirane potpore Hrvatima u Bosni i Hercegovini - Odnos između Hrvatske i Bosne i Hercegovine za našu državnu politiku je prioritet, a briga o Hrvatima izvan Hrvatske strateški je cilj i zadaća hrvatske Vlade. Hrvati kao konstitutivan i ravnopravan narod u Bosni i Hercegovini izrazito su nam važni.

INSTITUCIJE I PROJEKTI OD STRATEŠKOG ZNAČAJA

Od 2022. godine Ured provodi poseban program potpore projektima od strateškog značaja za Hrvate izvan Republike Hrvatske. U Bosni i Hercegovini njime je obuhvaćeno 18 projekata.

Uz ostalo, ovim programom nastavlja se izgradnja novih blokova u Hrvatskoj bolnici "Dr. fra Mato Nikolić" u Novoj Biloj, ratne bolnice i simbola stradanja Hrvata Lašvanske doline i cijele središnje Bosne; obnavlja se znamenita gimnazija u Širokom Brijegu stradala u požaru 2024. godine. U Travniku se obnavlja Katolički školski centar "Petar Barbarić", u Fojnici se gradi osnov-

na škola s predškolskom ustanovom i sportskom dvoranom, a u Orašju se gradi Trg 106. brigade HVO-a. U Banjoj Luci se gradi studentsko-kulturno pastoralni centar te se stvaraju uvjeti za prezentaciju trapističkoga kulturnog blaga i baštine. U Sarajevu se gradi studentski dom. Završava se izgradnja Groblja mira na Bilama pokraj Mostara – veliko spomen-područje za sve stradale Hrvate u posljednja dva rata, a tu su još i projekti u Jajcu, Brčko Distriktu, Livnu, Drvaru, Čapljini.

Poseban značaj imaju institucije koje nadilaze lokalne okvire i predstavljaju nacionalne stupove hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini. Među njima su Hrvatsko narodno kazalište u Mostaru,

Sveučilište u Mostaru te RTV Herceg-Bosne. Značaj koje ove institucije imaju za opstanak i prosperitet Hrvata u BiH je nemjerljiv – od očuvanja i njegovanja hrvatskoga kulturnog identiteta, stvaranja preduvjeta za društveni i gospodarski napredak, zaustavljanja odlaska posebice mladih ljudi te pozicioniranja Hrvata kao predvodnika u svim pitanjima i procesima bitnim za tu zemlju. Dobrobiti ove potpore vidljive su i danas, no njihov pravi učinak očekuje se u razdoblju pred nama.

ZAJEDNIŠTVOM DO BOLJIH REZULTATA

Više od tri tisuće projekata, koji su realizirani u partnerstvu s Hrvatima u Bosni i Hercegovini, s lokalnim zajednicama, institucijama, Katoličkom crkvom, udrugama i ljudima koji najbolje znaju potrebe svojih sredina, pokazuje koliko je toga već učinjeno. No više od izgrađenih zgrada, obnovljenih cesta, otvorenih vrtića i opremljenih bolnica jest ono što ti projekti omogućuju – a to je život. Život hrvatskih obitelji na vlastitoj zemlji, očuvanje jezika, kulture i identiteta, obrazovanje novih generacija i sigurnost da Hrvati u Bosni i Hercegovini nisu sami. ▣

ENG For the last decade, the Croatian Government has been systematically strengthening support for Croats in Bosnia and Herzegovina, with the aim of creating conditions for their stay, return and equality. From 2016 to 2026, almost 600 million euros were allocated to various projects, including education, health, culture, the economy, infrastructure, and social welfare. 241 projects were financed in education; schools, kindergartens, sports halls and student dormitories were renovated and built, while almost 10,000 student scholarships were awarded over the last ten years. The program supported 127 healthcare projects, including the renovation and construction of healthcare institutions and the procurement of equipment. Culture was covered by 350 projects, and farmers, entrepreneurs and infrastructure projects were additionally supported. A separate category includes strategic projects such as the University of Mostar, the Croatian National Theater, and the student-cultural center in Banja Luka. On September 1, 2026 alone, contracts were signed for 600 projects worth 25.75 million EUR, confirming the continuation of systematic support.

Za didu Jandru – od Savudrije do Prevlake

Australski Hrvat iz Melbournea završio je desetodnevni ultramaratonski pothvat kroz domovinu svojih predaka, posvećen pokojnom djedu Jandri i borbi za veću svijest o Creutzfeldt-Jakobovoj bolesti

Tekst i foto: HMI

Na put je krenuo 24. kolovoza 2026. godine u 5 sati ujutro iz Savudrije s ambicioznim ciljem da hrvatsku obalu pretrči za deset dana. Pred njim je bilo 827 kilometara, što je značilo više od 80 kilometara trčanja dnevno – gotovo dva maratona svakoga dana, uz ljetne vrućine, umor, bol i minimalno vrijeme za oporavak. Pula je bila tek prva postaja njegova puta. Ruta ga je zatim vodila preko Opatije, Senja, Lukova, Zadra, Šibenika, Splita, Podace i Lovorana, sve do Punte Oštro na Prevlaci, na krajnjem jugu Hrvatske. Ondje je, nakon 827 kilometara, završio svoj izazov.

Nakon prolaska kroz Dubrovnik u završnoj dionici, Aydan je u četvrtak, 3. rujna, stigao do Prevlake i Punte Oštro, krajnjeg juga Hrvatske. Vlastitim je nogama povezao najzapadniju i krajnju južnu točku hrvatske obale te završio utrku dugu više od 800 kilometara. Aydanu je na ovome velikom pothvatu koji je povezao sportsku i humanitarnu misiju s njegovim hrvatskim korijenima podršku pružio i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske te Hrvatska matica iseljenika i njezine podružnice u Puli, Splitu i Dubrovniku.

Iza sportskog pothvata krije se snažna osobna i obiteljska priča. Aydan, rođen i odrastao u Australiji u obitelji hrvatskih korijena, trčanje je posvetio pokojnom djedu Jandri, koji je tijekom pandemije koronavirusa preminuo od Creutzfeldt-Jakobove bolesti (CJD), rijetke i teške bolesti mozga za koju ne postoji lijek. Odrastao je u radničkoj obitelji u Melbourneu, u okruženju koje je, kako kaže, oblikovalo vrijednosti koje danas prenosi u svijet ekstremne izdržljivosti. Zato mu je trčanje duž Hrvatske značilo mnogo više od pokušaja rušenja sportskog rekorda.

Aydan Marko Papac i voditeljica pulske podružnice HMI-ja Barbara Buršić

Djed mu je bio poput drugog oca i osoba od koje je, kako ističe, naslijedio vrijednosti discipline, skromnosti, rada i ustrajnosti. Jandre je bio iznimno aktivan čovjek. I u 78. godini ustajao je u 4.30 sati i svakog dana hodao deset kilometara uz lokalnu riječnu stazu u Melbourneu. Slika djeda koji se kreće dok ostatak grada još spava ostala je jedna od Aydanovih najvećih inspiracija. Svaki prijeđeni kilometar bio je za njega posveta čovjeku koji je snažno obilježio njegov život. Njegovu misiju naj-

bolje sažima poruka: "Kretati se za one koji to više ne mogu." Pothvatom je želio podizati svijest o Creutzfeldt-Jakobovoj bolesti, prikupljati sredstva te pružiti podršku oboljelima i njihovim obiteljima.

Nakon djedove smrti Aydan je pretrivao osobni gubitak u pokretačku snagu. Pronašao je svoj put u trčanju te počeo prikupljati sredstva i podizati svijest o CJD-u. Iza sebe već ima više ultramaratona, među kojima utrku od 56 kilometara i nekoliko utrka od 100 kilometara. Jedan od njegovih posljednjih velikih izazova prije dolaska u Hrvatsku bio je UTA100 u Plavim planinama u Novome Južnom Walesu, jedna od najzahtjevnijih takvih utrka na južnoj hemisferi. Na putu kroz Hrvatsku Aydan nije bio sam. Tijekom cijelog pothvata Aydanu je snažnu podršku pružao i ugledni redatelj, producent i pisac Steve Ravić, čiji je tim Majestic Filma, zajedno s organizacijom ICAN, sudjelovao u pripremi, odnosima s javnošću te pružao podršku u koordinaciji i logistici. Uz njega je bila i supruga Georgia, a cijeli pothvat je dokumentiran kako bi, osim sportskog izazova, ostala zabilježena i priča o obitelji, gubitku, izdržljivosti, identitetu i snazi koja stoji iza svakog prijeđenog kilometra. ■

ENG Australian Croat Aydan Marko Papac ran 827 kilometers of Croatia's coastline, from Savudrija to Prevlaka, in a ten-day ultramarathon dedicated to his late grandfather, Jandre. With this endeavor, he wanted to raise awareness of Creutzfeldt-Jakob disease, from which his grandfather passed away, and to raise funds for patients and their families. The venture connected sport, humanitarian mission, family story and Aydan's strong connection to his Croatian roots.

Mladi “Proročanstvom iz Orašja” vratili Ivu Gregurevića u film

Filmska radionica u organizaciji Hrvatske matice iseljenika u Orašju okupila je zaljubljenike filma iz BiH i RH pružajući im priliku da zajedničkim radom otkrivaju čaroliju filmskog stvaralaštva. Odličan filmski uradak prikazan je u programskom dijelu 31. Dana hrvatskog filma “Ivo Gregurević”

Sudionici filmske radionice u Orašju

Tekst: **NADA KOTURIĆ**

Foto: **DHF i HM**

Maloj sredini unatoč, filmski festival u Orašju već tri desetljeća stvara zaljubljenike filma. Već 31 godinu grad na Savi postaje mjesto susreta filma, umjetnosti i prijateljstva. Dani hrvatskog filma “Ivo Gregurević” nisu stoga samo festival, već prepoznatljiva kulturna priča Posavine koja je izrasla u jednu od najvažnijih filmskih manifestacija Hrvata u Bosni i Hercego-

vini. Tijekom godina tu su bili brojni istaknuti glumci, redatelji i filmski djelatnici, ostavljajući trag u gradu koji je dokazao da ljubav prema filmu ne poznaje granice. Ovogodišnje, 31. izdanje festivala nastavilo je njegovati tradiciju predstavljanja najboljih hrvatskih filmskih ostvarenja, susreta publike s autorima, popratnih sadržaja kojima film približavaju svim generacijama. U ozračju filmskih projekcija, toploga posavskog dočeka svih filmša, bez posebnog protokola i crvenog tepiha, jer festival nema natjecateljski karakter, Orašje i nakon tri desetljeća održavanja potvrđuje da se ve-

like filmske priče mogu stvarati i izvan velikih gradova. Festivalom su brojni zaljubljenici filma slavili umjetnost koja povezuje ljude, čuva vrijednosti i ostavlja uspomene koje traju dugo nakon što se ugase svjetla u kinodvorani Kulturnog centra koji kao i festival ponosno nosi ime “Ivo Gregurević”.

SURADNJA HMI-JA I DHF-A

Posebno mjesto na festivalu zauzimaju radionice za mlade, razgovori s filmskim umjetnicima i programi koji potiču nove naraštaje da otkriju ljepotu sedme umjetnosti. Hrvatska matica iseljenika od početka prati rad i razvoj filmske čarolije Orašja koju je iznjedrio glumački genij i inicijator najljepše filmske priče svoga

Uvodno predavanje redatelja Ivana Mokrovića

Polaznici Filmske radionice s državnim tajnikom Zvonkom Milasom, ravnateljem Zdeslavom Milasom i organizatorom Festivala Iljom Benkovićem

Posjet ravnatelja HMI-ja Zdeslava Milasa Filmskoj radionici u Orašju

rodnog kraja Ivo Gregurević. Hrvatska matica iseljenika kao organizator projekta napravila je značajan iskorak jer je do sada, prema mnogim znalcima filmske industrije, napravljen najbolji filmski uradak polaznika filmske radionice. Filmfest u Orašju time je ponovno pokazao da nema granica ni među ljudima, ni među generacijama, ni između vremena u kojem je stvarao Gregurević i danas kada stvaraju neki novi filmski autori. Uz to što je DHF u Orašju spojio dva festivala iz dva herojska grada - Vukovara i Orašja, preselio se i na povratničke prostore Garevca gdje su također prikazani filmovi iz programskog dijela oraškog festivala te je ostvario najznačajnije od pratećih festivalskih sadržaja, a nakon godinu dana stanke vraćena je Filmska radionica koju organizira Hrvatska matica iseljenika.

IVO INSPIRACIJA

Zadovoljstvo uspjehom nastavka projekta nije skrivao na otvorenju DHF "Ivo Gregurević" i ravnatelj HMI-ja mr. sc. Zdeslav Milas. "Matica iseljenika neraskidivo je vezana uz oraški filmski festival. Mi smo počašćeni što smo dio ovoga sjajnog projekta. Ovaj filmski festival, odmah nakon Pulskog festivala, zapravo je najvažniji festival hrvatskog naroda. Htio bih javnost podsjetiti da je Hrvatska matica iseljenika još od 1995. bila inicijator ovog događaja s tadašnjim ravnateljem Antom Beljom, koji je bio povratnik iz Kanade. Ni sam Ivo Gre-

gurević pa ni Hrvatska matica iseljenika nije tada slutila da će mali kulturni projekt biti zapravo filmski plamen koji se neće gasiti tri desetljeća, čak ni kada nas je veliki glumac Gregurević samo fizički napustio. U toj je činjenici zapravo najveća emotivna poveznica Matice i Filmfesta u Orašju. Mi podržavamo i dalje ovu filmsku manifestaciju, osobito organizacijom najvažnijega pratećega filmskog sadržaja - Filmske radionice, koja se održava šesti put u Orašju. Imamo sličnu radionicu u Gučoj Gori - Stvaranje kazališta. Pokušavamo time pojačati kulturno-umjetničke programe

Plakat za premijerno prikazivanje filma nastalog na završetku Filmske radionice u sklopu 31. Dana hrvatskog filma "Ivo Gregurević"

“Ni sam Ivo Gregurević pa ni Hrvatska matica iseljenika nije tada slutila da će mali kulturni projekt biti zapravo filmski plamen koji se neće gasiti tri desetljeća, čak ni kada nas je veliki glumac Gregurević samo fizički napustio.”

— Zdeslav Milas, ravnatelj HMI-ja

upravo za Hrvate u BiH”, rekao nam je u Orašju ravnatelj HMI-ja Zdeslav Milas.

KREATIVNI POLAZNICI

Uz teorijski i praktični dio radionice, deset polaznika Filmske radionice iz BiH i RH u svijet filma uvodio je redatelj Ivan Mokrović, prenoseći im znanje, iskustvo, ali i onu posebnu ljubav prema filmu bez koje nema pravog stvaralaštva. “Ova radionica puna je uspomena na grandioznoga glumca Ivo Gregurevića, njegov veličanstveni rad i njegovo impozantno djelo tako da je Filmska radionica za mlade puno više od uobičajenog rada na filmu. Ja sam zadovoljan jer zajedničkim snagama smo u osam dana, što je vrlo malo vremena, napravili jedan odličan filmski uradak. Uvijek se trudimo da povisimo ljestvicu. Svi su polaznici radionice bili inspirativni i uvijek je u Orašju gušt raditi. Išli smo na retro estetiku, a opet na neki moderni

Svečano otvorenje 31. Dana hrvatskog filma "Ivo Gregurević"

Festivalsko priznanje, statua "Ivo Gregurević" akademskog kipara Ante Jurkića, uručeno je glumici Kseniji Pajić za poseban doprinos razvoju hrvatskog filma.

izričaj. To je priča o jednom izvanzemaljacu koji dolazi u Orašje kako bi pronašao čovjeka s tisuću lica, a to je naravno jedinstveni genijalac Gregurević", rekao nam je redatelj Ivan Mokrović.

"PROROČANSTVO IZ ORAŠJA"

Filmska radionica završila je svojim najvrjednijim rezultatom – filmskim uratkom koji je, po mnogočemu, donio ono što ovaj festival oduvijek zagovara: poštovanje tradicije, ali i hrabar iskorak u budućnost. Jer Ivo Gregurević nije samo dio prošlosti. On je inspiracija. A upravo su to pokazali mladi filmaši. U vremenu interneta, društvenih mreža i novih načina pripovijedanja, odlučili su

Polaznica s darovima koje je primila od stanovnika Orašja

Gregurevića smjestiti u vrijeme u kojem oni žive i stvaraju. Njihov film postao je svojevrsni susret legendarnoga glumca s novom generacijom, dokaz da velika umjetnost ne nestaje s vremenom, nego pronalazi nove načine ostvarenja. I zato je ovaj filmski uradak možda i najljepši završetak radionice. Ne samo zato što je prikazan u festivalskom programu, već zato što je u sebi nosio duh festivala, mladost, kreativnost, emociju, hrabrost i pogled prema onome što dolazi. Intrigantan naslov filma "Oraško proročanstvo", uz kreativnost redatelja Ivana Mokrovića i polaznika, dobio je najveću nagradu - buran pljesak oraške publike.

IVO ŽIVI U FILMU

Na završetku radionice voditeljica projekta u ime Hrvatske matice iseljenika Danijela Primorac uručila je zahvalnice polaznicima radionice. "Iako fizički nije s nama, Ivo je i dalje ostao u filmu. Mladi su mu dali novo vrijeme. A film je još jednom pokazao da najbolji tragovi prošlosti nisu oni koji miruju, nego oni

koji nadahnjuju budućnost. Zadovoljna sam uspjehom radionice i što smo uspjeli ovaj projekt nastaviti", ističe Danijela Primorac. Partner projektu ove godine bio je DHF "Ivo Gregurević". Direktor festivala Ilo Benković također je izrazio zadovoljstvo suradnjom. "Zahvaljujemo Hrvatskoj matici iseljenika što nas ustrajno prati od samog početka i čini da Ivin festival i dalje živi i nastavlja svoju misiju zajedništva", poručuje Benković, Gregurevićev prijatelj koji je zapravo alfa i omega festivala u Orašju.

MALA PULA

Oraški festival s razlogom nosi i nadimak "Mala Pula". Nakon što se filmska ostvarenja predstave na Pulskom filmskom festivalu, put ih često vodi prema Orašju, gdje ih posavska publika ima priliku pogledati među prvima. Tako jedno malo posavsko mjesto dobiva privilegij kakvim se mogu pohvaliti i velike kulturne sredine - da premijerno ili neposredno nakon Pule ugosti najnovija ostvarenja hrvatske filmske produkcije, ponekad prije nego što stignu i do velikih kulturnih središta, pa i Zagreba.

NAGRADA KSENIMI PAJIC

Posebna vrijednost Dana hrvatskog filma u Orašju nije samo u filmskim pro-

Filmski uradak najljepši je završetak radionice. Ne samo zato što je prikazan u festivalskom programu, već zato što je u sebi nosio duh festivala, mladost, kreativnost, emociju, hrabrost i pogled prema onome što dolazi.

jekcijama. Festival koji nema natjecateljski karakter svake godine dodjeljuje prestižnu statuu Ive Gregurevića za izniman doprinos stvaranju filmske umjetnosti, čime čuva uspomenu na velika hrvatskoga glumišta i čovjeka koji je svojim imenom i djelom neraskidivo povezao film i Posavinu. Statua je priznanje onima koji su svojim talentom, radom i predanošću ostavili trag u hrvatskoj kinematografiji. Ove godine nagradu je primila glumica Ksenija Pajić.

VIŠE OD FESTIVALA

Ivo je želio da festival ne bude samo smotra filmova, nego mjesto susreta velikih imena hrvatske kinematografije i njegovih Posavljaka. Želio je velike glumce približiti ljudima svoga kraja, a istodobno film približiti Posavini. U toj je ideji možda i najljepše naslijeđe Ive

Gregurevića. Jer on nije želio da se u Orašju samo gledaju filmovi. Želio je da se ljudi susreću. Da se filmski svijet i Posavina upoznaju, povežu i prepoznaju u zajedničkoj ljubavi prema sedmoj umjetnosti, osobito mladi. Upravo to naslijeđe podupire Hrvatska matica iseljenika. Zato Dani hrvatskog filma nisu samo festivalski dani, festival je više od kulturnog događaja kada se Orašje pretvara u malu filmsku prijestolnicu, kada velika imena hrvatskog filma postaju gosti, prijatelji i dio jedne posebne posavske priče koju je započeo Ivo Gregurević. ■

Delegacija HMI-ja predvođena ravnateljem Zdeslavom Milasom odala je počast Ivi Gregureviću polaganjem vijenca na njegovu grobu u Donjoj Mahali

ENG From August 25 to September 2, Orašje was the center of filmmaking and a gathering place for young authors from Croatia and Bosnia and Herzegovina. At the Croatian Heritage Foundation's Sixth Film Workshop, organized as an opening to the 31st "Ivo Gregurević" Days of Croatian Film, ten participants, led by director Ivan Mokrović, in just nine days went through the entire filmmaking process – from story design and screenwriting to filming, editing, and premiering. The result of the shared effort is the film "Proročanstvo iz Orašja" (Prophecy from Orašje), which was also screened as part of the festival program. Beyond learning about films, the workshop gave participants space to socialize, share experiences, and build new connections, confirming Orašje as a place of encounter, culture, and filmmaking.

“Vezu s Hrvatskom moramo učiniti izborom novih generacija”

Rođen u Gospiću, odrastao i školovan u Stuttgartu, Mile Baričević pripada drugoj generaciji hrvatskih iseljenika. Po struci je strojarski tehničar, a više od desetljeća djeluje u hrvatskim političkim, obrazovnim i društvenim institucijama u Njemačkoj, zauzimajući se za očuvanje hrvatskoga jezika, kulture i identiteta te povezivanje hrvatske zajednice s domovinom. Predsjednik je HDZ-a Stuttgart i koordinacije HDZ-a Baden-Württemberg, predsjednik Hrvatskoga prosvjetnog društva Stuttgart te član Glavnoga školskog odbora hrvatske nastave Stuttgart. U svibnju ove godine izabran je za novog predsjednika Savjeta Vlade RH za Hrvate izvan Republike Hrvatske

Razgovarala: JELENA BADOVINAC
DIMITRIJEVIĆ | Foto: JELENA TRIEB

■ **Gospodine Baričeviću, iz kojega kraja potječete i koje su Vas osobe, događaji i vrijednosti iz djetinjstva najviše oblikovali?**

— Rođen sam u Gospiću, a budući da sam s obitelji u Stuttgart došao sa samo godinu i pol, osjećaj pripadnosti kraju iz kojega potječem nikada se nije izgubio tijekom odrastanja, a presudnu ulogu u tome imali su moji roditelji, posebno moj otac. Naime, u našoj je kući bilo sasvim prirodno i neizostavno govoriti hrvatskim jezikom, pa je on od početka bio sastavni dio moga identiteta i svakodnevnoga života. Uz obitelj, veliki utjecaj na mene ostavile su i Hrvatska kulturna zajednica Stuttgart te Hrvatska katolička misija Stuttgart, gdje sam imao priliku susretati ljude koji su, poput moje obitelji, nastojali očuvati temelje nacionalnog identiteta – hrvatski jezik, tradiciju, običaje te katoličku vjeru. Kada danas gledam unatrag, upravo su te sastavnice oblikovale moj život i određile moj odnos prema Hrvatskoj. Čovjek može odrastati izvan domovine, a pritom ne izgubiti vezu sa svojim korijenima. Štoviše, iskustvo života u društvu sredini može čovjeku još jasnije po-

Mile Baričević, novi predsjednik Savjeta Vlade za Hrvate izvan Republike Hrvatske

kazati koliko su jezik, kultura, obitelj i pripadnost važni za očuvanje vlastitoga identiteta.

■ **Živate u Njemačkoj, što je bilo presudno za tu odluku i čega se najradije sjećate iz prvih godina života u Stuttgartu?**

— Kao što sam već rekao, u Njemačku sam došao s obitelji kao dijete, pa su odluku o dolasku donijeli moji roditelji, a bila je povezana s njihovom željom za boljim životom, ekonomskom sigurnošću i stvaranjem bolje budućnosti za obitelj. Tako je Stuttgart od najranije dobi postao moj dom-mjesto u kojemu sam odrastao, školovao se te izgradio svoj privatni i poslovni život. Iz prvih godina života najradije se sjećam obiteljske bliskosti te činjenice da smo i u novoj sredini sačuvali ono što smo donijeli iz Hrvatske. S jedne strane kod kuće sam živio hrvatsku svakidašnjicu, a s druge sam strane upoznao njemačko društvo, jezik i kulturu. To paralelno iskustvo smatram velikim bogatstvom jer me naučilo da pripadnost nije omeđena granicama i da čovjek može biti dobro integriran u društvo u kojemu živi, a istodobno snažno njegovati svoj nacionalni identitet.

■ **Što Vas je potaknulo da se, uz obiteljske i poslovne obveze, snažnije uključite u rad tamošnje hrvatske zajednice i možete li pobliže opisati njezine aktivnosti, s kojim se izazovima najviše suočavate i na koji način privlačite mlade naraštaje da sudjeluju u radu zajednice?**

— Mislim da je moj angažman u hrvatskoj zajednici proizašao iz vrijednosti koje sam ponio iz obitelji, ali i aktivnim angažmanom u zajednici i misiji. S vremenom sam shvatio da se identitet ne njeguje sam od sebe te da su za njegovo očuvanje potrebni kontinuitet, trud, predanost, ali i ljudi koji su spremni preuzeti odgovornost za to. Zato sam osjećao potrebu pridonijeti tome kako bi te vrijednosti bile dostupne i budućim generacijama.

Hrvatska zajednica na području Stuttgarta danas je vrlo raznolika i sadržajna te okuplja kulturne i sportske

Uz predsjednika Savjeta Milu Baričevića iz Njemačke, odabrani su i potpredsjednici Đanino Kutnjak, predstavnik za nacionalne manjine, Elena Lilliana Nadinić za iseljeništvo u prekoceanskim zemljama, Vlatka Leko-Roche za iseljeništvo u Europskoj uniji te Marko Novak za Hrvate iz Bosne i Hercegovine

udruge, Hrvatske katoličku misiju, hrvatsku nastavu, obrazovne i druge inicijative, ali i brojne pojedince koji svojim djelovanjem nastoje povezati ljude različitim programima i aktivnostima koje okupljaju djecu, mlade i odrasle. Upravo je ta raznolikost velika vrijednost zajednice jer svakomu omogućuje da, na svoj način, sudjeluje u njezinu životu.

Posebno mjesto pritom ima hrvatska nastava u Stuttgartu, koja djeluje 35 godina te danas okuplja gotovo 800 polaznika. Na redovitoj nastavi učenici uz brojne kulturne, obrazovne i izvanškolske aktivnosti upoznaju hrvatsku povijest, kulturu, tradiciju i baštinu te razvijaju svijest o vlastitim korijenima. U radu s novim generacijama najveći je izazov očuvati povezanost djece s hrvatskim jezikom i učiniti jezik, kulturu i pripadnost dijelom njihova svakidašnjeg života. Zato se nastava ne održava samo u učionici, nego se nastoji obogatiti projektima, radionicama, izložbama, susretima, izletima i drugim sadržajima koji djeci i mladima približavaju hrvat-

sku riječ i baštinu na njima blizak i poticajan način.

Upravo u tome vidim jedan od najvažnijih izazova današnjeg vremena. Mladima ne možemo nuditi samo sadržaje i načine djelovanja koji su bili dovoljni prethodnim generacijama. Potrebno im je dati priliku da sudjeluju, predlažu, stvaraju, povezuju se i preuzimaju odgovornost. Kada osjetite da niste "promatrači", nego stvarni sudionici života zajednice, pripadnost prestaje biti samo naslijeđena vrijednost i postaje njihov osobni izbor i iskustvo. Vjerujem da upravo tako stvaramo temelje na kojima će nove generacije moći graditi hrvatsku zajednicu i u budućnosti.

■ **Kao dugogodišnji predsjednik Hrvatskoga prosvjetnog društva Stuttgart sudjelovali ste u brojnim obrazovnim i kulturnim projektima. Koje biste uspjehe toga društva posebno izdvojili?**

— Kao jedan od najvažnijih uspjeha izdvojio bih doprinos Hrvatskoga prosvjetnog društva Stuttgart razvoju i unaprjeđenju hrvatske nastave u Baden-Württembergu, koja je ujedno i najbrojnija organizirana hrvatska nastava u svijetu. Tijekom godina nastojali smo odgovoriti na potrebe učenika i učitelja te pridonijeti suvremenijoj i kvalitetnijoj nastavi. Posebno bih izdvo-

“Mladima ne možemo nuditi samo sadržaje i načine djelovanja koji su bili dovoljni prethodnim generacijama.”

jio pilot-projekt izrade i provedbe digitalnih nastavnih materijala, koji su osmislili i izradili sami učitelji hrvatske nastave, čime su svojim stručnim znanjem pridonijeli njezinoj modernizaciji.

Osim toga, nogometni turniri, stare sportske igre, izleti i druga zajednička okupljanja pružaju djeci priliku za druženje, upoznavanje i stvaranje novih prijateljstava. Takvi susreti dodatno povezuju učenike i jačaju osjećaj zajedništva u sklopu hrvatske nastave, ali i šire. Također bih izdvojio i obilježavanja važnih obljetnica, poput 30. obljetnice Hrvatske nastave u Baden-Württembergu i 15. obljetnice Centra hrvatske nastave u Stuttgartu, koje su bile prilika za osvrt na dugogodišnji rad, ostvarene rezultate i ljude koji su svojim djelovanjem pridonijeli razvoju hrvatske nastave na tom području.

Sve navedeno pokazuje da djelovanje Hrvatskoga prosvjetnog društva nije bilo usmjereno samo na potporu nastavi, nego i na povezivanje različitih sadržaja, ali i ljudi, u čemu vidim najveću vrijednost našega rada.

■ U Stuttgartu djeluje ogranak hrvatske nastave u inozemstvu za Njemačku, što je po Vama ključno za očuvanje materinskoga jezika među djecom?

— O važnosti hrvatske nastave u Stuttgartu, odnosno Baden-Württembergu, govori i činjenica da je riječ o jedinoj hrvatskoj nastavi u svijetu koja već godinama provodi ispite certificiranja hrvatskoga jezika na razinama A2 i B1. To je rezultat suradnje s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i mladih RH, Nacionalnim centrom za vanjsko vrednovanje obrazovanja, Generalnim konzulatom RH u Stuttgartu te Ministarstvom kulture, mladih i sporta Baden-Württemberga. U Stuttgartu se, uz onaj u Švicarskoj Konfederaciji, nalazi i jedini Centar hrvatske nastave u svijetu.

Hrvatska nastava pritom ima mnogo veću ulogu od samoga učenja materinskoga jezika - ona djeci omogućuje upoznavanje hrvatske književnosti, povijesti i kulture te stvaranje povezanosti sa zemljom njihovih roditelja i predaka.

Ipak, smatram da je obitelj temelj svega. Ako se hrvatskim jezikom govori kod kuće, a dijete ga istodobno uči u školi i koristi u različitim životnim situacijama, jezik prirodno postaje dijelom njegova svakodnevnog života i identiteta.

U tome važnu ulogu imaju i susreti, kulturne manifestacije, projekti, putovanja i različiti oblici druženja. Upravo uz takva iskustva djeca hrvatski jezik ne doživljavaju samo kao školski predmet, nego ga povezuju s obitelji, prijateljima, zajedništvom i lijepim uspomenama.

■ Što je novi val hrvatskih iseljenika donio zajednici u Njemačkoj i po čemu se njihove potrebe razlikuju od potreba ranijih generacija?

— Novi val hrvatskih iseljenika donio je zajednici u Njemačkoj novu energiju, znanja, iskustva i profesionalne kompetencije. Među njima je mnogo mladih ljudi, stručnjaka i poduzetnika koji su se u Njemačkoj profesionalno ostvarili, ali su istodobno ostali snažno povezani s Hrvatskom. Smatram da ta povezanost danas predstavlja važan

Sudionici sjednice Savjeta Vlade RH s premijerom Andrejem Plenkovićem

potencijal za hrvatsku zajednicu, ali i za domovinu, osobito u okolnostima kada raste interes za povratak i prijenos stečenih znanja i iskustava u Hrvatsku.

Za razliku od generacija naših roditelja, koje su se u Njemačku uglavnom doseljavale radi zaposlenja i bolje egzistencije, današnji iseljenici imaju drukčija očekivanja i potrebe. Naime, uz kvalitetu života i profesionalno ostvarenje, važni su im mogućnost napredovanja, kvalitetno obrazovanje djece, uređeno društveno okruženje, dostupnost informacija te mogućnosti profesionalnog povezivanja, ulaganja i poduzetništva. Jednako im je važna i snažna povezanost s Hrvatskom, osobito kada je riječ o obitelji, jeziku, kulturi i osjećaju pripadnosti.

Također, sve je više onih koji na život u Njemačkoj ne gledaju kao na trajno rješenje, nego razmišljaju i o mogućnosti povratka, osobito ako u Hrvatskoj mogu pronaći odgovarajuće mogućnosti za zaposlenje i profesionalni razvoj, riješiti stambeno pitanje te osigurati kvalitetne uvjete za život svoje obitelji.

■ **Na konstituirajućoj sjednici četvrtoga saziva Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske izabrani ste za predsjednika. Što Vam to povjerenje osobno znači i s kojim ste ciljevima prihvatili dužnost?**

— To mi povjerenje prije svega znači veliku čast, ali i veliku odgovornost. Savjet okuplja predstavnike različitih hrvatskih zajednica i upravo zato smatram da njegova snaga proizlazi iz sposobnosti da različita iskustva poveže u zajedničko djelovanje.

Dužnost sam prihvatio s jasnom željom da nastavimo snažiti veze između domovinske i iseljene Hrvatske. Važno mi je da Savjet bude mjesto otvorenoga razgovora, razmjene iskustava i konkretnih prijedloga.

Posebno mi je važno poticati suradnju među hrvatskim zajednicama, uključivati mlade i stvarati što više prostora za povezivanje znanja, iskustva i potencijala naših ljudi izvan Hrvatske s domovinom. Na konstituirajućoj sjednici naglašena je upravo važnost me-

Na Večernjakovoj domovnici u Bad Homburgu 2025. - Ivan Sablić, Tonka Galić Hrkač, Zvonko Milas, Ana Ripić, Marija Borović, Mile Baričević i Jelena Trieb

đusobnog povjerenja, suradnje i kontinuirane komunikacije.

■ **Savjet okuplja 65 predstavnika Hrvata iz Bosne i Hercegovine, hrvatskih manjina i iseljeničkih zajednica diljem svijeta. Na čemu će se graditi njihovo zajedništvo i usuglašavanje različitih interesa?**

— Činjenica da Savjet okuplja 65 predstavnika iz različitih dijelova svijeta omogućuje da se na jednome mjestu susretnu različita iskustva, pogledi i potrebe Hrvata izvan Hrvatske. Povezivati će nas hrvatski jezik i kultura, svijest o pripadnosti hrvatskome narodu i trajna povezanost s domovinom, uz prihvaćanje posebnosti svake zajednice.

Različiti interesi usuglašavat će se uz otvoren dijalog i međusobno poštovanje, jer upravo različita iskustva mogu biti temelj za pronalaženje najboljih rješenja i još snažnije zajedništvo.

“ Identitet se ne njeguje sam od sebe, za njegovo su očuvanje potrebni kontinuitet, trud, predanost, ali i ljudi koji su spremni preuzeti odgovornost za to.”

■ **Koje su teme obilježile konstituirajuću sjednicu Savjeta održanu 29. i 30. svibnja 2026. u Zagrebu i koje ste zaključke s toga susreta naglasili?**

— Konstituirajuća sjednica bila je prigoda za susret predstavnika hrvatskih zajednica iz različitih dijelova svijeta i za razgovor o važnim temama za njihov budući razvoj. U središtu su bili očuvanje hrvatskoga identiteta, jezika i kulture, povezivanje s domovinom, položaj mladih te mogućnosti snažnijega gospodarskog i društvenog povezivanja.

Razgovaralo se i o povratku i useljavanju te o načinima na koje se znanje i iskustvo Hrvata izvan Hrvatske mogu još snažnije uključiti u razvoj domovine.

S toga bih susreta posebno izdvojio potrebu za kontinuiranom suradnjom. Savjet svoju punu vrijednost može ostvariti upravo povezivanjem predstavnika različitih zajednica i njihovim stalnim dijalogom s hrvatskim institucijama.

■ **Koja će tri područja imati prednost u Vašemu mandatu i koje biste rezultate željeli ostaviti iza sebe nakon završetka rada četvrtoga saziva Savjeta?**

— Tri područja posebno bih izdvojio kao prioritete svojega mandata: mlade

Slavonska večer u Stuttgartu – Dario Magdić, Krunoslav Katičić, Ivan Sablić, Mile Baričević, Domagoj Knežević, Nikola Mažar i Gordan Bakota

i obrazovanje, snažnije povezivanje hrvatskih zajednica s domovinom te stvaranje novih mogućnosti za povratak i aktivno uključivanje Hrvata izvan Republike Hrvatske u društveni i gospodarski život Hrvatske. Želja mi je da Savjet i dalje bude mjesto povezivanja, dijaloga i zajedničkog djelovanja te da svojim radom pridonese još snažnijoj povezanosti svih dijelova hrvatskoga naroda.

■ **Što Savjet može učiniti da hrvatske zajednice u svijetu budu redovitiye uključene u programe i politike Republike Hrvatske namijenjene Hrvatima izvan domovine?**

— Savjet držim kao važnu poveznicu između hrvatskih zajednica diljem svijeta i institucija Republike Hrvatske. Njegovu posebnost čine predstavnici koji dolaze iz različitih sredina i neposredno znaju koje su to potrebe, iskustva i mogućnosti ljudi koje predstavljaju. Upravo to iskustvo može biti dragocje-

no u kreiranju i provedbi programa koji odgovaraju stvarnim potrebama hrvatskih zajednica diljem svijeta.

Jednako je važno osigurati da informacije o programima, mogućnostima i dostupnim potporama budu pravodobne i lako dostupne svima kojima mogu biti korisne. Digitalna tehnologija danas nam omogućuje da u tome bude- mo još učinkovitiji i da informacije brzo stignu do ljudi, neovisno o tome gdje žive. Posebno važnim smatram daljnje jačanje suradnje i povezivanja institucija Republike Hrvatske, hrvatskih zajednica, udruga, obrazovnih ustanova, gospodarstva i civilnog društva. Takvo povezivanje pruža snažan temelj za razvoj novih inicijativa, razmjenu znanja i iskustava te stvaranje kvalitetnih programa i projekata koji mogu dodatno

“Povratak treba promatrati kao mogućnost, a ne samo kao fizički povratak.”

pridonijeti povezivanju hrvatskih zajednica s domovinom.

■ **Hrvatska matica iseljenika desetljećima povezuje domovinsku i iseljenu Hrvatsku kulturnim, obrazovnim i jezičnim programima. Gdje vidite najveći prostor za suradnju Matice i Savjeta u idućem razdoblju, ali i Matice i iseljenika u Njemačkoj?**

— S obzirom na to da Hrvatska matica iseljenika ima dugogodišnje iskustvo u povezivanju domovinske i iseljene Hrvatske, Savjet i Matica mogu se međusobno nadopunjavati; Savjet uz pomoć predstavnika hrvatskih zajednica i njihovih iskustava, a Matica svojim programima, stručnošću i desetljećima rada.

Poseban prostor za suradnju vidim u radu s mladima, očuvanju hrvatskoga jezika, kulturnim programima, obrazovanju i povezivanju hrvatskih stručnjaka. Upravo takvim programima možemo

mladim ljudima omogućiti da upoznaju Hrvatsku, ali i da sami postanu njezini aktivni promotori u sredinama u kojima žive.

U Njemačkoj postoji velik potencijal za takvu suradnju od strane hrvatske nastave, kulturnih udruga, prosvjetnih društava, sportskih i drugih organizacija koje okupljaju velik broj ljudi te djeluju na različitim područjima.

■ **Koje bi mjere, prema Vašemu mišljenju, najviše pridonijele povratku iseljenika, gospodarskom povezivanju te uključivanju hrvatskih stručnjaka, poduzetnika i znanstvenika u razvoj Hrvatske?**

— Najviše potencijala vidim u stvaranju novih prilika za ljude koji žele svoje znanje, iskustvo i poslovne ideje povezati s Hrvatskom. I dalje treba poticati povezivanje hrvatskih stručnjaka, poduzetnika i znanstvenika iz svijeta s gospodarstvom, institucijama te mladim ljudima u Hrvatskoj, jer upravo takve veze mogu otvoriti nove projekte, ulaganja i razvojne mogućnosti.

Povratak pritom treba promatrati kao mogućnost, a ne samo kao fizički povratak. Netko će se vratiti, netko će ulagati, netko prenijeti svoje znanje, a netko povezati hrvatske i međunarodne partnere, no važno je otvoriti prostor za sve te oblike sudjelovanja i omogućiti

našim ljudima izvan Hrvatske da budu dio njezina razvoja.

■ **Što biste poručili mladim Hrvatima rođenima i odraslima izvan Hrvatske te čitateljima Matice koji žele ostati trajno povezani s domovinom svojih predaka?**

— Mladima bih poručio da neguju ono što su naslijedili od svojih roditelja, ali i da sami stvaraju svoj odnos s Hrvatskom. Danas, kada razvoj tehnologije i komunikacijskih kanala omogućuje povezivanje kao nikada prije, mladima se pruža mnogo više prostora za neposredan kontakt s Hrvatskom. To mogu realizirati sudjelovanjem u projektima i programima Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH, Ministarstva demografije i useljeničtva, Hrvatske matice iseljenika te ostalih institucija, ali i suradnjom sa sunarodnjacima u domovini i diljem svijeta te različitim oblicima kulturnog, obrazovnog i društvenog djelovanja.

Vezano uz to, volio bih da mladi ne doživljavaju Hrvatsku samo kao zemlju svojih predaka, nego i kao mjesto u kojemu oni mogu vidjeti svoju budućnost – graditi svoj dom, studirati, raditi te svojim znanjima i vještinama pridonijeti njezini daljnjem razvoju. Na kraju, najvažnije je da vezu s Lijepom Našom očuvaju i generacije koje dolaze, a to je moguće samo ako ne zaboravimo tko smo i kome pripadamo – jednom nedjeljivom hrvatskom narodu. ▀

ENG *Mile Baričević, novi predsjednik Savjeta Vlade za Hrvate izvan Republike Hrvatske, govori o očuvanju hrvatskog identiteta i jačanju veza iseljene i domovinske Hrvatske. Rođen u Gospiću, a odrastao u Stuttgartu, hrvatski jezik, obitelj, kultura i tradicija odredili su njegov odnos prema domovini. U intervjuu ističe važnost hrvatske nastave, koja u Stuttgartu okuplja gotovo 800 učenika, te potrebu da se mladima omogući aktivno sudjelovanje u životu zajednice. Novi val iseljenika donosi znanja, iskustva i profesionalne kompetencije, a raste i interes za povratak, ulaganje i povezivanje s Hrvatskom. Kao predsjednik Savjeta prednost daje mladima i obrazovanju, povezivanju zajednica s domovinom te stvaranju mogućnosti za povratak i uključivanje iseljenika u razvoj Hrvatske. Naglašava otvoren dijalog i suradnju institucija i zajednica te poručuje mladima da Hrvatsku ne doživljavaju samo kao zemlju predaka, nego i kao prostor budućnosti.*

Nogometni turnir u organizaciji hrvatske nastave u Mannheimu

Hrvatska matica iseljenika devedesetih godina 20. stoljeća

U obilježavanju 75 godina djelovanja Hrvatske matice iseljenika posebno mjesto zauzimaju devedesete godine 20. stoljeća. One su označile veliku prekretnicu u njezinu djelovanju jer se tijekom njih u Matici iseljenika događalo nekoliko ključnih procesa koji su rezultirali promjenom njezina unutarnjeg ustrojstva i načina rada, a taj model održao se sve do danas

Ravnatelj Boris Maruna u HMI-ju u kolovozu 1990.

Tekst: DR. SC. IVAN TEPEŠ

Glavni pokretač tih promjena bili su politički preokreti koji su zahvatili cijelu Hrvatsku, kada je početkom devedesetih jednostranački socijalistički sustav zamijenjen višestranačjem i demokracijom. Dotadašnja suradnja, koja je obuhvaćala samo dio hrvatskoga iseljeničtva, tada se proširila na sve iseljeničke kategorije – uključujući i one koje su do tada bile proglašavane neprijateljskom emigracijom. Iseljeničtvo

je postalo snažan partner domovinskim političkim snagama okupljenima oko prvoga hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana. Zajedno su radili na stvaranju samostalne države, njezinoj obrani od velikosrpske agresije i poslijeratnoj obnovi. Istodobno, ta suradnja bila je izravna potvrda politike nacionalne pomirbe koju je predsjednik Tuđman

zagovarao kao okosnicu svoje državničke politike.

PROMJENE ZA MANDATA BORISA MARUNE

U duhu otvaranja institucije svim kategorijama iseljeničtva i provođenja politike pomirbe, njezini ravnatelji tijekom devedesetih godina bili su redom istaknuti hrvatski politički emigranti. Prvi među njima bio je pjesnik Boris Maruna, koji je tu dužnost obnašao od 1990. do 1992. godine. Maruna je gimnaziju završio u Zagrebu, a u emigraciju otišao 1960. godine. Nakon prve dvije godine provedene u Italiji, od 1962. do 1965. živio je u Argentini, a zatim je kratko boravio u Londonu, gdje je bio i član uredništva emigrantskih novina *Nova Hrvatska*. Godine 1966. upisao je studij na Sveučilištu Loyola u Los Angelesu, gdje je diplomirao 1971. godine. Njegov emigrantski put nastavljen je u Španjolskoj od 1972. do 1975. te u Rimu tijekom 1975. i 1976., nakon čega se vraća u Sjedinjene Američke Države. Tamo se aktivno uključuje u rad novoosnovanoga Hrvatskoga narodnog vijeća, koje je okupljalo niz istaknutih emigranata i njihovih organizacija. U domovinu se

U duhu otvaranja Hrvatske matice iseljenika svim kategorijama iseljeničtva i provođenja politike pomirbe, njezini ravnatelji tijekom 90-ih redom su bili istaknuti hrvatski politički emigranti

Istaknuti politički emigrant Vinko Nikolić na čelu Matice bio je od 1992. do 1993. godine

vratio 1990. godine. U emigraciji je bio iznimno plodan autor i stalni suradnik *Hrvatske revije*, uglednoga časopisa pokrenutog 1951. koji je uređivao Vinko Nikolić, Marunin nasljednik na čelu Matice iseljenika.

POLITIČKI EMIGRANTI NA ČELU MATICE

Upravo je po uređivanju *Hrvatske revije* – tromjesečnika na čijim su stranicama emigrantski intelektualci objavljivali radove iz hrvatske književnosti, povijesti i kulture – Vinko Nikolić ostao traj-

Matica iseljenika bila je ratnih godina snažan most prema iseljeništvu u njegovim humanitarnim i obrambenim naporima.

no zapamćen u povijesti hrvatske političke emigracije. Nikolić je u egzil otišao slomom Nezavisne Države Hrvatske u svibnju 1945. godine. Preko Italije otišao je u Argentinu, gdje se odmah aktivirao pa je od 1947. do 1950. uređivao zbornik *Hrvatska*, a zatim je 1951. pokrenuo spomenutu *Hrvatsku reviju*, koju je vodio do kraja života. U Europu se vratio 1966. te se nakon kratkog boravka u Parizu preselio u Španjolsku, gdje je živio sve do povratka u domovinu 1991. godine. Dužnost ravnatelja Hrvatske matice iseljenika obnašao je od 1992. do 1993. godine.

Treći u nizu ravnatelja-političkih emigranata bio je Ante Beljo, čiji je mandat od 1993. do 2000. ostavio najdublji trag u radu Hrvatske matice iseljenika tijekom devedesetih godina. Beljo je u emigraciju otišao 1967. godine – isprva u Austriju, a od 1968. u Kanadu, gdje je razvio iznimno živu društvenu djelatnost. Bio je pokretač Hrvatsko-kanadskoga folklornog saveza, suosnivač Sa-

veza hrvatskih škola Amerike, Kanade i Australije te Katedre hrvatskoga jezika i kulture na Sveučilištu Waterloo. Kao dugogodišnji politički emigrant bio je aktivan u iseljeničkoj Hrvatskoj seljačkoj stranci, a krajem osamdesetih godina postao je jedan od osnivača Hrvatske demokratske zajednice u Kanadi i SAD-u te sudionik Prvoga općeg sabora HDZ-a u veljači 1990. u zagrebačkoj Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog.

PROMJENA IMENA INSTITUCIJE

U skladu s političkim promjenama koje su svoj odraz imale i na Maticu iseljenika događao se i drugi proces koji se odnosio na njezin unutarnji ustroj. Na samom izmaku 1990., potkraj prosinca, dotadašnji naziv Matica iseljenika

Franjo Tuđman i Ante Beljo (prvi zdesna nalijevo) u Hrvatskom domu u Clevelandu

Organizacijski odbor za pripremu
I. SVJETSKOG HRVATSKOG SABORA/KONGRESA
Adenauerallee 23, D-5300 Bonn 1, Deutschland

I

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trnjanska bb, 41000 Zagreb, Hrvatska

pozivaju Vas na
prvi i osnivački
SVJETSKI SABOR/KONGRES HRVATSKE
DIJASPORE
2. 3. i 4. srpnja 1993. u Zagrebu

Poštovani

pozivamo Vas na prvi osnivački Sabor/kongres hrvatske dijaspor.

Na ovaj Sabor/kongres pozvani su predstavnici hrvatskih krovnih organizacija i udruga (nepolitičke organizacije), te zaslužni djelatnici iz hrvatske dijaspor, koji su svojim nesebičnim zalaganjem, žrtvom i organiziranošću bili u prvim redovima borbe za Hrvatsku državu, njenu obranu i promociju u svijetu, a sada obnovu i izgradnju.

Pokrovitelj ovog Sabora/kongresa biti će Predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman. Uz Predsjednika Republike - Sabor/kongres će pozdraviti i predsjednici Sabora i Vlade Republike Hrvatske, te predstavnici Hrvata u Bosni i Hercegovini.

Svjetski hrvatski sabor-kongres ima zadaću:

- pomoći osnivanje organizacije Hrvatskih kongresa po pojedinim državama u svijetu u kojima Hrvati žive (na stranim jezicima nazvan: Croatian World Congress, odnosno prijevodima tog naziva na jezike dotičnih zemalja), s ciljem poticanja i usklađivanja zajedničkih hrvatskih nastupa prema vlastima i nevladinim institucijama u pojedinim zemljama
- razmotriti sa sudionicima iz iseljeništa i hrvatskim vlastima razne vidove pomoći Hrvatskoj danas i u skoroj budućnosti kao i učvršćivanje i poboljšavanje dobrih međudržavnih odnosa između Hrvatske i zemalja u kojima Hrvati žive.

Zbog obimnosti posla oko priprema ovog najvećeg i najznačajnijeg skupa hrvatske dijaspor do sada, te zbog velikog broja ljudi koje trebamo pozvati, znamo da će nam i uz najbolju volju da se to ne dogodi, mnoge vrijedne osobe ostati nepozvane, pa molimo sve one koji budu u prilici da nam u ovome pomognu, da jave imena osoba i njihove adrese na: Ante Beljo, Opatička 10, 41000 Zagreb, Hrvatska, Tel i fax (38-41) 450-715.

U Zagrebu, 5. travnja 1993.

U ime Hrvatske matice iseljenika: *Ivan Milas*
Ivan Milas
Predsjednik Upravnog odbora

U ime Organizacijskog odbora: *Nikola Kirigin*
Predsjedatelj: Nikola Kirigin

Ante Beljo
za organizatora Kongresa
u Hrvatskoj

Drago Novak
Tajnik
dr Drago Novak

Poziv na osnivačku skupštinu HSK 1993.

Naslovnica Nove Matice, listopad 1992.

Hrvatske zamijenjen je novim – Hrvatska matica iseljenika, a promijenjena je i njezina unutarnja struktura. Do tada je organizacija djelovala kao masovno društveno i republičko kulturno-prosvjetno društvo s brojnim članstvom, koje je bilo okupljeno preko lokalnih ogranka u općinama i gradovima diljem Hrvatske. Donošenjem novoga Zakona njezino djelovanje je centralizirano, čime je Matica iseljenika postala javna institucija čiji Upravni odbor imenuje i razrješava Vlada Republike Hrvatske. Sukladno tom Zakonu, Upravni odbor donio je u veljači i ožujku 1992. novi Statut. Usporedno s tim promjenama, časopis *Matica* od dvobroja kolovoz-rujan 1990. do veljače 1993. izlazio je pod nazivom *Nova Matica*, nakon čega mu je vraćeno izvorno ime. Nadležna držav-

na tijela za djelovanje Hrvatske matice iseljenika tijekom devedesetih godina bili su Ministarstvo iseljeništva te Ministarstvo povratka i useljeništva.

Tijekom devedesetih godina Hrvatska matica iseljenika razvila je niz programa koji su aktualni i danas. U ratnim godinama njezino je djelovanje ponajprije bilo usmjereno na povezivanje domovinske i iseljene Hrvatske u obrani zemlje. Uz promicanje kulture, baštine i identiteta, Matica je u jednom trenutku postala i opskrba točka preko koje se oružje i materijal iz iseljeništva distribuirao prema bojištu.

INFORMATIVNA ULOGA

Putem Matičinih časopisa *Matica* i *Nova Matica* iseljenici su primali vijesti s ratišta i informacije o sudbonosnim političkim događajima. S druge strane, u ča-

sopisima su objavljivana brojna pisma potpore koja su iseljenici slali predsjedniku Franji Tuđmanu, vodstvu Matice i uredništvu. U vrijeme najtežih stradanja u jesen 1991. godine redovito se izvještavalo i o humanitarnoj pomoći iz dijaspore. Časopis *Matica* pratio je sve ključne događaje u zemlji. Tako je na naslovnici zabilježio uvođenje novčanica hrvatske kune u povodu Dana državnosti, 30. svibnja 1994. godine, a krajem godine i posjet predsjednika Tuđmana hrvatskim zajednicama u Južnoj Americi. Koliko su ti tekstovi značili iseljenicima pokazuje primjer iz Čilea: nakon velikog izvješća u prosincu 1994., iseljenici iz Antofagaste žalili su se jer nije objavljena njihova fotografija s predsjednikom, što je uredništvo ispravilo u broju za ožujak 1995. godine. Iz te posljednje ratne godine izdvađa se i objava o povijesnome prvom izboru dvanaest saborskih zastupnika iz dijaspore.

Ujedno, Matica iseljenika bila je tih ratnih godina snažan most prema iseljeništvu u njegovim humanitarnim i obrambenim naporima. Posebno se istaknula pomoć siročadi iz Domovinskog rata uz pomoć Humanitarne zaklade "Dora", koju je Matica suosnovala 1991. godine i u čijim je prostorijama zaklada djelovala devedesetih godina. Osim o zbivanjima u Hrvatskoj, Matičin časopis redovito je izvještavao o ratu i

Tih je godina Hrvatska matica iseljenika posebnu pozornost posvećivala hrvatskoj autohtonoj manjini u susjednim državama. U svrhu njihova povezivanja s domovinom pokrenuta je 1993. godine manifestacija Tjedan hrvatskih manjina.

Tjedan Hrvata iz Vojvodine 1998. u Zagrebu

Večer povratnika iz iseljeništva u zagrebačkom hotelu "Intercontinental"

Zahvalnost i priznanje dijaspori

Večer povratnika iz iseljeništva, što je u organizaciji Ministarstva povratka i useljeništva i Hrvatske matice iseljenika održana 9. studenoga u zagrebačkom hotelu "Intercontinental", okupila je više od 400 onih koji su se odazvali pozivu predsjednika Tuđmana te se vratili u slobodnu i neovisnu Hrvatsku. Pozdravio ih je, među ostalima, i potpredsjednik vlade i ministar vanjskih poslova dr. Mate Granić, koji je kao posebni izaslanik predsjednika Tuđmana uručio odličja Predsjednika trideset i dvojici povratnika za njihov doprinos obrani i obnovi Hrvatske.

Dr. Granić je odličja uručio i dr. Milanu Blažekoviću (gore) i Mariji Sešelja (desno), povratnicima iz Argentine, odnosno Australije, a uzvanike je pozdravio i ministar obrane Gojko Šušak (lijevo)

Desno: skupina povratnika iz SAD: Rada Perković, Slavko Bačić, Franjo Perković, Petar Matanić, Anđelko Jukić i Mijo Ivanić.

Zimska škola hrvatskoga folkloru 1997.

stradanju Hrvata u Bosni i Hercegovini te o njihovu progonu iz Vojvodine. Istodobno, na stranicama časopisa poticao se optimizam tekstovima o povratku mladih iz iseljeničtva u domovinu. Smirivanjem ratne situacije sredinom devedesetih godina, Hrvatska matica iseljenika sve više se vraćala svojoj kulturnoj i društvenoj misiji, usmjeravajući programe ponajviše prema djeci, mladima i studentima.

POČECI TRADICIONALNIH PROGRAMA

U suradnji sa Sveučilištem u Zagrebu tijekom srpnja su se organizirali *Croatium* te *Ljetna škola hrvatskoga jezika i kulture*. Sličan ljetni jezični program u tri dvotjedna termina, od sredine srpnja do kraja kolovoza, održavao se u Supetru na Braču u suradnji s Narodnim sveučilištem u Splitu, dok se zimi provodila *Zimska škola hrvatskoga jezika i kulture* za studente iz prekoceanskih i europskih zemalja. Za očuvanje tradicijske baštine bile su zadužene *Ljetna škola hrvatskoga folkloru* na jadranskoj obali, organizirana s Hrvatskim saborom kulture, te *Zimska škola hrvatskoga folkloru* pod vodstvom dr. Ivana Ivančana.

Za najmlađe, od 9 do 15 godina, osmišljena je dvotjedna *Mala škola hrvatskoga jezika i kulture*. Ona se isprva održavala krajem srpnja i početkom kolovoza u Dječjem odmaralištu "Vladimir Nazor", a zatim u Novome Vindolskom u suradnji s Crvenim križem. Ovaj iznimno popularan program okupljao je oko 150 djece iz cijeloga svijeta te Bosne i Hercegovine. Starijoj mladeži, od 12 do 17 godina, u kolovoza se nudio program *Ljeto s hrvatskim izviđačima* u suradnji sa Savezom izviđača Hrvatske. Vrlo atraktivan bio je i volonterski

projekt *Task Force*, koji je Matica prvih godina organizirala s Hrvatskim međunarodnim zborom mladeži, a od 1996. godine samostalno.

Studentska i stručna razmjena poticala se suradnjom s udrugama IAESTE i AIESEC, koje su omogućavale praksu studentima tehničkih, prirodnih i ekonomskih znanosti. U drugoj polovini devedesetih pokrenut je i *Prilagodbeni program* za djecu i mlade iz obitelji povratnika, realiziran u suradnji s Ministarstvom prosvjete i športa RH. Od ostalih sadržaja isticao se program *Suncokret*, koji se tijekom ljetnih mjeseci i prosinca provodio s Centrom za humanitarni rad u Zagrebu, dok se od 1995. godine u suradnji s općinom Hercegovac redovito održavaju *Dani hrvatskoga pučkog teatra*.

U suradnji s Ministarstvom povratka i useljeničtva, Hrvatska matica iseljenika organizirala je 9. studenoga 1996. prvu Večer hrvatskih povratnika u zagrebačkom hotelu Intercontinental. Tom prigodom okupilo se više od 400 povratnika, a njih trideset i dvoje primilo je državna odličja za doprinos u obrani i obnovi zemlje. Odličja im je u ime predsjednika Tuđmana uručio potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova dr. Mate Granić.

Matica je tijekom devedesetih godina pružala i snažnu potporu osnivanju te radu Hrvatskoga svjetskog kongresa. Tako je pod visokim pokroviteljstvom

Matica je bila među prvim institucijama koje su zakoračile u digitalno doba zahvaljujući suradnji s Hrvatskim informativnim centrom.

predsjednika Tuđmana sudjelovala u organizaciji osnivačke skupštine u srpnju 1993. godine u dvorani Hrvatskoga sabora. Za prvoga predsjednika organizacije tada je izabran dr. Nikola Kirigin. Već na drugoj skupštini u srpnju 1994. vodstvo je preuzeo fra Šimun Šito Ćorić, čime je, prema riječima samih osnivača, dovršeno ustrojavanje Kongresa kao krovne udruge hrvatske dijaspor.

Nadalje, Matica je bila među prvim institucijama koje su zakoračile u digitalno doba. Zahvaljujući suradnji s Hrvatskim informativnim centrom (HIC), u njezinu sjedištu nalazila se i redakcija za satelitske veze. HIC je satelitski program za Sjevernu Ameriku pokrenuo krajem 1993. godine, koji se uspio pratiti i u Venezueli, a od listopada 1995. satelitski signal dodatno je pojačan. Već iduće, 1996. godine, aktivirana je internetska stranica Matice (www.matis.hr), na kojoj su se od rujna te godine, u suradnji s HIC-om, počele emitirati i radijske vijesti.

BLISKE VEZE S HRVATSKOM BRATSKOM ZAJEDNICOM

Hrvatska matica iseljenika i tijekom devedesetih godina nastavila je njegovati blisku suradnju s Hrvatskom bratskom zajednicom (HBZ). Rad ove najveće iseljeničke organizacije redovito se pratio na stranicama Matičina časopisa, što je posebno došlo do izražaja 1994. godine, kada je HBZ slavio stotu obljetnicu djelovanja. Tim povodom otvorena je 1. svibnja nova zgrada Glavnog ureda HBZ-a u Pittsburghu, koju je blagoslovio đakovačko-srijemski biskup Ćiril Kos, a povjesničar dr. sc. Ivan Čizmić iste je godine objavio i knjigu o povijesti Zajednice. Uz obljetnicu HBZ-a, 1994. godina bila je u znaku još jednoga ve-

likog jubileja – stogodišnjice crkve sv. Nikole u Pittsburghu, najstarije hrvatske župe u SAD-u. Svečanu svetu misu tim je povodom 14. kolovoza predvodio kardinal dr. Franjo Kuharić. Matičin časopis redovito je bilježio i službene susrete vodstva HBZ-a s predsjednikom Tuđmanom tijekom njegovih posjeta SAD-u, sudjelovanja na zasjedanjima Glavne skupštine UN-a te sastanaka s američkim predsjednicima. Posebna pažnja posvećena je prvom posjetu vodstva i članova HBZ-a samostalnoj Hrvatskoj u rujnu 1996. godine. Tom prigodom predsjednik Tuđman uručio je visoko državno odličje predsjedniku HBZ-a Bernardu Luketichu, koji je u domovinu doputovao u pratnji glavnog tajnika i rizničara Edwarda Paze.

POSEBNA POZORNOST HRVATSKOJ MANJINI

Tijekom devedesetih godina Hrvatska matica iseljenika posebnu pozornost posvećivala je hrvatskoj autohtonoj manjini u susjednim državama. U svrhu njihova povezivanja s domovinom, 1993. godine pokrenuta je manifestacija *Tjedan hrvatskih manjina*. Prva godina bila je posvećena gradišćanskim Hrvatima, a 1994. održan je *Tjedan Hrvata iz Rumunjske*. Iako program 1995. godine nije održan zbog oslobodilačkih vojnih operacija Hrvatske vojske, tradicija je nastavljena već 1996. godine *Tjednom moliskih Hrvata*, dok je u lipnju 1998. godine organiziran *Tjedan Hrvata iz Vojvodine*.

4. Dani hrvatskoga pučkog teatra

Pitanjima manjinskih zajednica bio je posvećen i Forum hrvatskih manjina, koji se pod okriljem Matičina Odjela za hrvatsku manjinu uspješno održava i danas. Prvi Forum organiziran je 7. prosinca 1996. godine u velikoj dvorani Matice, a okupio je predstavnike Hrvata iz šest država u kojima žive kao autohtona manjina: Austrije, Italije, Mađarske, Rumunjske, Slovačke te tadašnje Savezne Republike Jugoslavije. U radu skupa sudjelovali su i predstavnici Hrvatskoga sabora, Vlade RH te resornih ministarstava i ustanova. Teme toga prvog Forumu obuhvatile su ključne čimbenike manjinskog opstanka, poput uloge Crkve, zaštite manjinskih prava, organiziranosti, obrazovanja, asimilacije, medija i suradnje s Republikom Hrvatskom. Iz toga razdoblja ističe se i trodnevni sim-

pozij održan od 13. do 16. lipnja 1997. godine u Zagrebu. Taj znanstveno-stručni skup, organiziran pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Tuđmana, zajednički su realizirali Hrvatski centar za strategijska istraživanja, Matica te Ministarstvo povratka i useljeništva. Simpozij je bio iznimno uspješan i posjećen te je okupio oko 500 sudionika iz čak 22 zemlje svijeta.

Kraj devedesetih godina obilježila je smrt prvoga hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana 10. prosinca 1999. godine. Uslijedile su velike političke promjene u zemlji koje su se odrazile i na rad Hrvatske matice iseljenika tijekom njezina prelaska u novo tisućljeće. ▣

Prvi Forum hrvatskih manjina 1996.

ENG The 1990s marked a major turning point for the Croatian Heritage Foundation. With the introduction of democracy, Matica opened up to all categories of the Croatian diaspora, including the previously politically unrecognized diaspora, and its directors were prominent political emigrants Boris Maruna, Vinko Nikolić, and Ante Beljo. During the Homeland War, Matica connected homeland and diaspora Croatia, participated in humanitarian and defense aid, and informed the diaspora about the war. At the same time, it developed language, culture and return programs, strengthened ties with Croatian minorities and the diaspora, and stepped into the digital age. In particular, it expanded summer and winter schools on Croatian language, culture, and folklore, as well as programs for children, youth, and students from abroad. The Week of Croatian Minorities, the Forum of Croatian Minorities and the Evening of Croatian Returnees were also launched, which further strengthened the ties of Croats abroad with Croatia.

Obiteljske priče Matičinih maloškolaraca

Jedanaest dana jezika, kulture, stvaralaštva i novih prijateljstava okupilo je u Novome Vinodolskom 71 dijete hrvatskoga podrijetla iz 16 zemalja svijeta

Polaznici i voditelji Male škole 2026.

Tekst: **MATEJA KELEMENIĆ**
Foto: **MARTINA LOVRIĆ; HMI**

Završnom priredbom, održanom 30. srpnja u Novome Vinodolskom, na kojoj je nazočio i ravnatelj Hrvatske matice iseljenika mr. sc. Zdeslav Milas, uspješno je završena 33. Mala škola hrvatskoga jezika i kulture. Ovogodišnja Škola održavala se od 20. do 31. srpnja u Dječjem odmaralištu Crvenoga križa Zagreb u Novome Vinodolskome, a okupila je 71 polaznika u dobi od 9 do 14 godina iz 16 europskih

i prekontinentalnih zemalja (Kanade, Saudijske Arabije, Sjedinjenih Američkih Država, Austrije, Čilea, Švicarske, Ujedinjenog Kraljevstva, Njemačke, Poljske, Irske, Nizozemske, Mađarske, Luksemburga, Švedske, Norveške i Ujedinjenih Arapskih Emirata).

Tijekom jedanaest dana Novi Vinodolski postao je mjesto učenja, druženja i povezivanja djece hrvatskoga podrijetla iz različitih krajeva svijeta. Učenje hrvatskoga jezika događalo se uz igru, stvaralaštvo i neposredno upoznavanje hrvatske kulture i baštine. Polaznici su sudjelovali u brojnim kreativnim

radionicama (jezičnoj, dramskoj, novinarskoj, filmskoj, lutkarskoj, likovnoj, radionici stop-animacije i radionici hrvatskoga folklora) dok su sportske, zabavne i slobodne aktivnosti dodatno obogatile njihov boravak.

SREDIŠNJA TEMA U ZNAKU OBITELJI

Ovogodišnja središnja tema Male škole bila je obitelj. Tema je poslužila djeci kao poticaj za promišljanje o vlastitom domu, obitelji, pripadnosti i vezama koje ih povezuju s Hrvatskom, ali i kao po-

Maloškolski pub-kviz

Rječnik se bogati i društvenim igrama

lazište za različite oblike umjetničkog i kreativnog izražavanja. Sve ono što su tijekom boravka učili i stvarali predstavili su na završnoj priredbi pjesmom, plesom, glumom, filmom te likovnim i novinarskim radovima.

Završna priredba održana je na terasi Dječjeg odmarališta pred roditeljima i rodbinom polaznika te brojnim gostima. Uz ravnatelja Hrvatske matice iseljenika mr. sc. Zdeslava Milasa i supruge, priredbi su nazočili voditeljica Službe za statusna pitanja useljenika pri Ministarstvu demografije i useljeništva Mirjana Vataavuk, Vesna Tica u ime Gradskog društva Crvenoga križa Zagreb te voditeljica Podružnice HMI-ja Rijeka Rena-

Radionica animacija

ta Garbajs. Među uzvanicima bile su i riječka književnica Diana Rosandić Živković, voditeljica povjerenstva natječaja Zlatna ribica, te Eszter Tamaskó, lektorica za mađarski jezik pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci.

Na pozornici su se izmjenjivali različiti oblici dječjeg stvaralaštva. Dramske skupine izvele su predstave Dolazak, prema poznatim Ujevićevim stihovima pjesme Odlazak, te duhoviti igrokaz o rodbinskim odnosima Rođendan, a lutkari predstavu Vuk i tri kozlića, svoju varijantu bajke braće Grimm. Polaznici triju filmskih radionica predstavili su filmove Sjećaš li se Male škole?, Pomfrit i Mala škola, velika obitelj, dok su

Ravnatelj HMI-ja Zdeslav Milas s voditeljima

sudionici animatorske radionice prikazali animirani film simboličnoga naziva Domozov.

Publiku je razveselila i modna revija torbica izrađenih na radionici kukičanja, dok su polaznice radionice hrvatskoga folklora za završetak programa otpjevale i otplesale koreografiju Sve ptičice zapjevale.

U dvorištu Odmarališta bila je postavljena izložba likovnih radova nastalih na temu obitelji, izrađenih različ-

itim likovnim tehnikama, a posjetitelji su mogli razgledati i tiskano izdanje novina Spomenak, koje su tijekom Škole pripremali polaznici novinarske radionice.

Uoči završne priredbe ravnatelj Milas uručio je priznanja prvonagrađenim sudionicama natječaja Zlatna ribica Ani Bögöti i Emiliji Kohuth iz mađarskoga Gradišća. Sudjelovanje u Maloj školi za njih je bilo nagrada, ali i prilika da dio školskih praznika provedu u Hrvatskoj, upoznaju svoje vršnjake iz drugih ze-

malja te hrvatski jezik i kulturu dožive izvan svakodnevnoga obiteljskog i školskog okruženja.

HRVATSKA KAO MJESTO SUSRETA

Upravo je u tome jedna od posebnosti Male škole hrvatskoga jezika i kulture. Iako djeca odrastaju u različitim državama, govore različitim jezicima i pripadaju različitim sredinama, povezuju ih zajednički korijeni. Tijekom boravka u Novome Vinodolskom ta se povezanost ostvaruje uz učenje, druženje, stvaralaštvo i upoznavanje hrvatske kulturne baštine.

Mala škola djeci pruža priliku da upoznaju vršnjake s kojima dijele dio svojega identiteta i obiteljske priče, razmijene iskustva odrastanja izvan Hrvatske te upoznaju različite načine na koje se hrvatski jezik i kultura njeguju u njihovim obiteljima i zajednicama diljem svijeta. Za dio polaznika to je ujedno jedan od rijetkih izravnih susreta s većim brojem djece hrvatskoga podrijetla iz drugih zemalja.

Osim razvijanja jezičnih kompetencija, program tako pridonosi stvaranju osobnih veza s Hrvatskom i njegovanju osjećaja pripadnosti širem hrvatskom kulturnom prostoru. Novi Vinodolski tijekom Male škole postaje mjesto u kojem djeca svoje zajedničko nasljeđe mogu upoznati, doživjeti i povezati s vlastitim iskustvom odrastanja izvan domovine. Posljednjih godina Školi se pridružuju i djeca čije su se obitelji vratile u Hrvatsku te im ovaj program pruža mogućnost da dodatno usavrše znanje, ali i da se povežu sa svojim vršnjacima iz cijeloga svijeta. O tome nam svjedoči obitelj Pavich koja se prije godinu dana uselila u Hrvatsku (Split) iz New Yorka. "Lana, Marko i Ivo prekrasno su se proveli i već pitaju mogu li ići ponovno sljedeće godine — svakodnevno razgovaraju s prijateljima iz Novoga Vinodolskog. Riječ je o posebnom programu i neizmjereno smo zahvalni što smo mogli biti njegov dio", poručila nam je gospođa Karyn Pavich.

Važnost takve povezanosti istaknuo je i ravnatelj Hrvatske matice iseljenika mr. sc. Zdeslav Milas, čija je nazočnost

Lutkari na generalnoj probi

Najuspješniji sportaši

Do posljednjeg mjesta ispunjena terasa odmarališta

na završnoj priredbi bila i potvrda potpore programu koji već više od tri desetljeća okuplja djecu hrvatskoga podrijetla i njeguje njihovu povezanost s hrvatskim jezikom, kulturom i baštinom.

PROGRAM KOJI SE RAZVIJA S NOVIM GENERACIJAMA

Mala škola hrvatskoga jezika i kulture jedinstveni je program u Republici

Hrvatskoj koji se u kontinuitetu održava od 1993. godine. Tijekom više od tri desetljeća okupila je više od dvije tisuće djece iz 45 zemalja svijeta. Hrvatska matica iseljenika njezin je organizator,

Ravnatelj Zdeslav Milas, u društvu Renate Garbajs, uručuje priznanja Zlatna ribica

Uzvanici i roditelji uoči priredbe

Scena iz igrokaza "Rođendan"

Detalj izložbe likovnih radova

kreatorski i provoditelj, a program se kontinuirano razvija u skladu s interesima djece i mladih hrvatskoga podrijetla, suvremenim odgojno-obrazovnim pristupima i novim načinima približavanja hrvatskoga jezika i kulture.

Upravo je zato ovogodišnji program, uz sadržaje koji čine tradiciju Male škole, obogaćen nizom novih radionica i aktivnosti. Ove godine djeca su mogla sudjelovati u radionicama stripa, heklanja, animacije, izrade štapnih lutaka i linča, ali i u sadržajima posvećenima "fjaki", pub-kvizu, društvenim igrama, origamiju i izradi nakita. Takav spoj tradicionalnih i suvremenih sadržaja omogućuje da se hrvatski jezik i kultura približe djeci na različite načine; uz stvaranje,

igru, istraživanje, suradnju i neposredno iskustvo.

Raznovrsni sadržaji pritom polaznicima daju priliku da nešto nauče, nešto stvore i pritom hrvatski jezik koriste u prirodnom i poticajnom okruženju. Upravo povezivanje jezika s kreativnošću i druženjem jedan je od razloga zbog kojih Mala škola već više od tri desetljeća okuplja nove generacije djece hrvatskoga podrijetla.

VIŠE OD LJETNOG PROGRAMA

Kontinuirani interes djece i mladih, bogatstvo sadržaja, uspješnost završne produkcije te pozitivne reakcije polaznika i njihovih roditelja potvrđuju vrijednost i prepoznatljivost Male škole

hrvatskoga jezika i kulture. Istodobno pokazuju da i dalje postoji potreba za programima koji djeci hrvatskoga podrijetla omogućuju neposredan kontakt s hrvatskim jezikom, kulturom i vršnjacima s kojima dijele zajedničke korijene.

Ovogodišnja Mala škola još jednom je pokazala da se uz učenje, stvaralaštvo i druženje ne neguju samo jezik i kulturna baština, nego stvaraju i nova prijateljstva i uspomene.

Za uspješnu realizaciju programa zaslužni su Crveni križ Zagreb i njegovo Dječje odmaralište u Novome Vinodolskom te svi voditelji koji su svojim znanjem, kreativnošću i predanošću pridonijeli njegovoj provedbi. I ove godine zahvaljujemo gospodinu Ivici Šantiću na doniranim majicama u ime Kluba navijača hrvatske reprezentacije CFE – Mi Hrvati i Mi Hrvati Republika Irska.

Mala škola zaključila je još jedno izdanje ispunjeno učenjem, stvaralaštvom, druženjem i prijateljstvom. Do novoga susreta – do Male škole 2027.! ▣

Do novoga susreta 2027.!

ENG Novi Vinodolski hosted the 33rd Little Summer School of Croatian Language and Culture, bringing together 71 children of Croatian descent from 16 countries worldwide. Over eleven days, participants learned about Croatian heritage through language and creative workshops, sports, and socializing; this year's theme was family. The program, which the Croatian Heritage Foundation has been organizing, developing and implementing since 1993, again this year enriched young participants with knowledge, unity and new friendships, strengthening their connection with their ancestral homeland.

Iseljenici iz SAD-a okupili se na tradicionalnom boćarskom turniru

Susret Merikana i povratnika u Malinskoj spojio je predstavljanje knjiga, glazbu, boćanje i razgovore o povratku te još jednom povezao domaću i američku kulturu

Tekst i foto: **RENATA GARBAJS**

Iseljenici Malinske-Dubašnice i otoka Krka okupili su se 4. kolovoza u Malinskoj na drugom prijateljskom boćarskom turniru Bale Open Dubašnica, koji je organizirala riječka podružnica Hrvatske matice iseljenika uz podršku Općine Malinska-Dubašnica, Mjesnog odbora Poganka, Udruge umirovljenika Malinska i Zajednice tehničke kulture PGŽ-a. Program je započeo predstavljanjem dviju knjiga – “Krčki iseljenici u New Yorku i SAD-u” (A. Bozanić) i “Otok Krk u prapovijesti” (I. Oštarić), uz glazbenu pratnju Zorana Papića Pape u prostoru Udruge umirovljenika Malinska. Brojnim Merikanima pozdravnim govorima obratili su se načelnik Općine Malinska-Dubašnica Robert A. Kraljić, predsjednik Udruge umirovljenika Malinska Edo Hrčić i voditeljica riječke podružnice HMI-ja Renata Garbajs. Među nazočnima bili su i ravnateljica krčke Srednje škole i voditeljica Ogranka Matice hrvatske u Krku Gordija Marijan, prof. dr. sc. Sanja Bogović Zubčić, glavni urednik “Vijenca” Goran Galić, predsjednik i dopredsjednik Dubasnica Social Club of America Ive Žgombić i Ivan Bogović te brojni iseljenici iz SAD-a kao i povratnici sa svojim obiteljima. Novo, dopunjeno Bozanićevo izdanje knjige iz 1996., objavljeno u izdanju Povijesnog društva otoka Krka, predstavio je glavni urednik knjige prof. dr. sc. Tomislav Galović zajedno s vlč. dr. sc. Antonom Bozanićem. Posebno se osvrnuo na razdoblje u kojem su iseljenici bez dokumenata odlazili u svijet trbuhom za kruhom

Događaj povezao dvije kulture - hrvatsku i američku

te bili pod povećalom tadašnjih vlasti. Načelnik Općine Malinska-Dubašnica predstavio je mr. sc. Ivo Oštarića i knjigu “Otok Krk u prapovijesti”, objavljen u izdanju Ogranka Matice hrvatske u Krku i nagrađenu Zlatnom poveljom Matice hrvatske 2026. godine. Zajedno s autorom predstavio je okupljenima trogodišnje istraživanje dotad nedovoljno poznatog dijela povijesti otoka Krka – razdobljem Liburna, brojnim ostacima keramike i gradina te arheološkim blagom otoka. Najavili su i nastavak projekta povezanog s toponimijom, a sve radi očuvanja baštine. Ivo Oštarić upozorio je na ljudsko djelovanje koje dovodi do oštećivanja prapovijesnih kamenih ostataka i gomila te apelirao na njihovo očuvanje i osnivanje muzejskog prostora posvećenog liburnskom razdoblju. Prijateljski boćarski turnir okupio je šest ekipa: Poganka, Umirovljenici Malinska, Mihojci, Hreljin (ž), Merikani 1 i Merikani 2. Pehar je osvojila ekipa Umirovljenici Malinska, a svi sudionici

turnira počašćeni su domaćim šurlicama i gulašom. U organizaciji Zajednice tehničke kulture PGŽ-a za najmlađe je pokraj boćališta pripremljena zanimljiva radionica s Ozobot robotima, koju je vodio prof. Ivan Štimac. Na predivnoj večeri koja je povezala dvije kulture – hrvatsku i američku, susret je bio prilika i za razgovore o povratku iseljenika iz SAD-a. ▣

ENG *Emigrants from Malinska-Dubašnica and the island of Krk, as well as returnees, gathered in Malinska on August 4 for the second friendly Bale Open Dubašnica bocce tournament. The event, besides bocce and socializing, was enriched by presentations of the books “Krčki iseljenici u New Yorku i SAD-u” (Krk Emigrants in New York and the USA) by Anton Bozanić and “Otok Krk u prapovijesti” (The Island of Krk in Prehistory) by Ivo Oštarić. The tournament brought together six teams, and the Retirees of Malinska raised the winning trophy. In addition to local specialties and a robotics workshop for the youngest attendees, the evening was an opportunity to connect Croatian and American culture and discuss the return of emigrants.*

Sportski kamp Matis okupio mlade iz hrvatskog iseljenništva u Prelogu

Od 11. do 19. srpnja 2026. godine Hrvatska matica iseljenika prvi put je organizirala Sportski kamp Matis, novi sportsko-edukativni program namijenjen mladim Hrvatima i Hrvatima iz iseljenništva u dobi od 14 do 18 godina

Polaznici kampa Matis s trenerima i voditeljicom projekta

Tekst i foto: **SARA MARĐETKO**

Kamp je održan u Prelogu u partnerstvu s Hrvatskim rukometnim savezom, a spojio je vrhunski sportski program, učenje hrvatskoga jezika, upoznavanje hrvatske kulturne i sportske baštine te druženje i povezivanje mladih iz različitih dijelova svijeta. Voditeljica programa u ime Hrvatske matice iseljenika bila je Sara Marđetko, viša savjetnica za kulturu, obrazovanje, znanost i nakladništvo.

Na prvom izdanju kampa sudjelovalo je 17 mladih polaznika iz Irske, Švicarske, Njemačke, Austrije, Bosne i Hercegovine, Sjedinjenih Američkih Država i Hrvatske. Različita mjesta odrastanja,

jezici i sportska iskustva tijekom devet dana pretvorili su se u zajedničku priču u kojoj su sport, hrvatski jezik i zajedništvo postali glavne poveznice među sudionicima.

Program je započeo dolaskom sudionika, smještajem u Sportskom centru Prelog te upoznavanjem voditelja i polaznika. Već prvoga dana organizirana je prezentacija programa i kućnoga reda, nakon čega su sudionici uz vođeni obilazak Preloga upoznali grad domaćin, njegovu povijest i kulturnu baštinu. Posjet Muzeju Croata insulanus i šetnja gradom bili su izvrsna prilika za prvo upoznavanje međimurskog kraja, dok je večernje druženje uz društvene igre na temu Hrvatske pridonijelo stvaranju ugodne i prijateljske atmosfere među sudionicima.

Središnji dio kampa činili su svakodnevni kondicijski i rukometni treninzi pod vodstvom rukometnog trenera Tomislava Bešlića. Trening je bio osmišljen kako bi sudionicima omogućio napredak u tehničkim i taktičkim elementima rukometne igre, razvoj motoričkih sposobnosti, jačanje kondicije te usvajanje pravilnih obrazaca kretanja i prevencije

Središnji dio kampa bili su svakodnevni kondicijski i rukometni treninzi

Osim sportskoga dijela polaznici su imali i radionice hrvatskoga jezika

U radu su koristili *Olimpijsku početnicu*

Uživali su u gradu Prelogu te dobili prigodne darove koji će ih podsjećati kako na HMI, tako i na Hrvatski rukometni savez

sportskih ozljeda. Uz intenzivan rad na terenu mladi sportaši usavršavali su individualne vještine, ali i razvijali timsku suradnju, komunikaciju i odgovornost prema suigračima.

Posebnu vrijednost programu dale su radionice hrvatskoga jezika koje je vo-

dila učiteljica Viktorija Vidović. Uz interaktivne radionice, jezične igre i praktične zadatke sudionici su usvajali hrvatsko sportsko nazivlje, razvijali komunikacijske vještine te uvećavali svakodnevnu uporabu hrvatskoga jezika. Radionice su bile posebno prilagođene mladima koji

odrastaju izvan Hrvatske te su uspješno povezivale učenje jezika sa sportom i svakodnevnim situacijama, omogućujući sudionicima da hrvatski koriste spontano i s većim samopouzdanjem. U radu su koristili *Olimpijsku početnicu*, vrijednu publikaciju koju je polaznicima darovala Hrvatska olimpijska akademija. Sudionici su također sudjelovali u edukativnom *escape roomu* čija je tema povezivala sport, hrvatski jezik i hrvatsku kulturu, rješavajući zadatke koji su na zanimljiv i interaktivan način poticali timski rad, snalažljivost i primjenu stečenoga znanja.

Jedan od najupečatljivijih događaja bio je susret s predstavnicima Hrvatskoga rukometnog saveza. Sudionici su imali priliku pratiti međunarodnu rukometnu utakmicu Hrvatske i Kuvajta, nakon koje su razgovarali, družili se i zaigrali s hrvatskim reprezentativcima

Vježbalo se i na otvorenome

Svoje stečeno znanje pokazali su i na završnome kvizu

Susreli su se i s predstavnicima Hrvatskoga rukometnog saveza te pratili rukometnu utakmicu Hrvatske i Kuvajta, nakon koje su razgovarali, družili se i zaigrali s hrvatskim reprezentativcima kategorije U18

kategorije U18. Neposredan susret s vrhunskim sportašima mladima je pružio dodatnu motivaciju i inspiraciju te priliku da iz prve ruke čuju iskustva o sportskom razvoju, disciplini, timskom radu i sportskim vrijednostima.

Sredinom tjedna organiziran je cjelodnevni izlet u Zagreb koji je spojio sportske, kulturne i edukativne sadržaje. Sudionici su posjetili Hrvatski sportski muzej, gdje su uz stručno vodstvo upoznali bogatu povijest hrvatskoga sporta, olimpijske uspjehe i najveće sportske legende. Razgled središta Zagreba obuhvatio je vožnju uspinjačom, šetnju Gornjim gradom, obilazak Trga bana Josipa Jelačića i zagrebačke katedrale - najvažnije kulturne i povijesne znamenitosti hrvatske metropole. Posjet Hrvatskoj matici iseljenika pružio im je priliku da steknu uvid u djelovanje ustanove koja već desetljećima povezuje Hrvate iz domovine i svijeta. Tom prilikom razgledali su izložbu likovnih radova *Moja Hrvatska - U ruhu tradicije* te pronašli radove svojih prijatelja. Dan su dodatno zasladili sladoledom u jednoj od poznatih zagrebačkih slastičarnica te kušanjem tradicionalnih zagrebačkih štrukli, a zaključili su ga zajedničkim druženjem uz kuglanje.

Program je obogaćen i radionicom mentalnog treninga na kojoj su sudionici shvatili važnost psihološke pripreme, razvoja samopouzdanja i mentalne otpornosti u sportu.

Većernji programi bili su posvećeni druženju, timskom povezivanju i raz-

U Hrvatskoj matici iseljenika razgledali su izložbu dječjih radova *Moja Hrvatska - U ruhu tradicije*

Posjetili su i hrvatsku metropolu

Posjet Zagrebu značio je i posjet Hrvatskome sportskomu muzeju

Osim sporta i učenja, nije nedostajalo druženja te stjecanja prijateljstava za cijeli život

Posljednjega dana kampa uživali su u kupanju na bazenima u Čakovcu

mjeni iskustava. Posebno zanimljiv bio je završni kviz koji je obuhvatio pitanja o svim sadržajima, iskustvima i znanjima stečenima tijekom kampa. Organizirana je i štafeta te sportski turniri u stolnom tenisu, badmintonu i nogometu, a posljednjega dana najboljim natjecateljima uručene su nagrade za osvojena prva mjesta. Polaznici su rado zaigrali utakmicu i dali izjave za emisiju *Glas Hrvatske*, čime su svoja iskustva podijelili i sa širom publikom.

Završni dan kampa protekao je u znaku kupanja na bazenima u Čakovcu, završnog treninga i svečane rukometne utakmice. Posebno oduševljenje izazvao je susret u kojem su mladi sudionici odmjerili snage sa svojim roditeljima te ih, na opće veselje svih prisutnih, uvjerljivo nadjačali. Utakmica je protekla u iznimno pozitivnom i navijačkom ozračju te je bila jedan od najemotivnijih i najveselijih trenutaka cijelog kampa. Nakon završetka uručena su priznanja, zahvalnice i nagrade svim polaznicima, a završno druženje bilo je prilika za razmjenu dojmova i planiranje novih susreta.

Prvim izdanjem Sportskog kampa Matis Hrvatska matica iseljenika otvorila je novo programsko područje kojim dodatno osnažuje veze mladih hrvatskih iseljenika s domovinom. Spoj sporta, hrvatskoga jezika, kulture i zajedništva pokazao se izvrsnim modelom povezivanja mladih Hrvata iz cijelog svijeta, a iskustva sudionika potvrdila su vrijednost ovakvog programa kao temelja za buduća izdanja kampa. ▣

ENG Od 11. do 19. srpnja 2026. godine Hrvatska matica iseljenika po prvi je put organizirala Sportski kamp Matis, novi sportsko-edukativni program namijenjen mladim Hrvatima i Hrvatima iz iseljeničtva u dobi od 14 do 18 godina. Kamp je održan u Prelogu u partnerstvu s Hrvatskim rukometnim savezom, a spojio je vrhunski sportski program, učenje hrvatskoga jezika, upoznavanje hrvatske kulturne i sportske baštine te druženje i povezivanje mladih iz različitih dijelova svijeta.

Deset dana folklora, znanja i zajedništva u Zadru

Ljetna škola hrvatskoga folklora Hrvatske matice iseljenika i ove je godine okupila više od stotinu polaznika iz Hrvatske i hrvatskih zajednica diljem svijeta. Od 4. do 13. kolovoza zadarski je Borik ponovno postao mjesto susreta plesova, pjesama, tradicijskih glazbala, stručnoga rada i prijateljstava koja se nerijetko nastavljaju dugo nakon završetka Škole

Svi polaznici nakon prvog sastanka i upoznavanja

Tekst i foto: **LUCIJA STARČEVIĆ**

Već prvoga jutra u Bori-ku lako je prepoznati da se događa nešto posebno. Hodnicima prolaze polaznici s tamburama, torbama za plesnu obuću i bilježnicama, iz jedne se dvorane čuje pjesma, iz druge ponavljanje plesnih figura, a negdje u pozadini zvuk tradicijskih glazbala. Između proba razmjenjuju se iskustva, uspoređuju načini rada u folklornim društvima, prepričavaju zgode s prethodnih Škola i dogovaraju večernja druženja. Oni koji su stigli prvi put vrlo brzo shvaćaju zašto se mnogi polaznici u Zadar vraćaju iz godine u godinu.

Od 4. do 13. kolovoza u HI Hostelu Zadar održana je Ljetna škola hrvatsko-

ga folklora Hrvatske matice iseljenika, jedan od najdugovječnijih i najprepoznatljivijih Matičinih programa. Ovogodišnje izdanje okupilo je 113 polaznika iz Hrvatske i hrvatskih zajednica diljem svijeta: Austrije, Mađarske, Njemačke, Švedske, Bosne i Hercegovine, Srbije, ali i dalekih zemalja poput Argentine, Urugvaja, Čilea, SAD-a, Kanade i Australije. Među njima su bili iskusni folklorni voditelji i svirači, dugogodišnji polaznici, ali i oni koji su prvi put odlučili dio ljeta posvetiti intenzivnome učenju hrvatske tradicijske kulture.

Ljetna škola nije mjesto na kojem se u deset dana samo nauči nekoliko koreografija, pjesama ili glazbenih dionica. Njezin je program mnogo širi i zahtjevniji. Temelji se na stručnome programu koji je još 1963. godine osmislio etno-

log i etnokoreolog dr. Ivan Ivančan, a Hrvatska matica iseljenika organizira ga od 1994. godine. Tijekom desetljeća program se razvijao i nadopunjavao, ali njegova je osnovna ideja ostala ista: onima koji hrvatski folklor izvode, podučavaju i prenose dati znanje potrebno da razumiju ono što plešu, pjevaju, sviraju i odijevaju.

Ovogodišnja Ljetna škola bila je posvećena jadranskome području, jednome od najraznolikijih folklornih prostora Hrvatske. U plesnome, glazbenom i teorijskom dijelu obrađivala se građa šibenskoga uzorja i otoka, Dubrovačkoga primorja i Rijeke dubrovačke, doline Neretve i južne Hercegovine, Pelješka, Mljeta i Lastova, Cresa, Raba i Paga, Konavala i Župe dubrovačke, Hrvata Boke kotorske, Makarskoga primorja, Brača i

Hvara, Dubrovnika, Korčule, Trogira, Kaštela i Čiova, Splita i Šolte, Silbe te Krka. Na jednom su se mjestu tako susreli brojni plesni obrasci, načini pjevanja, tradicijska glazbala i lokalne posebnosti koje jasno pokazuju bogatstvo i raznolikost jadranskoga folklornog prostora.

Za polaznike to znači mnogo više od svladavanja koraka. Ponekad isti pokret treba ponoviti mnogo puta dok ne dobije odgovarajući karakter i stil. Pjesmu nije dovoljno otpjevati točno, nego treba razumjeti način na koji se ona izvodila u određenoj sredini. Svirači uče pratiti plesače, plesači slušati glazbu, a svi zajedno prepoznati zašto se neki detalj ne može jednostavno zamijeniti nečim što mu samo nalikuje. Upravo se u tim sitnim ispravcima, ponavljanjima i razgovorima krije jedna od najvećih vrijednosti škole.

Polaznici su bili raspoređeni u tri osnovna programa – ples, tambure i tradicijska glazbala. Plesni program i cjelokupni stručni rad Škole vodio je Andrija Ivančan, tamburaški program Tibor Bün, a program tradicijskih glazbala Vjekoslav Martinić. U radu je kao gost predavač sudjelovao i maestro Siniša Leopold. Nastavu su dodatno oblikovali priznati folklorni stručnjaci, glazbenici, pedagozi i istraživači hrvatske tradicijske kulture, među kojima Vidoslav Bagur uz asistenta Ivana Vidića, Nenad Mi-

Proslava rođendana predavača Vide Bagura uz pjesmu i zagrljaj

Polaznici plesa sa ravnateljem HMI-ja, Zdeslavom Milasom, voditeljicom programa Lucijom Starčević, predavačima Tončijem i Maricom Tadin i Andrijom Ivančanom

Predavačica narodnih nošnji Katarina Horvatović s modelima

Polaznici tamburaške sekcije nakon završne priredbe s predavačima Tiborom Bünom, Sinišom Leopoldom i Martinom Durbekom,

Na završnoj priredbi izvodila se i koreografija plesova Boke Kotorske

Na početku završne priredbe okupljenima se obratio ravnatelj HMI, Zdeslav Milas

lin, Damir Kremenić, Goran Oreb, Tonči i Marica Tadin, Katarina Horvatić i Kristina Benko Markovica, uz potporu asistenta Filipa Martinića, Martina Durbecka i Martina Ivančana.

Dani na Školi počinju rano, a završavaju kasno. Jutarnja predavanja prelaze u probe, nakon kratkoga predaha ponovno slijedi rad, a zatim još jedna proba. Umor se pred kraj dana itekako osjeti, ali upravo tada često započinje drugi, neformalni dio Škole. Instrumenti se ponovno vade, zapjeva se pjesma koja možda toga dana uopće nije bila u programu, a razgovori se nastavljaju dugo nakon završetka službene nastave.

Za mnoge su polaznike upravo ti trenuci jednako važni kao i sati provedeni u dvoranama. Tu se stvaraju prijateljstva, razmjenjuju materijali i savjeti, uspoređuju iskustva iz različitih društava i dogovaraju buduća gostovanja. Nerijetko upravo iz takvih neformalnih susreta nastaju suradnje koje povezuju

hrvatske folklorne skupine iz različitih država i kontinenata.

Posebno značenje Ljetna škola ima za polaznike koji dolaze iz hrvatskih zajednica izvan Republike Hrvatske. Za mnoge od njih folklorno društvo nije samo mjesto tjedne probe, nego prostor u kojem se susreću različite generacije, govori hrvatski jezik, upoznaju običaji i održava veza s krajem iz kojega su potekle njihove obitelji. Kada se nakon deset dana vrate u svoja društva, sa sobom ne nose samo novu koreografiju ili pjesmu. Nose način rada, objašnjenja, kontekst i znanje koje potom prenose svojim članovima.

U tome se možda najbolje vidi stvarni doseg Škole. Znanje stečeno u Zadru ne ostaje u Zadru. Ono putuje u folklorna društva, kulturne udruge i hrvatske zajednice diljem svijeta, gdje se dalje prenosi novim generacijama.

Na Školi se zato vrlo često susreću i stari poznanici. Netko se vraća nakon

nekoliko godina, netko dolazi gotovo svake godine, a netko je od nekadašnjega polaznika u međuvremenu postao voditelj vlastite skupine. Generacije se mijenjaju, ali potreba za stručnim znanjem ostaje ista. Upravo oni koji su nekoć u Zadar stigli kao mladi plesači danas u svojim sredinama vode ansamble, organiziraju seminare i poučavaju nove naraštaje.

Polaznike i voditelje ove je godine posjetio i ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Zdeslav Milas. Obišao je probe plesne, tamburaške i sekcije tradicijskih glazbala te razgovarao s polaznicima i predavačima. Bio je to još jedan trenutak u kojem se mogla vidjeti širina programa: u istome su se prostoru našli ljudi koji hrvatsku tradicijsku kulturu svakodnevno žive u Hrvatskoj i oni koji je njeguju stotinama ili tisućama kilometara daleko.

Deset dana intenzivnoga rada završilo je predstavljanjem naučenoga na

Čak 14 polaznika okupilo se iz raznih krajeva Austrije

Snimanje TV priloga o Ljetnoj školi folklor

Na plesnim predavanjima obrađivala se folklorna građa otoka Krka

Sekcija svirača tradicijskih instrumenata uz predavače Vjekoslava Martinića i Filipa Martinića

Tradicionalna fotografija svih polaznika nakon završne priredbe

Tamburaška sekcija s predavačem Taborom Bunom

završnoj večeri. Za publiku je to završna točka programa, ali za polaznike iza svakog nekoliko minuta dugog nastupa stoje sati ponavljanja, ispravljanja, slušanja i pokušavanja. Završna večer zato uvijek nosi posebnu energiju – zadovoljstvo zbog svladanoga programa, ali i osjećaj da se približava rastanak.

Nakon posljednjega plesa i posljednje odsvirane skladbe instrumenti se spremaju u futrole, plesna obuća u torbe, razmjenjuju se kontakti i dogovaraju ponovni susreti. Već sljedećega dana polaznici odlaze prema svojim gradovima i državama. Netko će novo kolo pokazati skupini već na prvoj jesenskoj probi, netko će bilješke otvoriti tek kada bude pripremao novu koreografiju, a netko će znanje stečeno na Školi prenositi godinama.

Ljetna škola hrvatskoga folklora i 2026. godine tako je pokazala da tradicija nije nešto što pripada samo prošlosti. Ona živi onoliko koliko postoje ljudi koji su je spremni učiti, razumjeti i prenositi dalje. A možda se upravo zato svake godine u Boriku ponavlja ista slika: skupina ljudi koja se na početku Škole možda tek površno poznaje nakon deset dana odlazi umorna, s punim bilježnicama, novim melodijama i koracima, ali i s osjećajem da će se negdje, na nekoj sljedećoj probi, smotri ili novoj Školi, ponovno sresti. ▣

ENG Ljetna škola hrvatskoga folklora Hrvatske matice iseljenika i ove je godine okupila više od stotinu polaznika iz Hrvatske i hrvatskih zajednica diljem svijeta. Od 4. do 13. kolovoza zadarski je Borik ponovno postao mjesto susreta plesova, pjesama, tradicijskih glazbala, stručnoga rada i prijateljstava koja se nerijetko nastavljaju dugo nakon završetka Škole.

Eco Heritage Task Force u srcu Like

Tekst i foto: SARA MARĐETKO

Dvadeset četvero mladih hrvatskoga podrijetla iz dvanaest zemalja svijeta provelo je dva kolovoška tjedna u Gospiću volontirajući, uređujući okoliš, učeći hrvatski, kuhajući tradicionalna jela i upoznavajući Liku i Hrvatsku. Eco Heritage Task Force još jednom je pokazao da se veza s domovinom predaka gradi upoznavanjem njezine povijesti i kulture, zajedničkim radom, svakidašnjicom i prijateljstvima koja ostaju dugo nakon povratka kući

“Danas smo stigli u Gospić, gdje smo se međusobno upoznali i započeli naše zajedničko druženje”, tom jednostavnom rečenicom Lucija Filipović iz Australije započela je prvi dnevnik ovogodišnjih polaznika Eco Heritage Task Forcea. Bio je 3. kolovoza, prvi dan dvotjednog programa Hrvatske matice iseljenika u Gospiću, a pred mladima koji su pristigli iz različitih dijelova svijeta bila su dva tjedna tijekom kojih će Hrvatsku upoznavati na možda najneposredniji način – radeći, učeći, putujući i živeći zajedno. Ovogodišnji Eco Heritage Task Force okupio je 24 mladih hrvatskoga podrijetla iz dvanaest zemalja: Australije, Argentine, Mađarske, Španjolske, Perua, Kolumbije, Bolivije, Norveške, Ujedinjenog Kraljevstva, Češke, Austrije i Sjedinjenih Američkih Država. Program je održan od 3. do 16. kolovoza

U Gospiću se okupilo 24 mladih hrvatskoga podrijetla iz dvanaest zemalja

Jedan od zadataka koje su polaznici obavili bilo je bojenje ograde u Domu za starije i nemoćne osobe Ličko-senjske županije

Izlet na Rab oduševio je polaznike

Osim volonterskog rada u očuvanju prirodne i kulturne baštine, polaznici su imali jezične radionice hrvatskoga jezika, ali i kulinarske radionice

u Gospiću, u organizaciji Hrvatske matice iseljenika i u suradnji s Ličko-senjskom županijom a voditeljica programa iz HMI-ja bila je Sara Marđetko. Iza tih brojki krije se, međutim, mnogo zanimljivija priča. O njoj najbolje svjedoče upravo sami polaznici. Tijekom boravka svakog dana bilježili su svoja iskustva, na hrvatskom, engleskom i španjolskom jeziku. Njihovi zapisi, neposredni, spontani i često duhoviti, postali su svojevrsna zajednička kronika dva tjedna provedena u Hrvatskoj.

OD "ŽULJEVA ZA HRVATSKU" DO NOVE GENERACIJE ISELJENIKA

Eco Heritage Task Force nastavlja tradiciju programa koji seže u 1992. godinu. Prva akcija, održana u ratom stradalom Voćinu, nosila je simboličan naziv "Žuljevi za Hrvatsku", a među njezinim inicijatorima bili su mladi hrvatskoga

podrijetla iz Kanade. Hrvatska matica iseljenika od 1995. tradicionalno organizira Task Force, koji se tijekom godina razvio u Eco Heritage Task Force, povezujući volonterski rad s očuvanjem prirodne i kulturne baštine. U program je od njegova početka bilo uključeno više od tisuću mladih iseljenika iz cijeloga svijeta. Mijenjale su se generacije, mjesta održavanja i konkretni zadaci, ali te-

Svi polaznici dobili su promotivni paket koje je osiguralo Ministarstvo demografije i useljeničtva

meljna ideja ostala je ista: mladim potomcima hrvatskih iseljenika omogućiti da Hrvatsku ne upoznaju samo kao turisti, nego da u njoj neko vrijeme žive, rade i ostave nešto iza sebe.

RAD KOJI OSTAVLJA VIDLJIV TRAG

Već drugoga dana nestala je svaka mogućnost da se EHTF zamijeni za običan ljetni odmor. Nakon zajedničkog doručka sudionici su krenuli u Dom za starije i nemoćne osobe Ličko-senjske županije. Vrtlarili su, uređivali dvorište i boji li ogradu. Nekoliko dana kasnije vratili su se i nastavili započeti posao. Volonterski dio programa odveo ih je i na rijeku Novčiću. Podijeljeni u skupine čistili su obalu i područje uz rijeku, dok je dio sudionika rijeku obilazio čamcima. Njihov rad privukao je pozornost Hrvatske radiotelevizije, čija ih je ekipa posjetila na terenu.

Sudjelovali su u čišćenju rijeke Novčice s
Gorskom službom spašavanja Gospić, ali i bojili
Učenički dom srednje strukovne škole Gospić

Posjetili su i Nacionalni
park Plitvička jezera

Radilo se i u prostorijama u kojima su bili smješteni, bojile su se spavaonice i učionice, te oko Strukovne škole Gospić, gdje su mladi čistili i uređivali zelene površine, uklanjali korov i prikupljali otpad.

Upravo je takav rad jedan od najvažnijih elemenata EHTF-a. Hrvatska se ovdje ne upoznaje samo razgledavanjem znamenitosti. Upoznaje se s rukavicama na rukama, kistom, metlom ili vrećom za otpad, u razgovoru s ljudima iz lokalne zajednice i uza zadovoljstvo kada se na kraju dana vidi rezultat zajedničkog truda.

HRVATSKA KOJA SE UČI ZA STOLOM

Nakon fizičkog rada dolazio je drukčiji oblik upoznavanja baštine, uz jezik i hranu. Kulinarske radionice koje je vodio Tomislav Jelić ubrzo su postale va-

žan dio svakidašnjice. Na jelovniku su se našli štrukli, štrudla, mesna kumpiruš, pileтина s mlincima, poderane gaće i mramorni kolač, ali i druga jela koja su sudionici zajedno pripremali i kušali. Za mlade odrasle u različitim zemljama kuhinja je postala još jedna učionica hrvatske kulture. Recepti nisu bili samo popis sastojaka, nego povod za razgovor, zajednički rad i upoznavanje tradicije. Slično je bilo i na radionicama hrvatskoga jezika i kulture koje je unatoč prevoditeljskim izazovima uspješno vodila Viktorija Vidović. Učilo se, razgovaralo, igralo, upoznavala se hrvatska glazba i pjevale su se pjesme. Joaquín i Sergio u svojem su dnevniku posebno zabilježili kako su učili glagole "jesti" i "piti", a zatim pjevali karaoke uz hrvatske pjesme. Možda upravo taj spoj najbolje opisuje duh programa: hrvatski jezik ne uči se odvojeno od života, nego dok se kuha, pjeva, putuje, radi i druži.

OD LJUBOVA I PLITVICA DO RABA I ZADRA

Lika je bila središte programa, dok su izleti sudionicima otvorili i širu sliku Hrvatske. Na Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, 5. kolovoza, polaznici su posjetili Ljubovo i odali počast hrvatskim braniteljima. Bio je to trenutak susreta s novijom hrvatskom poviješću, nakon čega su krenuli prema Nacionalnom parku Plitvička jezera. "Bilo je vrlo vruće, ljepota krajolika pobrinula se da uistinu uživamo u cjelokupnom programu", zapisale su Jazmin i Judit Deutsch iz Mađarske.

More je tijekom kolovoških dana, očekivano, postalo jedan od omiljenih dijelova programa. Karlobag i plaža Tatinja pružili su predah nakon volontiranja.

Posebno mjesto u dnevnicima zauzima izlet na Rab. Emiliano Matković iz Argentine zapisao je svoje dojmove najprije na španjolskom, zatim je dnevnik preveden i na hrvatski. Sudionici su istražili povijesnu jezgru, kušali rapsku tortu, ručali na brodu, kupali se i dan završili povratkom uza zalazak sunca. "Bio je to nezaboravan dan! Jako smo uživali!" Dio sudionika posjetio je Memorijalni centar "Nikola Tesla" u Smiljanu, a program ih je odveo i u Zadar. Ondje su istraživali staru gradsku jezgru, posjetili Morske orgulje i kupali se na Boriku. Večer je donijela još jednu poveznicu s hrvatskom baštinom – završni koncert Ljetne škole hrvatskoga folklor Hrvatske matice iseljenika. Folklorna glazba, pjesma i ples bili su drukčiji, ali sasvim prirodan nastavak svega što su tijekom prethodnih dana upoznavali.

ZAJEDNIŠTVO KOJE SE NE MOŽE STAVITI U RASPORED

Službeni program može nabrojiti volonterske akcije, radionice i izlete. Dnevniци polaznika otkrivaju ono što program ne može unaprijed isplanirati. "Kartanje nakon večere. Ples. Glazba. Zajednički odlasci na kavu i sladoled. Razgovori do kasno navečer. Pizza nakon kupanja. Pospanost poslije povratka iz Zadra u jedanaest na večer." Upravo uz takve trenutke skupina mladih ljudi

Završna večera u Baškim Oštarijama, s ravnateljem Zdeslavom Milasom

koji su nekoliko dana ranije bili potpuni stranci počela je postajati zajednica.

Za neke je hrvatski jezik dio obiteljske svakidašnjice, za druge je tek jezik baka i djedova koji žele bolje upoznati. Netko je stigao iz susjedne Austrije ili Mađarske, a netko je do Hrvatske putovao iz Australije, Argentine, Bolivije, Kolumbije ili Sjedinjenih Američkih Država. Različite životne priče i različite razine poznavanja Hrvatske tijekom dva tjedna našle su zajedničku točku upravo u Gospiću.

Tijekom programa sudionike i voditelje posjetio je i ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Zdeslav Milas

SUSRET S RAVNATELJEM HRVATSKE MATICE ISELJENIKA

Tijekom programa sudionike i voditelje posjetio je i ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Zdeslav Milas. Pridružio im se na radionicama te razgovarao s mladima o njihovim iskustvima, motivima dolaska, povezanosti s Hrvatskom i mogućnostima povratka. Takvi razgovori otvaraju i šire pitanje koje se nalazi u pozadini svih Matičinih programa za mlade izvan Hrvatske - što danas domovina znači generacijama rođenima tisućama kilometara od nje? EHTF na to pitanje ne pokušava dati jedan odgovor. Umjesto toga pruža iskustvo nakon kojeg svatko može oblikovati svoj odgovor. Za nekoga će Hrvatska nakon dva tjedna biti jezik koji želi nastaviti učiti. Za drugoga prijatelji koje će ponovno posjetiti. Za nekoga obiteljska priča koju sada bolje razumije. A nekome možda i mjesto u kojem će jednoga dana poželjeti živjeti.

DVA TJEDNA SAŽETA U ZAVRŠNOJ VEČERI

Posljednji puni dan programa, 14. kolovoza, bio je rezerviran za završnu svečanost. Nakon dva tjedna rada i zajedničkog života sudionici su otpjevali hrvatsku himnu, recitali pjesme, pjevali i predstavili ono što su radili i doživjeli tijekom boravka u Gospiću. Na kraju su primili diplome o uspješnom

završetku programa. Završnoj svečanosti nazočili su ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Zdeslav Milas i ličko-senjski župan Ernest Petry, a službeni dio završio je druženjem i kušanjem ličkih specijaliteta.

Bio je to trenutak za pogled unatrag: na uređene prostore, očišćenu Novčicu, sate hrvatskoga jezika, recepte koje će možda ponijeti u svoje domove, Plitvice, Rab, Zadar, Karlobag i sve razgovore koji se ne nalaze ni u jednome službenom izvješću.

Program je imao i svoje posljednje poglavlje. Na blagdan Velike Gospe, 15. kolovoza, sudionici su posjetili Krasno i nakon toga još jednom otišli prema moru. Lilly iz Bolivije posljednji zapis zaključila je riječima da je iza njih "još jedan nezaboravan dan našeg volonterskog iskustva u Hrvatskoj".

VIŠE OD VOLONTERSKOG PROGRAMA

Eco Heritage Task Force može se opisati brojkama: 24 sudionika, 12 zemalja, dva tjedna, nekoliko volonterskih akcija, radionice, izleti i više uređenih lokacija. Ali time bi se propustilo ono najvažnije. Vrijednost programa možda se najbolje vidi u činjenici da su njegove dane zapisivali sami polaznici. Malo na hrvatskom pa na engleskom ili španjolskom, kad gramatički nesavršeno, ali gotovo uvijek istim riječima koje se ponavljaju bez obzira na zemlju iz koje autor dolazi: *zajedno, druženje, iskustvo, uživanje, nezaboravno*. U tim riječima nalazi se i smisao programa koji je započeo prije više od tri desetljeća. ▣

ENG This year's Eco Heritage Task Force brought together 24 young people of Croatian descent from twelve countries: Australia, Argentina, Hungary, Spain, Peru, Colombia, Bolivia, Norway, Austria, the United Kingdom, the Czech Republic, and the United States. The program ran from August 3 to 16 in Gospić and was organized by the Croatian Heritage Foundation in cooperation with Lika-Senj County. The Eco Heritage Task Force has once again shown that the connection with the ancestral homeland is built by learning about its history and culture, working together, everyday life and friendships that remain long after returning home.

Hrvatsko ime u Moravskoj nadživjelo je progon i raseljavanje

Ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Zdeslav Milas sudjelovao je na tradicionalnom Kiritofu u Jevišovki, gdje potomci moravskih Hrvata čuvaju gotovo pet stoljeća dugu hrvatsku baštinu, jezik i sjećanje na svoje pretke.

Ravnatelj HMI-ja Zdeslav Milas na proslavi Kiritofa

Kiritof je i ove godine okupio brojne potomke moravskih Hrvata iz svih dijelova Češke te susjedne Austrije i Slovačke. Susretu je nazočila i veleposlanica Republike Hrvatske u Češkoj Ljiljana Pancirov, kao i brojni predstavnici i prijatelji hrvatskih zajednica.

Poseban dio susreta bio je posjet Muzeju moravskih Hrvata u Hrvatskom domu, kojim je ravnatelja Milasa stručno provela Lenka Kopřivová, organizatorica Kiritofa i jedna od najpredanijih čuvarica baštine moravskih Hrvata. Muzej čuva svjedočanstva o njihovu dolasu, svakodnevnom životu, običajima i jeziku, ali i o najtežem poglavlju njihove povijesti, progonu i prisilnom raseljavanju.

Nakon Drugoga svjetskog rata, a osobito nakon državnog udara u Če-

Tekst i foto: HMI

Tradicionalni Hrvatski kulturni dan - Kiritof moravskih Hrvata održan je 5. rujna 2026. u izvornome hrvatskom selu Frielištofu, današnjoj Jevišovki u južnoj Moravskoj, na samoj granici s Austrijom. Riječ je o mjestu u kojem hrvatski trag traje već gotovo pet stoljeća, još od vremena kada su se Hrvati na ovo područje doseljavali bježeći pred osmanskim osvajanjima. Na tradicionalnoj manifestaciji, koja okuplja moravske Hrvate i čuva sjećanje na njihove hrvatske korijene, sudjelovao je i ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Zdeslav Milas.

Kiritof nije samo proslava tradicije, to je snažno svjedočanstvo naroda kojemu su oduzeli zavičaj, raselili ga i prekinuli njegove veze, ali mu nisu uspjeli oduzeti svijest o jeziku, svijest o hrvatskim korijenima i sjećanja.

Svečanost je započela svetom misom na gradišćanskohrvatskom, nje-mačkom i češkom jeziku koju je služio vlč. mag. Branko Kornfeind, rodnom iz Trajštofa, trenutno župnik u trima susjednim južnogradišćanskim župama: Čajta, Čemba i Vincjet.

Nakon svete mise Jevišovkom je prošla tradicionalna povorka s ukrašenom kozom, simbolom plodnosti, obilja i zajedništva, a okupljanje je nastavljeno prigodnim kulturnim programom.

Muzej moravskih Hrvata u Hrvatskom domu ravnatelju Milasu stručno je predstavila Lenka Kopřivová, organizatorica Kiritofa

Koza je zaštitni znak ove tradicionalne proslave moravskih Hrvata

Svečana povorka u izvornome hrvatskom selu Frielištofu, današnjoj Jevišovki

hoslovačkoj i dolaska komunističkog režima na vlast 1948. godine, moravski Hrvati smatrani su politički nepouzdanima i sigurnosnim rizikom zbog života uz austrijsku granicu. Gotovo svi Hrvati su tijekom 1945. pa sve do 1952. prisilno raseljeni iz triju izvornih hrvatskih sela - Frielištofa, Nove Prerave i Dobrog Polja te razmješteni diljem 123 sela i gradova u Moravskoj, u tadašnjoj Čehoslovačkoj, čime se nastojalo razbiti stoljećima očuvanu zajednicu te je ostvaren etnocid. Uoči rata u tim selima živjelo je približno 2000 Hrvata.

Upravo zato posebno je snažan bio susret ravnatelja s 88-godišnjom Marie Čvrtlíkovom, rođenom Slunská, jed-

nom od živućih svjedokinja tih događaja. Rođena je 14. lipnja 1938. u tadašnjem Frielištofu, današnjoj Jevišovki. Kao djevojčica morala je s obitelji napustiti rodno selo i bila je preseljena na sjever Moravske.

O snazi očuvanog identiteta posebno je svjedočio razgovor Marie Čvrtlíkove Slunske i uglednoga gradišćanskohrvatskog novinara, publicista i kulturnog djelatnika Petra Tyrana, vođen na izvornome moravskohrvatskom narječju. Taj stari čakavski govor, blisko povezan s gradišćanskohrvatskim jezičnim prostorom, danas još govori tek malin broj pripadnika najstarijih generacija. U njihovim riječima kao da je na trenutak

ponovno progovorila nekadašnja hrvatska Moravska.

Lenka Kopřivová ovom je prigodom ravnatelju Milasu darovala knjigu "Boje hrvatske Moravske", koju je uredila s Eliškom Leisserovom, prvu opsežnu sintetsku monografiju o povijesti, kulturi, tradiciji i jeziku moravskih Hrvata, čije je hrvatsko izdanje objavljeno uz potporu Hrvatske matice iseljenika.

"Sudbina moravskih Hrvata podsjeća nas na to koliko je hrvatski identitet snažan upravo onda kada ga se pokušava zatrti. Ljudi su mogli biti protjerani iz svojih sela, ali hrvatsko srce nije moglo biti protjerano iz njih. Naša je odgovornost danas čuvati njihovu priču, njihov govor i njihovo sjećanje te učiniti sve da nove generacije znaju tko su bili njihovi preci. Hrvatska matica iseljenika bit će uz moravske Hrvate u očuvanju te dragocjene baštine i u jačanju njihovih veza s domovinom njihovih predaka", naglasio je ravnatelj Milas. ▣

Misa na tri jezika služio je vlč. mag. Branko Kornfeind

ENG The traditional "Kiritof" of the Moravian Croats was held on September 5, 2026 in Jevišovka, formerly Frielištof. The gathering is dedicated to preserving the Croatian language, culture, and the memory of ancestors who emigrated to Moravia almost five centuries ago. Despite forced displacement after World War II, Moravian Croats preserved their identity and traditions. The celebration was attended by CHF Director Zdeslav Milas, who emphasized the importance of preserving their heritage and ties with Croatia

Susret hrvatske izvandomovinske lirike “Slavonija u pjesmi i srcu”

Četverodnevni susret, održan od Zagreba do Slavonije, okupio je hrvatske pjesnike iz domovine i iseljeništva te uz poeziju, kulturnu baštinu i zajedništvo još jednom potvrdio snagu hrvatske riječi u povezivanju Hrvata diljem svijeta

Dobrodošlica pjesnicima održana je u Hrvatskoj matici iseljenika, a tom prigodom ravnatelju Zdeslavu Milasu uručili su zahvalnicu za dugogodišnju suradnju

Tekst: **ANITA MARTINAC**
Foto: **HMI I HRVATSKA**
IZVANDOMOVINSKA LIRIKA

Tradicionalni susret pjesnika udruge Hrvatske izvandomovinske lirike, dvadeset šesti po redu, održan je ove godine u Slavoniji.

Dobrodošlica pjesnicima organizirana je 4. rujna 2026. u Hrvatskoj matici iseljenika u Zagrebu gdje je i predstavljen ovogodišnji zbornik “Slavonija u pjesmi i srcu”. Tom prigodom predsjednica HIL-a Nadica La Rosa ravnatelju HMI-ja Zdeslavu Milasu uručila je zahvalnicu za dugogodišnju suradnju i podršku. Uz moderiranje Ivanke Sabolić Rukavine predstavili su se pjesnici koji su donijeli različite pjesničke senziibilitete, iskustva i motive, povezane zajedničkom pripadnošću hrvatskom jeziku i kulturnom prostoru. Istoga dana organizirana je i večer dobrodošlice

u Kučancima, a pjesnike je pozdravio gradonačelnik Magadenovca Danijel Živković te domaćini Josip i Marija Lucić. Toplu dobrodošlici iskazali su i voditelj vukovarske podružnice HMI-ja Silvio Jergović te pjesnik Tomislav Čavar. Na godišnjem sastanku udruge uručene su zahvalnice članovima koji su dali

doprinos i pomoć u radu i organizaciji, a to su Anita Martinac i Silvio Jergović.

Susret je okupio pjesnike, članove udruge Hrvatske izvandomovinske lirike iz cijeloga svijeta, te pučke pjesnike iz Slavonije koji su srdačnom dobrodošlicom dočarali Slavoniju kako kulturnim programom, tako i predstavljanjem povijesnih i kulturnih dobara, ali i gastronomskom ponudom. Suorganizatori ovog susreta koji je trajao od 4. do 7. rujna, uz Hrvatsku izvandomovinsku liriku i Hrvatsku maticu iseljenika, bili su Grad Donji Miholjac, Ogranak Matice hrvatske Donji Miholjac, Gradska knjižnica Donji Miholjac, Općina Magadenovac, Udruga branitelja 107. brigade, Ogranak Matice hrvatske Valpovo, Aktiv žena Valpovo i udruga pjesnika Miholjštine i Valpovštine. U pjesničkoj večeri organiziranoj u predivnom dvorcu Mailath u Donjem Miholjcu sudjelevali su pjesnici HIL-a: Nadica La Rosa, Ivanka Sabolić Rukavina, Anita Martinac,

Pjesnici udruge Hrvatske izvandomovinske lirike uživali su u Slavoniji, a posjetili su i dvorac Dvorac Prandau-Normann

S braniteljima 107. brigade položili su vijenac i svijeće ispred spomenika poginulim braniteljima Domovinskog rata

Ivan Gerić, Suzana Tkalčić, Pero Rotim, Marija Perić-Bilobrk, Anđa Luburić, Zoran Sova, Ana Petrović, Maja Tomas, Ljubica Perhat, Josip Lucić i Ivan Čuljak, te pjesnici Miholjštine i Valpovštine Zdravko Živković, Josip Štajmaher, Željka Kovačević, Ivo Mijatović, Jozo Bogdanović, Angelina Hajduković, Stjepan Šmit, Tomislav Šutlo, Ankica Aladić, Dragutin Lazar, Andreas Sklizović i Sandra Kopic. Glazbeni doprinos na gajdama i tamburici pružio je Robert Kopic. Pjesnici su s braniteljima 107. brigade položili vijenac i svijeće ispred spomenika poginulim braniteljima Domovinskog rata gdje im se obratio branitelj Dragutin Lazar govoreći o doprinosu brigade u Domovinskom ratu. U Gradskoj knjižnici Donji Miholjac ravnatelj Luka Balković nazočnima je predstavio rad knjižnice dok je predsjednik Ogranka Matice hrvatske u Donjem Miholjcu Ivan Vlahović govorio o aktivnostima MH u Donjem Miholjcu. Profesorica Marija Rašić predstavila je djela jednog od najznačajnijih slavonskih pjesnika Augusta Harambašića. U dvorcu Mailath sudionicima susreta obratio se predsjednik Gradskog vijeća Donji Miholjac Petar Dobi i prenio pozdrave gradonačelnika Dražena Trčevića, a predavanje o dvorcu održao je Valent Poslon. Poseban doprinos programu dale su glazbenice Silvija Ježić Knežević na klaviru i Erin Dolančić na violini. Sljedećih dana pjesnici su posjetili Našice gdje ih se dojmio Dvorac Pejačević i Gradski muzej. Također su posjetili i jedan od najstarijih i najvećih dvoraca u Slavoniji, koji se ubraja među najvrjednija povijesna arhitektonska ostvarenja profane arhitekture u sjevernoj Hrvatskoj, a to je Dvorac Prandau-Normann, gotičko-barokni graditeljski kompleks u Valpovu. U Valpovu su dočekali pjesnike predsjednik Ogranka Matice u Valpovu Josip Bogdan i pjesnikinja Ankica Alagić. Posebno iznenađenje bila je ženska pjevačka skupina Aktiv žena Valpovo. Domaćini su ispratili sudionike 26. susreta Hrvatske izvandomovinske lirike s pjesmom i željom da im ponovno dođu. ■

ENG The traditional meeting of poets organized by the "Hrvatska izvandomovinska lirika" (HIL) Association, the twenty-sixth in a row, was held this year in Slavonia. The poets were welcomed on September 4, 2026, at the Croatian Heritage Foundation in Zagreb, where this year's collection, "Slavonija u pjesmi i srcu" (Slavonia in Song and Heart), was presented. On that occasion, HIL President Nadica La Rosa presented CHF Director Zdeslav Milas with a certificate of appreciation for many years of cooperation and support. The four-day gathering brought together Croatian poets from the homeland and the diaspora, and through poetry, cultural heritage and unity once again confirmed the power of the Croatian word in connecting Croats from around the world.

Hrvatska tamburaška rapsodija predstavila hrvatsku baštinu u srcu Europe

Gotovo stotinu tamburaša nastupilo je u Europskom parlamentu u Bruxellesu u programu posvećenom hrvatskoj kulturi, jeziku, glazbenoj baštini i gastronomiji. Hrvatska tamburaška glazba odjeknula je Europskim parlamentom u Bruxellesu, gdje je Hrvatska tamburaška rapsodija pred europskom publikom predstavila bogatstvo hrvatske glazbene i kulturne baštine. Koncert je održan u sklopu programa posvećenog predstavljanju Hrvatske uz njezinu kulturu, jezik, glazbenu baštinu i gastronomiju. Događaj su organizirali hrvatski zastupnici u Europskom parlamentu Nikola Brnjac, Karlo Ressler i Davor Ivo Stier.

U Bruxellesu je stiglo gotovo stotinu članova Hrvatske tamburaške rapsodije, a iza njihova nastupa stajali su mjeseci priprema i zajedničkog rada. Organizacija dolaska tako velikog broja glazbenika, usklađivanje proba i priprema programa bili su dio zahtjevnog projekta čiji je završetak bio nastup u jednoj od najvažnijih europskih institucija.

Hrvatsku maticu iseljenika na događaju je predstavljala voditeljica Odjela za kulturu Lucija Starčević koja je, odjevena u tradicijsku bizovačku narodnu nošnju, vodila program. Programu su nazočili predsjednica Europskog parlamenta Roberta Metsola, europska povjerenica za Mediteran Dubravka Šuica te ministar turizma i sporta Tonči Glavina. Nastup Hrvatske tamburaške rapsodije u Bruxellesu bio je prilika da se zvuk tambure i hrvatska glazbena tradicija predstave europskoj publici upravo u sjedištu jedne od ključnih institucija Europske unije. (Tekst: Filip Marinović, Foto: Dario Topić i Lucija Starčević)

Davor Ivo Stier i Lucija Starčević koja je predstavljala Hrvatsku maticu iseljenika

Čovjek koji poznaje vlastite korijene lakše razumije i poštuje druge

Od prvih misa u izbjegličkim logorima nakon Drugoga svjetskog rata, preko emigracijskih valova i ratnih devedesetih do današnjih izazova odgoja novih generacija – Hrvatska katolička misija u Gornjoj Austriji već 80 godina Hrvatima je mjesto molitve, životni oslonac, utočište i čuvar njihova identiteta. Voditelj HKM Linz fra Vjekoslav Lazić poručuje da budućnost nije u odricanju od vlastitih korijena, nego upravo u njima: "Tko drži do svoga, cijeni i tuđe."

HKM u Gornjoj Austriji već 80 godina čuva vjeru, zajedništvo i hrvatski identitet

FOTO: ŽELJKO JAKOVLEVIĆ

Tekst: **MARIJANA DOKOZA**

Kad čovjek napusti domovinu, najprije traži posao i krov nad glavom. Ali vrlo brzo počinje tražiti nešto što je puno teže pronaći – osjećaj pripadnosti.

Za desetke tisuća Hrvata koji su tijekom posljednjih osam desetljeća dolazili u Gornju Austriju upravo je Hrvatska katolička misija postala mjesto na kojem su ponovno pronalazili vlastiti jezik, vjeru, običaje i ljude koji razumiju njihovu životnu priču. Ondje su krstili djecu, sklapali brakove, oplakivali

svoje pokojne, tražili pomoć pri ispunjavanju prvih obrazaca na njemačkom jeziku, dobivali savjete kako pronaći posao ili stan, ali i jednostavno – osjećaj da nisu sami.

TRI VAŽNE OBLJETNICE

Hrvatska katolička dušobrižnička služba u Gornjoj Austriji nedavno je obilježila tri velika jubileja: 80 godina hrvatske katoličke dušobrižničke službe, 60 godina organizirane skrbi za hrvatske radnice i radnike migrante te 50 godina Hrvatske katoličke misije u današnjem obliku.

Fra Vjekoslav Lazić, koji zajedno s fra Zdenkom Gruberom vodi Misiju, kaže kako se cijela njezina povijest može sažeti u tri velike prekretnice.

Prva je osnivanje hrvatskog dušobrižništva neposredno nakon Drugoga svjetskog rata u izbjegličkim logorima i kampovima. Druga je uspostava Referata za strane svećenike, koji je omogućio dolazak novih svećenika iz domovine te preuzimanje vođenja Misije od Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda iz Zagreba. Treća velika prekretnica dogodila se početkom devedesetih godina, kada je Hrvatska katolička misija prihvatila veliki broj pro-

FOTO: ŽELJKO JAKOVLEVIĆ

Fra Vjekoslav Lazić sa vjernicima u Linzu

gnanika i izbjeglica iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine, čime je njezino pastoralno i humanitarno djelovanje znatno prošireno.

SVE JE POČELO U IZBJEGLIČKIM LOGORIMA

Korijeni hrvatske katoličke dušobrižničke skrbi u Gornjoj Austriji sežu u prve mjesec nakon završetka Drugoga svjetskog rata. Već u siječnju 1946. godine u Astenu su služene prve svete mise za hrvatske izbjeglice koje su, nakon uspostave komunističke diktature u domovini, utočište pronašle u Austriji. Među njima su bili brojni hrvatski svećenici, jednako progonjeni kao i narod kojemu su služili.

- U logorima su djelovali i dušobrižnici drugih naroda – Poljaka, Mađara, Slovaka, Čeha, Slovenaca i drugih – pa je biskupija Linz osnovala poseban Referat za izbjegličku pastoralnu skrb. Na prijedlog profesora Josefa Haltmayera, upravo je u logoru Asten organizirana logorska dušobrižnička služba - kaže fra Vjekoslav Lazić.

Župniku Franzu Werneru povjeren je koordinacija pastoralnog rada, a među hrvatskim svećenicima posebno su se istaknuli franjevci, oci Pius Fržop i Mirko Čović te župnici Vilim Cecelja i

Juraj Paršić. Koliko je bogat bio duhovni i kulturni život u tim teškim okolnostima pokazao je i posjet biskupa Franza Zaunera 1957. godine. Dočekan je na više jezika, a fotografije prepune logorske crkve obišle su svijet.

OD IZBJEGLICA DO ISELJENIKA

Početak šezdesetih godina mijenja se struktura hrvatskog iseljeništva. Sve više je ljudi koji u Austriju dolaze kao radnici migranti – tadašnji "gastarbajteri". Njihove potrebe bile su drukčije od potreba poratnih izbjeglica, ali jednako zahtjevne. Godine 1966. prvi svećenik iz domovine koji dobiva dopuštenje lišnog biskupa za hrvatsku pastoralnu skrb postaje Anton Mrakovčić. Nakon njega dolazi franjevac trećoredac Alfons Kupres. Njih dvojica obilazili su deset gradova, od Braunaua na Innu preko Bad Ischla do Linza i Steyra, slaveći mise i dijeleći sakramente hrvatskim vjernicima raspršenima diljem Gornje Austrije.

U tadašnjim austrijskim statistikama nije postojala nacionalna ni vjerska evidencija doseljenika. Govorilo se o Jugoslavenima, a procjenjuje se kako je otprilike trećina njih bila hrvatske, odnosno katoličke pripadnosti. Već tada je na misna slavlja dolazilo oko 1.500 hrvatskih vjernika.

- No posao svećenika nije završavao na oltaru - kaže fra Vjekoslav. Osim pastoralne skrbi pomagali su ljudima u svakodnevnom životnim problemima, a važnu ulogu imali su i socijalni djelatnici biskupijskog Caritasa. Među prvima bila je Mira Kurtovac, a od 1967. godine pridružio joj se Ivan Šardi, koji je ostao u službi sve do umirovljenja 2003. godine.

POTREBE HRVATSKE ZAJEDNICE BILE SU SVE VEĆE

Sredinom sedamdesetih godina postalo je jasno da dvije osobe više ne mogu odgovarati na potrebe sve brojnije hrvatske zajednice. Zbog toga biskupija Linz 1976. godine povjerava hrvatsku pastoralnu skrb franjevcima Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda iz Zagreba, koja je za Misiju odgovorna i danas. Razlog reorganizacije bio je vrlo praktičan. Sve više novih svećenika pristizalo je iz Hrvatske, ali nije postojala sustavna organizacija niti kontinuitet rada. Pri promjenama službe često nije bilo ni odgovarajuće primopredaje. Redovnička zajednica mogla je osigurati stabilnost, koordinaciju i bržu zamjenu svećenika kada je to bilo potrebno. Prvi poslani franjevci bili su p. Zlatko Papac i p. Hadrijan Horvat. Upravo tada nastaje oblik pastora poznat kao "missio cum

Hrvatska katolička dušobrižnička služba u Gornjoj Austriji nedavno je obilježila tri velika jubileja: 80 godina hrvatske katoličke dušobrižničke službe, 60 godina organizirane skrbi za hrvatske radnike i radnike migrante te 50 godina Hrvatske katoličke misije u današnjem obliku.

Proslava 80. godišnjice okupila je brojne Hrvate

FOTO: ŽELJKO JAKOVLEVIĆ

Hrvatska zajednica u Gornjoj Austriji i danas se okuplja u velikom broju

FOTO: ŽELJKO JAKOVLEVIĆ

Crkva u Astenu u kojoj su se Hrvati okupljali prije osam desetljeća

FOTO: ARHIV HKM

MLADOST DAJE RAZLOG ZA OPTIMIZAM

Na pitanje sudjeluju li mladi dovoljno u životu Misije, fra Lazić odgovara kako bi stariji vjerojatno rekli da ne sudjeluju dovoljno. No njegova je slika ipak optimističnija.

- Angažman hrvatske mladeži u misijama toliko je velik da bi nam domaće austrijske župe možda mogle i pozavidjeti - govori.

Istina, kaže, mladi se još uvijek u velikoj mjeri oslanjaju na starije, kao da poručuju da njihovo vrijeme još nije stiglo. - Ali prema onome što sada pokazuju, raste nada da će sami znati prepoznati kada će doći njihovo vrijeme - govori fra Vjeko.

Posebno ga raduje što mladi iz Austrije rado sudjeluju na velikim susretima u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini poput Mladifesta, Antunovskog hoda, Progledaj srcem i Susreta hrvatske katoličke mladeži, te se vraćaju ohrabreni i spremni prenijeti to iskustvo u svoje zajednice.

AUSTRIJA NIJE UVIJEK OBEĆANA ZEMLJA

Iako mnogi danas odlaze u Austriju očekujući lakši život, stvarnost često izgleda drukčije. Fra Lazić kaže kako ga ponekad iznenadi s koliko se lakoće ljudi odluče preseliti "u bijeli svijet", oslanjajući se tek na pojednostavljene medijske priče. A onda dolaze jezična barijera, birokracija, drukčije radne navike i svakodnevni izazovi na koje stariji gastarbajteri odavno više i ne obraćaju pozornost.

- U tom stadiju gotovo da je pitanje sreće kako je jedan ostao, a drugi se vratio - kaže. Iako Misija ne raspolaže preciznim statistikama o povratnicima, fra Lazić primjećuje da se posljednjih godina o povratku govori više nego prije.

Uz Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu mnoge veže opušteniji i spontaniji način života. - Kao da je prvotna fascinacija uređenom državom, društvom i radnim mjestom splasnula i mnogi žele život bez termina, s više spontanosti, više života - govori.

cura animarum", iz kojega proizlazi naziv koji se koristi i danas - Hrvatska katolička misija. Kontinuitet se pokazao presudnim. P. Zlatko Papac ostao je u pastoralu pune 22 godine, a naslijedio ga je p. Josip Tretnjak, koji je služio još 21 godinu. U to vrijeme Misija je postupno poprimila obilježja prave župe. Redovita misna slavlja, sakramenti, priprava za brak, vjeronauk, pastoral djece i mladih, ministranti, obiteljski pastoral - sve postaje sastavni dio života hrvatske zajednice.

KAD JE RAT PONOVO RAZORIO

Početak devedesetih povijest se ponovno dramatično mijenja. Ratovi u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini doveli su novi veliki val izbjeglica u Gornju Austriju. Za mnoge od njih Hrvatska katolička misija bila je prva adresa na koju su pokucali.

- Brojni humanitarni projekti označili su to razdoblje. Misija je često bila prva kontakt-adresa i drugim austrijskim institucijama i udrugama koje su bile željne pomoći, a kako se veliki dio prognanika doselio u Gornju Austriju, ovdje je na terenu trebalo uspostaviti mrežu informacija i dobrotvora - prisjeća se fra Vjekoslav Lazić.

Organizaciju su nosili svećenici i brojni angažirani suradnici. Mnogi prognanici pobjegli su preko noći, bez ikakve pripreme i bez osnovnih dokumenata. Uz pronalaženje smještaja, zaposlenja te pomoć pri dobivanju radnih i boravišnih dozvola, svećenici su često pomagali ljudima ispunjavati obrasce i prikupljati dokumentaciju potrebnu za izdavanje prvih hrvatskih identifikacijskih i put-

nih isprava. Za mnoge je upravo Misija bila mjesto na kojem su prvi put osjetili da ponovno imaju tlo pod nogama.

OKO 20.000 HRVATA U GORNJOJ AUSTRIJI

Danas u Gornjoj Austriji živi oko 20 tisuća Hrvata. Fra Lazić smatra da je uloga hrvatskih katoličkih misija u očuvanju vjerskog, kulturnog i nacionalnog identiteta tijekom svih tih desetljeća bila golema.

- Misije su u mnogim zemljama do devedesetih godina prošlog stoljeća bile jedini okvir u kojem su se mogle čuvati i njegovati hrvatske posebnosti, običaji i jezik. I nakon devedesetih godina, kad u tome pomažu institucije hrvatske države, uloga misija po tom pitanju nije se umanjila. Dapače, pred izazovima integracije i asimilacije, misije i dalje pružaju prostor za njegovanje i napredak hrvatske vjerske i kulturne posebnosti - govori fra Vjekoslav Lazić.

Danas, kaže, najveći izazov više nije organizacija života iseljenika, nego očuvanje vjere.

- Vjerojatno najveći izazov danas, a on se ne tiče samo hrvatskih katoličkih misija nego Crkve općenito, jest očuvanje vjere u dominantno sekularnom ozračju koje je obilježeno vjerskim relativizmom i multikulturalizmom - govori fra Vjekoslav Lazić. Upozorava kako je vjerska izobrazba mladih često nedovoljno duboka da bi izgradila čvrst identitet. - Potrebno je vratiti se knjizi, upoznavati mlade s autoritetima čija djela nadilaze trenutne hirove i modu vremena te daju autentične odgovore koji su nadživjeli stoljeća - mišljenja je.

U siječnju 1946. godine u Astenu su služene prve svete mise za hrvatske izbjeglice koje su, nakon uspostave komunističke diktature u domovini, utočište pronašle u Austriji.

Posebno roditelji male djece sve češće razmišljaju o obrazovnom i vrijednosnom sustavu u kojem im djeca odrastaju pa i to postaje jedan od razloga za razmišljanje o povratku. Ipak, naglašava, o nekom većem valu povratka zasad se ne može govoriti.

Fra Lazić smatra da budućnost hrvatskih katoličkih misija nije u zatvaranju, nego upravo u povezivanju dviju kultura. Prisjeća se riječi predstavnika austrijskih institucija koji često ističu kako je najbolja integracija ona u kojoj čovjek ostaje svoj.

- Ponekad voditelji hrvatskih udruga znaju reći da im predstavnici austrijskih institucija kažu da integraciji stranica treba pristupiti na način da im se poruči: budite svoji, poštujte i živite svoje kršćanske i identitetske vrijednosti, onda ćete čuvati i poštovati i vrijednosti domaće zajednice i društva - kaže.

U toj misli vidi i svojevrstu životnu formulu. - Tko drži do svoga, cijeni i tuđe. Tko ne cijeni svoje, ne mari za tuđe. To bi mogla biti formula kojom bi strane s obje strane mosta mogle biti zadovoljne - mišljenja je.

NAJVEĆE BOGATSTVO SU LJUDI

Na pitanje koja ga je životna priča posebno dirnula, ne izdvaja jedno ime. Kaže da su najljepše upravo one priče koje se ponavljaju. Roditelji koji su kao

Hodočašće

FOTO: ŽELJKO JAKOVJEVIĆ

FOTO: ARHIV HKM

U Astenu, nedaleko od Linza, je mjesto gdje su već početkom 1946. održane prve mise na hrvatskom jeziku za hrvatske izbjeglice

“Angažman hrvatske mladeži u misijama toliko je velik da bi nam domaće austrijske župe možda mogle pozavidjeti”.

— FRA VJESLAV LAZIĆ

prognanici stigli početkom devedesetih, danas već djedovi i bake, najveću radost pronalaze u svojoj djeci i unucima.

- Mnogo je roditelja koji ne mogu ne izraziti svoju sreću, zadovoljstvo i ponos da su im djeca na pravom putu, da su prihvatila i rodila novi život, da su odgovorni obiteljski ljudi, angažirani u izgradnji obiteljske budućnosti, zdravog i urednog društva i da žive vrijednosti pradjedova - kaže fra Vjekoslav.

Istodobno smatra da bogata povijest hrvatske prisutnosti u Gornjoj Austriji još uvijek nije dovoljno istražena. Volio bi, kaže, da se netko od mladih odluči posvetiti toj temi u maturalskom radu, magisteriju ili doktoratu.

- Gornja Austrija je nakon Drugoga svjetskog rata primila stotine tisuća izbjeglica koje su ostavile trag. Isto tako, i o devedesetima bi se moglo i trebalo nešto staviti na papir da se ne zaboravi. Bilo bi lijepo kad bi se hrvatski trag u Gornjoj Austriji još bolje istražio i složio u bogat mozaik hrvatske prisutnosti - smatra fratar.

KAKO JE SV. ANTUN PADOVANSKI POSTAO ANTE PADOVIĆ

A da život Misije nije satkan samo od velikih povijesnih trenutaka, nego i od svakodnevnih zgoda, svjedoči jedna simpatična anegdota s vjeronauka.

- Budući da djeca rođena u Austriji često bolje govore njemački nego hrvatski, vjeroučitelj je jednom, nakon od-

govora da se toga dana slavi sveti Ante, upitao kako mu je prezime. Jedno je dijete bez razmišljanja odgovorilo: Padović - smije se fra Vjekoslav.

Na kraju, fra Vjekoslav Lazić svoju poruku upućuje svim Hrvatima koji još nisu pronašli put do Misije.

- Najveće čovjekovo bogatstvo je kad je u skladu sa svijetom oko sebe, kad zna za svoje mjesto i zadatak u njemu. Kad onda još produhovljen zahvati u tajnu života koja je Bog, sreći nema kraja. Evo, tomu se nadam i to želim svakome tko pod tuđim suncem svoju sreću traži, da je nađe i ondje gdje se hrvatski govori, moli i pjeva. Bogu na slavu, a ljudima na spasenje - poruka je fra Vjekoslava Lazića. Osamdeset godina nakon prvih misa u izbjegličkim logorima ta poruka možda najbolje sažima cijelu povijest hrvatske katoličke dušobrižničke skrbi u Gornjoj Austriji. Povijest u kojoj je Misija pratila sve velike valove hrvatskog iseljavanja, od poratnih izbjeglica, preko gastarbajtera do prognanika i novih ekonomskih migranata, nastojeći pritom ne biti prepreka integraciji, nego most između dvaju naroda, dviju kultura i dviju domovina. Upravo u tome i danas vidi svoju najvažniju zadaću. ▀

ENG For the tens of thousands of Croats who have come to Upper Austria over the last eight decades, the Croatian Catholic Mission has become a place where they once again found their own language, religion, customs and people who understand their life story. From the first masses in refugee camps after World War II, through emigration waves and the war years of the nineties to the present challenges of raising new generations, the Croatian Catholic Mission in Upper Austria has been a place of prayer, life support, refuge, and guardian of identity for Croats for 80 years. The head of the Croatian Catholic Mission in Linz, Fr. Vjekoslav Lazić, says that the future lies not in forgetting one's own roots, but precisely the opposite: "He who respects his own roots values others."

Glasovi koji su Janjevo povezali s domovinom

Povelja 'Zvane Črnje' Josipu Perčinliću podsjetila je na iznimne uspjehe Dječjeg zbora 'Bijeli anđeli', koji je iz Janjeva pronosio hrvatsku pjesmu domovinom i Europom

Zbor "Bijeli anđeli" 1970. godine u Dubrovniku pred crkvom sv. Vlaho

ru, Karlovcu, Ljubljani, Mariboru, Bledu, Zenici, Sarajevu i Zagrebu. U Zagrebu su održali koncert u prepunoj katedrali te nastupili na Matoševim večerima. Sudjelovali su i na smotrama zborova u Prištini, Šapcu i Celju, a 1971. pjevali su na Međunarodnome marijanskom kongresu u Mariji Bistrici, u prisutnosti kardinala Franje Šepera. Izvrsne kritike donijele su im nadimak "Čudo iz Janjeva".

Repertoar zbora obuhvaćao je duhovnu, renesansnu i svjetovnu glazbu. U svjetovnome dijelu programa bili su zastupljeni hrvatski autori, među njima Vatroslav Lisinski, Ivan Matetić Ronjgov, Dinko Fio i Emil Cossetto. Na koncertima su redovito izvođene Ronjgovljeve skladbe "Pojmo mi mala na samanj" i "Čaće moj". Skladba "Čaće moj", pisana u istarskoj ljestvici, bila je najzapaženiji dio programa i publika ju je na nastupima nagrađivala ovacijama.

FOTO: IZ BROŠURE BIJELI ANĐELI JANJEVA - 720 GODINA

Tekst: HMI

Profesoru Josipu Perčinliću, dirigentu nekadašnjega Dječjeg zbora "Vatroslav Lisinski", poznatog kao "Bijeli anđeli", dodijeljena je Povelja "Zvane Črnje" Čakavskog sabora. Povelja mu je uručena za rad sa zborom iz Janjeva, koji je između 1969. i 1973. godine ostvario zapažene nastupe u zemlji i inozemstvu. Dodjela je održana u Žminju u sklopu manifestacije "Ča slaje zvoni", na poticaj Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Priznanje je ponovno usmjerilo pozornost na jednu od posebnih pojava u povijesti hrvatske zbornice glazbe. "Bijeli anđeli" djelovali su samo četiri godine, ali su u tom razdoblju održali brojne koncerte, nastupili u nekoliko europ-

skih zemalja, snimili gramofonske ploče i hrvatsku glazbu predstavili publici izvan Janjeva. Njihova povijest ujedno je dio kulturne povijesti janjevačkih Hrvata i njihova sudjelovanja u hrvatskoj glazbenom životu.

Zbor je osnovao tadašnji janjevački župnik don Anto Baković, a bio je sastavljen od djece koja nisu znala čitati note. Perčinlić je mjesto dirigenta prihvatio nakon završetka Muzičke akademije u Zagrebu. Prvi koncert održan je 10. listopada 1969. u župnoj crkvi sv. Nikole u Janjevu. Već 7. travnja 1970. uslijedio je veliki koncert u Sveučilišnoj dvorani u Skoplju, a u srpnju iste godine zbor je nastupio na Dubrovačkim ljetnim igrama, u Palači Sponza i u crkvi Male braće.

Nakon prvih uspjeha organizirana je turneja tijekom koje su "Bijeli anđeli" nastupili u Splitu, Šibeniku, Zadru, Hva-

Profesoru Josipu Perčinliću, dirigentu Dječjeg zbora "Vatroslav Lisinski", poznatog kao "Bijeli anđeli", dodijeljena je Povelja Zvane Črnje Čakavskog sabora

Upravo je veza s glazbenim stvaralaštvom Ivana Matetića Ronjgova jedan od razloga zbog kojih Povelja Čakavskog sabora ima posebno mjesto u priči o "Bijelim anđelima". Ronjgov je dao velik doprinos hrvatskoj glazbi istraživanjem narodne glazbe Istre i Hrvatskog primorja, dok je janjevački zbor njegove skladbe izvodio pred publikom u brojnim gradovima. Dodjelom Povelje povezani su čakavska glazbena baština i djelovanje hrvatske zajednice iz Janjeva.

Godine 1972. i 1973. zbor je održavao koncerte u župnim crkvama i katedralama u Njemačkoj, Belgiji, Švicarskoj, Francuskoj, Austriji i Italiji. Među gradovima u kojima su nastupili bili su Beč, München, Köln, Stuttgart, Zürich, Pariz, Lourdes, Firenca, Torino i Rim. Vrhunac međunarodnih nastupa bio je susret s papom Pavlom VI. 30. kolovoza 1972. u njegovoj ljetnoj rezidenciji u Castel Gandolfu. Bio je to prvi nastup jednoga hrvatskog dječjeg zbora pred papom.

"Bijeli anđeli" objavili su dvanaest gramofonskih ploča. Prvi su na jednom nosaču zvuka snimili poznatu marijansku pjesmu "Zdravo, Djevo", a Zagreb film snimio je o njima dokumentarni film u režiji Eduarda Galića. Snimke i film sačuvali su dio repertoara i svjedočanstvo o zboru koji je tijekom kratkog

Vrhunac međunarodnih nastupa bio je susret s papom Pavlom VI. 30. kolovoza 1972. u njegovoj ljetnoj rezidenciji u Castel Gandolfu

FOTO: IZ BROŠURE BIJELI ANĐELI JANJEVA - 720 GODINA

razdoblja djelovanja postao prepoznatljiv u Hrvatskoj i europskim sredinama u kojima je gostovao.

Perčinlić se prije dolaska u Janjevo školovao u Sarajevu i Zagrebu, gdje je 1969. završio Muzičku akademiju i stekao zvanje profesora glazbe. Nakon rada s "Bijelim anđelima" usavršavao se na dirigentskom odjelu Visoke bečke škole kod Hansa Swarowskog te na dirigentskim tečajevima kod Sergia Celibidachea. U Njemačkoj je radio kao zborovođa, nastavnik klavira i glazbeni pedagog. Godine 1978. osnovao je Komorni orkestar Burghausen, s kojim je radio petnaest godina i izvodio djela Bacha, Mozarta, Schuberta i drugih skladatelja.

U Perčinlićevu profesionalnom djelovanju rad s "Bijelim anđelima" zauzi-

ma posebno mjesto. Od djece bez pretrodnog znanja nota oblikovao je zbor koji je nastupao na važnim kulturnim i crkvenim događajima te izvodio djela hrvatskih skladatelja pred domaćom i europskom publikom. Taj uspjeh ostvaren je u Janjevu, izvan današnjih granica Republike Hrvatske, a postao je dijelom zajedničke hrvatske kulturne baštine.

Za Hrvate izvan domovine djelovanje "Bijelih anđela" primjer je kulturnog stvaralaštva hrvatske zajednice koja je svojim radom bila prisutna u širem nacionalnom prostoru. Za publiku u domovini povijest zbora donosi podatke o doprinosu janjevačkih Hrvata hrvatskoj glazbi. Povelja "Zvane Črnje" dodijeljena Josipu Perčinliću priznanje je dirigentu pod čijim su vodstvom dječji glasovi iz Janjeva stigli do hrvatskih gradova, europskih koncertnih prostora i susreta s papom Pavlom VI. U pripremi je monografija o "Bijelim anđelima" koja bi trebala biti uskoro objavljena. ▣

Povijest zbora donosi podatke o doprinosu janjevačkih Hrvata hrvatskoj glazbi

ENG Professor Josip Perčinlić received the "Zvane Črnja" Charter from the "Čakavski sabor" organization for his work with the "Vatroslav Lisinski" children's choir, known as the White Angels. The choir was founded by the pastor from Janjevo, Don Anto Baković, and under Perčinlić's leadership from 1969 to 1973, it made numerous appearances throughout Croatia and Europe. They performed spiritual, Renaissance and secular music, especially works by Croatian composers, including compositions by Ivan Matetić Ronjgov. Due to their success, they were dubbed "The Miracle from Janjevo". They performed in numerous European cities, culminating in a meeting with Pope Paul VI at Castel Gandolfo in 1972. They released twelve gramophone records, and a documentary was made about them. The White Angels remain a valuable part of the Janjevo Croats' cultural heritage.

Književnik Juan Mihovilovich oduševio publiku na Festivalu svjetske književnosti

Program "Dvostruki portret" na 14. Festivalu svjetske književnosti u HNK2 u Zagrebu predstavio romane "Preko mosta" autora Marinka Koščeca i "Ljubav puževa" književnika Juana Mihovilovicha iz Čilea u izdanju Hrvatske matice iseljenika i naklade Neolit

Pisac Juan Mihovilovich i ravnatelj mr. sc. Zdeslav Milas

Napisala: **VESNA KUKAVICA**

Foto: **FSK, HMI**

U programu "Dvostruki portret" na prestižnome zagrebačkom Festivalu svjetske književnosti istaknuti književnik Juan Mihovilovich iz Čilea sudjelovao je s renomiranim hrvatskim piscem Marinkom Koščecom, koji je u HNK2 pratila brojna publika 8. rujna 2026. Uza zamjenicu ravnatelja Hrvatske matice iseljenika Ivanu Roru, predstavnika Veľeposlanstva Čilea u Republici Hrvatskoj, nastup i Festival pratili su odabrani po-

štovatelji Mihovilovicheva opusa kao i djelatnici Hrvatske matice iseljenika, s kojima Mihovilovich surađuje posljednja dva desetljeća. Dvojac maestralnoga narativnog umijeća Juan Mihovilovich, jedan od najznačajnijih suvremenih čileanskih pisaca hrvatskih korijena, i Marinko Koščec, istaknuti glas domaće intelektualne proze i vrsni stilist – inventivno su publici približili procese oblikovanja vlastitoga autorskog diskursa. Povod razgovoru bila su dva nova zanimljiva romana: Mihovilovichev "Ljubav puževa" i Koščecov "Preko mosta". Obojica autora Mihovilovich i Koščec pišu iz različitih jezičnih i književnih tradici-

ja, ali njihove proze susreću se ondje gdje čovjeka određuju odlazak, podrijetlo i potraga za pripadanjem. Mihovilovichevo čileansko-hrvatsko iskustvo i Koščecova veza s francuskom književnošću otvaraju dva različita puta prema sličnim pitanjima: što ostaje od zavičaja kad se od njega udaljimo i kako se identitet oblikuje između jezika, mjesta i vremena? Udaljene obale i osobne povijesti u njihovim se prozama susreću u univerzalnom iskustvu odlaska, povratka i traženja uporišta od suvremene zbilje do fikcije – kako je publici duhovito predstavljeno u razgovoru koji je vodio književni kritičar i kroatist Mario Kolar.

Elokventni čileanski pisac hrvatskih korijena Juan Mihovilovich Hernández oduševio je publiku i sugovornike na novoj sceni u Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu. Razvio je dvostruku uspješnu karijeru suca i čitanoga književnika hispanističkoga svijeta. Riječju, priznati je pravnik, ali i maštovit pjesnik, pripovjedač, romanopisac i pronicljiv esejist. Rođen je u Punta Arenasu, 1951. godine. Danas je, može se reći, jedan od najčitanijih čileanskih književnika. Odrastao je u blizini Južnoga pola u dijelu upravnoga središta najjužnije čileanske regije Magallanes y de la Antártica Chilena u tzv. "hrvatskoj četvrti" Punta Arenasa, koju su davno naselili brojni Bračani na vremenskoj okomici od 160 godina - još od doba zlatne groznice.

Festival svjetske književnosti

HNK2, Knjižara Fraktura, Gal
5. 9. – 9. 9. 202

FESTIVAL SVJETSKO
KNJIŽEVNOSTI
www.fsk.hr

Juan Mihovilovich i supruga u društvu Seida Serdarevića, umjetničkog ravnatelja Festivala svjetske književnosti

Bračni par Mihovilovich, urednik Marko Gregur, prevoditeljica Željka Lovrenčić i suradnica 14. FSK

Juan Mihovilovich objavio je sljedeće romane: *La última cadena* (Zadnja osuda, 1980., 1983.), *Sus desnudos pies sobre la nieve* (Njezine bosc noge po snijegu, 1990.), *El contagio de la locura* (Zaraza ludošću, 2006.), *Desencierro* (Oslobađanje, 2008.), *Grados de referencia* (Referentne točke, 2011.), *El asombro* (Čuđenje, 2013.), *Yo mi hermano* (Ja moj brat, 2015.), *Tu nuevo Anticristo* (Tvoj novi Antikrist, 2021.) i *El amor de los caracoles* (Ljubav puževa, 2024.), čije hrvatsko izdanje potpisuju sunakladnici Neolit i Hrvatska matica iseljenika. Roman "Ljubav puževa" prevela je sa španjolskoga jezika dr. sc. Željka Lovrenčić, koja je nazočila programu "Dvostruki portret" na FSK-u. Kao majstor kratke proze Juan Mihovilovich objavio je zbirke pripovijedaka *El ventanal de la desolación* (Prozor nad pustoši, 1989., 1993.), *El clasificador* (Razvrstavač, 1992., 2006.), *Restos mortales* (Posmrtni ostatci, 2004.), *Los números no cuentan* (Brojevi ne pričaju, 2008.), *Espejismo con Stanly Kubrick*

(Fatamorgane sa Stanlyjem Kubrickom, 2017.), *Bucear en su alma* (Roniti u njegovoj duši, 2018.) i *Teoria del espanto: narrativa breve* (Teorija užasa: kratke priče, 2021.).

SLOJEVITI ROMANI KOJI PROPITUJU IDENTITET

Književnik Marinko Koščec, s druge strane, u romanu "Preko mosta" opisuje protagonista koji se, nakon smrti oca i gubitka posla, vraća u zabačeno selo iz kojeg potječe, nadajući se miru i novom početku. Umjesto očekivane samoće, suočava se s prošlošću vlastite obitelji, složenim odnosima sa susjedima i postupnom transformacijom zajednice koju mijenjaju novi stanovnici: nepalski doseljenici koji napušteno selo pretvaraju u uzbudljivu zajednicu. Scenarij romana vješto prepliće obiteljsku i lokalnu povijest, migracije, umjetnu inteligenciju, nasljeđe i budućnost, a u tom furioznom luku radnja odmiče, a

roman izlazi iz realističnih okvira i ulazi u prostor sjećanja, književnosti, putovanja kroz vrijeme i spekulativne budućnosti. Koščec gradi slojevitu priču koja spaja društveni roman, psihološku prozu, distopiju i tehnološki triler te propituje identitet, pripadanje, tehnologiju i granice ljudskog iskustva. Pisac Marinko Koščec rođen je 1967. u Zagrebu, gdje je diplomirao engleski i francuski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu. Magistrirao je u području semiologije na sveučilištu Paris VII te znanosti o književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je i doktorirao 2005. s radom "Poetika Michela Houellebecqa. Naratološka, stilistička i kontekstualna analiza opusa". Također ima dvostruku karijeru poput Mihovilovicha jer Koščec je sveučilišni profesor i plodan pisac. Na Odsjeku za romanistiku predaje književne i prevoditeljske kolegije. Osim znanstvenih radova piše prozu, eseje i kritičke tekstove te prevodi s francuskog i engleskog. Objavio je romane "Otok pod morem" (1999.), "Netko drugi", "Wonderland", "To malo pijeska na dlanu", "Centimetar od sreće", "Četvrti čovjek" (2011.), "U potrazi za početkom kruga" (2016.) te "Sami" (2021.).

MIHOVILOVICH S KNJIŽEVNOM ELITOM U DOMOVINI SVOJIH PREDAKA

Podsjetimo, Festival svjetske književnosti održava se četrnaestu godinu zaredom u organizaciji prestižne naklade Fraktura u Zagrebu, od 5. do 9. rujna 2026. Posrijedi je jedan od najvažnijih međunarodnih književnih festivala koji je u Hrvatskoj pokrenuo prije desetlje-

Književnik Juan Mihovilovich i ravnatelj mr. sc. Zdeslav Milas s timom suradnika na prijmu u HMI-ju

Književnik Juan Mihovilovich i Marinko Koščec zajedno su nastupili na Festivalu svjetske književnosti.

ća i pol glavni urednik "Frakture" Seid Serdarević, a na kojem je ove godine, uz književnu elitu s raznih strana svijeta, nastupio i Juan Mihovilovich, proslavljeni čileanski pisac hrvatskih korijena u povodu hrvatskog izdanja njegova posljednjeg romana "Ljubav puževa".

Hrvatsko izdanje Mihovilovicheva romana zajednički su objavili naklada Neolit urednika Marka Gregura i Hrvatska matica iseljenika, a knjigu je sa španjolskoga jezika prevela renomirana hispanistica dr. sc. Željka Lovrenčić. Ovo je četvrta Mihovilovičeva knjiga koja izlazi na jeziku njegovih predaka u sunakladništvu HMI-ja, nakon "Zaraze ludilom" i "Njezine bose noge" te zbirke priča "Razvrstavač". Festival je publici i ove godine donio niz književnih zvijezda iz Europe i svijeta te Lijepa Naše pa je vrlo pohvalno da se tim odabranicima pridružuje jedan od najčitanijih pisaca čileanske literature hrvatskih korijena. Na Festivalu sudjeluje više od stotinu sudionika iz šesnaest zemalja – književnika, prevoditelja, moderatora i urednika – iz Europe, s Bliskog i Dalekog istoka te iz Sjeverne i Južne Amerike. Zanimljivo, Juan Mihovilovich pripadnik je trećega naraštaja hrvatskih iseljenika i skupine čileanskih književnika koji su se afirmirali osamdesetih godina 20. stoljeća u sklopu disidentskih kulturnih aktivnosti tzv. "naraštaja pisaca iz doba državnog udara". Književni kritičar Ernesto Livacic Gazzano ocijenio je kako je Mihovi-

lovich "jedan od najboljih predstavnika moderne čileanske proze" te "da je unio svjež duh u suvremenu čileansku književnost". Obilježja njegove proze su efektni portreti likova, dojmljivi prikazi običnih životnih situacija, odmjerena dinamika fabule i preciznost poetskog iskaza. U djelima Juana Mihovilovicha osjeća se utjecaj Rulfa, velikoga meksičkog književnika i preteče magijskog realizma, ali i ruskog klasika Dostojevskog, dok se u njima isprepliću uspomene na piščevo djetinjstvo i mladenačko doba. Jezik kojim su napisana Mihovilovicheva djela jednostavan je i prijemčiv, dok fascinantno opisuje očajnoga i usamljenoga čovjeka našega vremena. Roman "Ljubav puževa" izvrsno je oblikovano prozno djelo u kojem se kreativno nadopunjavaju raznovrsni narativni glasovi te isprepliću fantastika i stvarnost.

Pisac radnju smješta u ruralnu sredinu u blizini čileanskoga grada Curepta. Priказuje život u južnoameričkome selu sa svim njegovim popratnim značajkama: ljubomorom, praznovjerjem, brižljivim njegovanjem tradicije, mitovima, ali i životarenjima u zatvoru, uz strance koji bespoštedno uništavaju okoliš. Riječ je zapravo o jednoj skiciranoj obiteljskoj priči, koju pisac rekonstruira likovima iz više naraštaja: djedove i bake, roditelje te djecu, odnosno unuke. Priča se postupno razotkriva, a pripovijeda je narator odnosno dječak Pablo, koji se igra realnim i izmaštanim vremenima. Maštoviti dječak Pablo na jednostavan način govori o stvarnosti i događajima koji se događaju u njegovu životu i isprepliću ih sa svojim snovima i razmišljanjima. Osim Pabla, protagonisti romana su i druga djeca – Laura te Clarita i Lautaro. Ta dva para su simbol vječne i beskrajne ljubavi. Nedvojbeno, Juan Mihovilovich, očaran činjenicom da puževi nemaju mozga iako čudesno ljube, piše vrlo vješto: radnja je dinamična i napeta, opisi snažni, a roman iznimno zanimljiv, rečeno je na Festivalu svjetske književnosti. ▣

ENG At the Festival of World Literature in Zagreb, the novel "Ljubav puževa" (El amor de caracoles) by the writer of Croatian descent, Juan Mihovilovich from Chile, was presented, published by Neolit Publishing House and the Croatian Heritage Foundation, and translated by Željka Lovrenčić. In the "Double Portrait" program at the prestigious Festival of World Literature, the prominent writer Juan Mihovilovich participated with the Croatian writer Marinko Koščec, in front of a large, enthusiastic audience in HNK2 on September 8, 2026.

FOTO: ANTO MAGZAN

Nova scena HNK2 – ugostila je 14. Festival svjetske književnosti u organizaciji naklade Fraktura.

FOTO: ANTO MAGZAN

Kad obmana sve češće nadjača istinu

Piše: **FRA ŠIMUN ŠITO ĆORIĆ**
s_coric@bluewin.ch

Uzalud smo se prije dvatri desetljeća počeli nadati da će digitalizacija i razvoj medijskih platformi pridonijeti jačanju demokracije, tolerantnosti i boljim odnosima među ljudima i narodima. Pokazuje se da upravo takav medijski svijet pridonosi razjedinjenosti, ksenofobiji, lažima, klevetama, svađama, širenju dezinformacija, zavjera... Očito silna količina informacija ne dovodi do bolje informiranosti. Umjesto tako potrebitog rasta provjerenih činjenica i pozitivnih informacija, digitalno okruženje proizvodi novu vrstu informacijskog nereda u kojem ljudi sve više izbjegavaju vijesti. Prema istraživanju Reutersova instituta i Sveučilišta u Oxfordu koji mjeri medijske navike ljudi u više od 40 zemalja, sveukupni prosjek izbjegavanja vijesti je 42%. Hrvatska u tom istraživanju zauzima prvo mjesto sa 63%. Najčešće se navode tri ključna razloga tog izbjegavanja: stalno isticanje negativnosti, neprofesionalnost medijskih djelatnika i opća nezainteresiranost. Time najviše strada istina i to ona koja oblikuje zdrav život i djelovanje. Mnogo govori i podatak da je u posljednjih 26 godina u Europi nestalo oko 3000 tiskovina. Uz to, u Europi je u istom razdoblju pala prodaja tiskovina sa 100 na 20 milijuna primjeraka. Tome doprinose i to, što nekolicina pojedinaca i centara moći drže i zakulisno odlučuju koji će sadržaji biti objavljeni. Globalnu dijagnozu toga velikog "društvenog poremećaja" dali su čuveni autori Wardle i Detrahshan u svom istoimenom djelu *Information disorder*. Istraživanje Agencije za medije pokazuje da na skali od 1 do 5 novinari ostvaruju prosječni stupanj

povjerenja tek 2,62. Jedino su influenceri (1,80) i političari (1,76) lošiji od novinara. Masa negativnih vijesti stalno širi nepovjerenje u društvene institucije i ljude, a povjerenje je temelj očuvanja i promicanja istine. Stoga u svim takvim društvenim anomalijama, najviše profitiraju obmane, sumnjičenja, laži i klevete. Ne lažu u oči samo mali i veliki političari na čelu s Trumpom, pa se danas čak govori (PAZI!) o "post-istini". Istina je sve manje važna, a sve se više probija ono započeto u SAD-u, "I will speak my truth", "govorit ću svoju istinu", bez obzira kakva je stvarna. Brojni mediji su konstruirani da oblikuju naše mišljenje, obasipajući nas jednostranim informacijama promičući stavove koji ugađaju ljudima bez obzira na dokazane vrijednosti. Slavni povjesničar Yuval Harari će reći ("21 lekcija za 21. stoljeće"), ne štedeći ni slabosti umjetne inteligencije, da je postalo vrlo opasno što vjerujemo tim jednostranim informacijama i kritički ih ne propitkujemo. Istina je i kroz povijest bila relativna jer je bila vezana uz moć, ali danas se dokazivo piše o kolapsu istine u svjetskim razmjerima. Od Sokrata, Platona i Aristotela, a da Isusa iz Nazareta i ne spominjemo, mislioci su uz velike rizike pokušavali ljudima prenijeti vrijednost istine, ali njeni zastupnici su i danas diljem našeg planeta, izloženi uvredama i progonima. Studije o povezanosti neistina, laži, nasilja i vlasti kroz povijest imaju nam mnoge dobre opomene izreći. Filozofi nas danas uvjeravaju, da poplava negativnih vijesti potiče nepovjerenje u društvu. Povjerenje i suradnja ključni su za očuvanje istine i društvene kohezije, jer "sloboda proizlazi iz međusobne ovisnosti, a ne iz izolacije". Kad sve više ljudi ne mogu ponuditi činjenice, onda guraju svakakva mišljenja i stavove. Poplavom manipulacija i dezinformacijama, sve je

očitije da postoje politički centri i moćni ljudi koji sračunato šire lažne vijesti radi financijske dobiti, političari s osobnim interesom i nasilnim usmjerenjima, skupine koje su se specijalizirale za širenje neistina i za napade na osobni integritet pojedinaca, organizacija i naroda, a kako bi oslabili i/ili uništili njihov ugled. Tu su i oni koji koriste medije za rušenje tradicionalnih vrijednosti društva, kao što je samostalnost i sloboda naroda, vrijednost obitelji, zdrava religioznost, osnove pravednog mira i nedvojbeni društveni moral, posebice onaj utemeljen na Deset zapovijedi i na UN-Charti. Danas je ključno pitanje, što nam je činiti? Evo nekih od prijedloga koji dolaze s više pedagoških strana. Na sve razine javnih poslova, nužno je birati i postavljati poštene, sposobne, nesebične ljude, koji se bez dvojbe drže one kneževske dubrovačke "*Obliti privatorum, publica curate*", a što će "rijet": Zaboravite privatno, brinite se za javno. U našem narodu je velik problem, što nam svi takvi nisu ni u Saboru ni u državnoj vladi, a da niže razine i ne spominjemo. Međutim, uz njih snose odgovornost i sami građani koji znaju svima držati lekcije, a ne izlaze na izbore. Nužan je pomak obrazovanja ne samo prema provjerenim činjenicama i informacijama, nego prema odgoju za kritičko mišljenje i vrijednosti koje se dokazuju po plodovima. U obiteljskom odgoju važno je spašavanje djece i mladih od prekomjerne upotrebe mobitela, interneta, TV-a i sličnog. A svi se češće sjetiti one istočnjake o pitanju vremena, kad treba početi odgovajati djecu: "Barem 20 godina prije njihova rođenja". ▀

**Stajališta iznesena u autorskim kolumnama i komentarima ne odražavaju stajališta uredništva, već su to osobna stajališta autora pojedine kolumne i komentara.*

Odlazak istaknutog australsko-hrvatskog književnika Drage Šaravanja

Književnik Drago Šaravanja (17. siječnja 1940. - 26. kolovoza 2026.) ostavio je neizbrisiv trag u hrvatskoj književnosti s emigrantskim iskustvom u Australiji i Hrvatskoj, primivši za svoja djela na engleskom i hrvatskom jeziku brojne strukovne nagrade

Napisala: **VESNA KUKAVICA**

Ovih nas je dana, točnije 26. kolovoza 2026., zauvijek napustio istaknuti književnik i publicist Drago Šaravanja, koji je u zreloj životnoj dobi višedesetljetnu australsku adresu odlučno zamijenio onom zagrebačkom. Marljivost i dvostruka uspješna karijera inženjera i pisca, omogućila mu je, nakon preboljene egzilantske traume u svojim ranim dvadesetima - život vrijedan divljenja. Drago je bio čestit i marljiv čovjek, poštovan suprug, otac i djed, mio i odan prijatelj te pronicljiv pisac koji je okusio sjaj i bijedu svjetskih metropola. Suradio je desetljećima u brojnim kulturnim aktivnostima Hrvatske matice iseljenika, napose književnim projektima anglofonoga područja koji su bili usredotočeni na interkulturalne fenomene, a o kojima je i sam Šaravanja maestralno pisao u svojim kroatološkim ogledima i romanima, kao i kulturološkim esejima. Bio je veliki kozmopolit i odani patriot, sve u jednoj osobi. Ljubio je istodobno i Australiju i Hrvatsku, noseći ih u srcu uz duboku zahvalnost majci Hercegovki.

Rođen je 17. siječnja 1940. u Lipnu kod Ljubuškoga. Nakon djetinjstva u rodnome kraju i gimnazijskih dana u Isusovačkome sjemeništu u Dubrovniku, te nastavka srednjoškolskih dana u Zagrebu, životni ga je put kao devetnaestogodišnjeg mladića odveo u izbjeglištvo. Utočište je prvo našao u Italiji, a potom emigrira u Australiju, gdje je proveo četrdeset i dvije godine. Ondje je, vlastitim radom, školovanjem i upornošću - izgradio profesionalni put od teških fizičkih poslova do zvanja zrakoplovnoga strojarškoga inženjera s inovativnim postignućima u QANTAS-u. Uključuje se u razne aktivnosti hrvatske iseljeničke zajednice u Australiji sedamdesetih i osamdesetih 20. stoljeća. Istodobno je studirao hrvatski jezik i književnost na Macquarie Universityju u Sydneyju, gdje je za izniman akademski uspjeh sredinom osamdesetih primljen u *Golden Key National Honour Society*.

Šaravanja je književno i publicistički bio trajno zaokupljen odnosom između domovine i iseljeničtva, iskustvom odlaska i povratka, te pitanjem pripadnosti.

Suradio je u brojnim hrvatskim publikacijama, objavljujući poeziju, kratke priče i eseje. Zanimljive priloge i kritičke osvrtne objavljivao je često u časopisu "Matica" i Hrvatskom iseljeničkom zborniku.

Iz Šaravanjine literarne ostavštine stilskom ljepotom se izdvajaju: zbirka pjesama "Svaka rijeka svome moru teče" (Sydney, 1993.); spjev *Hrvatska sloboda* (Sydney, 1994.); te povijesne monografije "Hrvati sa Snježnih planina" (Sydney, 1999.), "The Snowy and Croatians" (Sydney, 1999.) - koja se nalaze i u *Mitchell's State Library* u Sydneyju. Disidentski prozaist i pjesnik Šaravanja uvršten je u prestižne antologije: "Hrvatska iseljenička lirika" (1974.) ur. fra. Lucijan Kordić; "Hercegovina" (2002.) ur. dr. Vjekoslav Boban; te dvojezični zbornik pripovijetki hrvatskih književnika u Australiji "Zrcala u sjeni"; zbornik pripovijetki australskih pisaca *Writers' Mosaic* (1992., 1993., 1996.).

Objavio je zapažene romane "Idemo kući", "Na drugoj strani vremena", "Gelipter" i "Novo odijelo". Autobiografski diskurs Šaravanja će nastaviti razvijati dvijetisućitih i u ostalim romanima. Tako za roman od šest stotina stranica "Na drugoj strani vremena" (2007) osvaja nagradu *Pasionske baštine* i Društva hrvatskih književnika iz Zagreba. Taj roman ostaje zapamćen kao fascinantna saga o ljudima iz dvije obitelji koje potječu iz istog mjesta i koji, iako drukčijih političkih svjetonazora završavaju - u emigraciji. Djelatnici Hrvatske matice iseljenika iskazuju duboku sućut obitelji Šaravanja u Hrvatskoj i Australiji.

Počivao u miru Božjem! ▀

ENG Drago Šaravanja (January 17, 1940 – August 26, 2026), a prominent Croatian writer and publicist who testified about the Croatian diaspora, life abroad and return with his literary opus, including the novels "Idemo kući" (Going Home) and "Na drugoj strani vremena" (On the Other Side of Time), has left an indelible mark in Croatian literature with his diaspora experience in Australia and Croatia, receiving numerous professional awards for his works in English and Croatian.

ACAP Konferencija i Gala 2026

10. godišnja ACAP konferencija i gala | 1 – 4. listopada 2026 | The Westin Seattle

Pridružite se hrvatsko-američkoj zajednici u Seattleu na jubilarnoj, desetoj ACAP konferenciji. Tri dana panela, predavanja, umrežavanja i proslave hrvatsko-američkog nasljeđa.

Desetljeće povezivanja

Deset godina okupljanja hrvatsko-američkih stručnjaka, poduzetnika i lidera. Ove godine slavimo dosadašnji put i gradimo ono što slijedi.

Povežite se. Učite. Rastite.

Upoznajte hrvatsko-američke poslovne lidere. Otkrijte nove prilike. Naučite kako poslovati u SAD-u i šire.

Teme na glavnoj pozornici

Poslovanje, inovacije i zdravstvo

Karijere i poduzetništvo. Tehnologija i umjetna inteligencija. Financije. Medicina.

Nasljeđe i identitet

Jezik i kultura. ACAP-ov put. Studiranje u Hrvatskoj.

Globalna zbivanja i mediji

Geopolitika i medijski krajolik.

Kultura i način života

Sport, zabava, glazba i turizam.

GLAVNI GOVORNICI

Kristina Kuzmic
autorica i javna govornica

Hrvoje Benko
tehnološki stručnjak

Mark Russinovich
Chief Technology Officer, Microsoft
Azure

Dr. Fred Appelbaum
onkolog, Fred Hutchinson Cancer
Center

Prijave

Detalji programa i prijava dostupni
su na conference.croampro.com

SEATTLE

1-4. listopada 2026

Niste u mogućnosti doći u Seattle?

Članstvo u ACAP-u ostaje otvoreno tijekom cijele godine. Članovi dobivaju pristup mreži hrvatsko-američkih stručnjaka diljem Sjedinjenih Država i Hrvatske, redovite obavijesti o događanjima i webinarima te priliku za sudjelovanje u budućim ACAP inicijativama. Informacije o učlanjenju dostupne su na members.croampro.com.

ČITAJMO MATIČIN LJETOPIŠ NOVE GENERACIJE!

Izišao je novi svezak Matičina ljetopisa Hrvatskog iseljeničkog zbornika za 2026. U šest tematskih cjelina, koje su naslovljene *Znaci vremena*, *Kroatistički obzori*, *Mostovi*, *Povjesnica*, *Znanost* i *Nove knjige*, donosi 29 raznorodnih bogato ilustriranih autorskih priloga iseljeničke tematike. Iako izrastao na tradiciji najčitanijih preporodnih kalendarskih knjiga, Matičin se ljetopis Hrvatski iseljenički zbornik s internet-skom epohom prometnuo u potpuno modernu medijsku formu o suvremenom hrvatskom kulturnom zajedništvu na globalnoj razini. Posrijedi je sintetsko znanstveno-popularno djelo u kojem je skupina odabranih kroatista, jezikoslov-

ca, etnologa te povjesničara umjetnosti, povjesničara i sociologa obradila stvaralaštvo Hrvata izvan RH kroz prošlost i sadašnjost, uključujući recentne interkulturalne manifestacije u kojima sudjeluju ljudi hrvatskih korijena.

Građa ovogodišnjeg Matičina ljetopisa, raspoređena na 404 stranice, govori o rezultatima znanstvenih istraživanja vanjskih migracija i kulturološkim postignućima raseljenih hrvatskih građana. Autori, njih ukupno 29, svjesno su odbacili stručni diskurs i "ispričali priču" o jednom stvarnom složenom migrantskom fenomenu, svima prihvatljivu i – zanimljivu!